

İçindekiler

- İşçi ve Emekçinin Sorunlarını
İşçi Sınıfı İktidarı Çözer.....3
- Cemaat Tartışmaları.....21
- Komünistler Birliği'nden
Komünist Enternasyonal'e -VIII..25
- Demokratik ve Sosyalist Devrim.100
- Bir Tartışma Yazısı ve Tavrımız.120
- Sabahattin Ali.....130
- Yaşamı On Yıla Sığdıranlar.....133

Söz ve Eylem Yayınları adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Münir Köymen
Siyasi, Süreli, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Sırapınar mah. Kilim sok. No:2/1
Çekmeköy İstanbul
Baskı tarihi:Kasım 2022

Basım yeri:Özdemir Matbaacılık, Maltepe
Mah. Gümüşsuyu Cad. Odin Topkapı semti
No: 28/245 Zeytinburnu /İstanbul Tlf.
0212 577 54 92

İletişim: bilgi@sozveeylem.com

İşçi ve Emekçinin Sorunlarını İşçi Sınıfı İktidarı Çözer

Sermayenin egemen olduğu, üretimin, dağıtımın ve bölüşümün sermaye tarafından belirlendiği, yaşamın her alanının; çalışma ve çalışma dışı yaşamın sermayenin kontrolünde olduğu, neyi üreteceğimize, ne yiyeceğimize, ne giyeceğimize, nerede yaşayacağımıza, kadın ve erkek olarak yaşamda hangi rolleri üstleneceğimize, ne düşünüp neye itiraz edeceğimize, itirazımızın biçimine sermayenin yön verdiği, kısacası tüm yaşamımızın sermaye tarafından belirlendiği bir dünyada yaşıyoruz.

Fabrikalarda, iş yerlerinde, tarlada sermayenin belirlediği şartlarda acımasızca sömürülüyoruz. İşçi ve emekçiler olarak her gün/yıl daha fazla çalışıp daha çok yoksullaşıyoruz.

Sermaye, sayıları birkaç yüz bin olduğu halde, biz milyonlarca işçi ve emekçiyi istediği gibi sömürme ve yönetme gücünü nereden alıyor. Çünkü onlar sadece fabrikalara büyük toprakların sahibi değiller, onların ortak çıkarlarını koruyacak devletleri var. Bizi yüzyıllardır, devletin, patronun, işçinin, küçük çiftçinin ortak devleti olduğunu söyleyerek kandırdılar, kandırıyorlar. Gerçekte bu devlet bizi sömürmek, ülkenin tüm kaynaklarını sermayeye akıtmak için vardır. Yaşayarak biliyoruz ki; bu devlet hakkını arayan, sendikalaşmaya çalışan, ücret talebinde bulunan, açlık ücreti olan asgari ücrete isyan eden işçinin karşısındadır. Her gün yoksullaşan, iflasa sürüklenen, küçük esnafın, dükkâncının karşı-

sındadır. Suyu, rüzgârı, madenleri vb. bedavaya sermayenin hizmetine sunulmasına, doğanın talanına karşı yaşam hakkını korumaya çalışan, mücadele eden köylünün, aydının karşısındadır. Erkek egemenliğine karşı eşitlik ve özgürlük istemiyle mücadele eden kadının karşısındadır. Özgür, eşit bilimsel bir eğitim için mücadele eden, geleceksizliğe mahkum edilen öğrencinin karşısındadır.

Bu devlet her zor durumda zamlarla, vergilerle, çeşitli adlar altında (kdv, ötv vb.) haraçlarla sermayenin hizmetindedir. Sermaye düzeninin bütün defoları, ekonomik-politik krizler, enflasyon, fiyat artışları, işsizlik, yağma, talan, işçi ve emekçilerin sırtına yükleniyor. Aşırı kâr tutkularının, krizlerin dünyayı paylaşma savaşlarının bedelini işçi ve emekçilere ödetiyorlar.

Bugün dünya kapitalizmi, derinleşen ekonomik-siyasi kriz ve büyüyen bir paylaşım savaşının kavşağındadır. Dünya sermaye sisteminin 2008 krizi, alınan bütün önlemlere rağmen yeni bir aşamaya vardı ve büyüyerek sürüyor. Büyüyen krizin bugünkü yeni dalgasının karakteristik özelliği, stagfasyondur, yani yüksek enflasyonla işsizliğin birlikte büyümesi, ekonominin resesyona (durgunluk) girmesidir. Kapitalist sistemin emperyalist örgütlenmesinin bir sonucu olarak krizin bu yeni dalgası gelişmiş ülkelerden (ABD, Almanya, İngiltere vb.) gelişmemiş, dünyanın büyük çoğunluğunu oluşturan ülkelere doğru büyüyerek sürüyor. Bu sürecin siyasi sonuçları, işçi ve emekçilerin artan sömürüsü, koyu bir gericilik ve milyarları yoksulluk ve ölüme sürükleyen yeni bir paylaşım savaşdır.

Türkiye, ekonomisi en kırılgan olarak nitelenen bu ülkeler içinde birkaç ülkeyle (Arjantin, Venezüella, Lübnan, Sri Lanka) birlikte ilk sıralarda yer alıyor.

Dünya kapitalizminin büyüyen istikrarsızlığına paralel olarak Türk kapitalizminin istikrarsızlığı da büyüyor. Burjuva devletin işçi ve emekçilere yönelik saldırıları hiçbir kural tanımaksızın

pervasızlaşıyor. İşçi ve emekçilerin zorunlu yaşam gereksinimlerinin (yiyecek maddeleri, su, elektrik, doğalgaz, ev kiralari) fiyatları, sürekli olarak artıyor. Enflasyon üç haneli rakamlara ulaşarak zaten düşmekte olan ücretleri her geçen gün daha da aşındırıyor. İşsizlik, işten atılma tehdidi, burjuvazi tarafından işçi ve emekçileri “terbiye” etmenin bir aracına dönüşmüş durumda. Kürt halkı üzerindeki baskı ve tutuklamalar sürüyor. İşçi ve emekçiler her gün daha çok çalışıp daha çok yoksullaşırken, burjuvazinin kazançları çoğalıyor. Gelir dağılımı işçi ve emekçiler aleyhine bozulmayı sürdürüyor. Nüfusun %50’si milli gelirin %12’sini alırken, %10’u milli gelirin %67’sini alıyor. Toplumun bir kutbunda büyüyen yoksulluğa, öteki kutupta debdebeli bir yaşam eşlik ediyor.

İşçi ve emekçilere yönelik bu ekonomik saldırıya, politik saldırı eşlik ediyor. Haklar budanıyor, hak arama kanalları devlet terörüyle kapatılıyor. Korku iklimi tutuklamalar, yüksek hapis cezaları, işten atma tehditleriyle yaygınlaştırılıyor. Bunların yetmediği yerde, işçi ve emekçilerin aklını çelmek, onları kendi gerçek sorunlarından uzaklaştıracak yeni yöntemler devreye sokuluyor. Bu iklim burjuva sınıfı içindeki kargaşayı da büyütüyor. Burjuvazinin bir kesimi iflaslar ve iflas tehditleri ile karşı karşıya.

Burjuvazi, işçi sınıfı ve emekçileri kendi sorunlarından uzaklaştırmak, onlar üzerindeki toplumsal hegemonyasını perçinlemek için cumhuriyet tarihi boyunca iç ve dış düşman taktiğini kullanmıştır/kullanmaktadır. Sosyalist sistemin çökmesiyle, geleneksel komünizm tehlikesi etkisini kaybedince, gelişen Kürt mücadelesi üzerinden bölünme “tehdidi” Türkiye’nin “beka” sorununun temeli haline getirildi. Geleneksel dış tehditlere (Yunan, Ermeni) yenileri eklendi. Dış ve iç düşman söylemi sadece işçi ve emekçilerin kafasını karıştırmak, şoven bir milliyetçiliği körpürterek onları kendi etrafında birleştirmekte etkili bir araç olarak iş görmüyor, aynı zamanda burjuvazinin bütün fraksiyonlarının,

örgütlerinin, partilerinin, işçi ve emekçiler karşısında birleşmelerinin de zeminini oluşturuyor.

Erdoğan ve AKP şimdi bu geleneksel burjuva taktiği, kendi beka sorunuyla birleştirerek uyguluyor. İç ve dış düşman retorliğini kullanarak, işçi ve emekçilerin öfkelerini yönlendiriyor. Burjuva düzenin için düştüğü acz büyüdükçe, savaş tamtamlarının sesleri de yükseliyor. Ekonomik ve politik kriz derinleştikçe hak arama eylemlerine karşı polis ve jandarma baskısı, saldırı ve tutuklamalar artıyor. Suriye'ye, Rojava'ya, Güney Kürdistan'a, Irak'a yönelik askeri saldırılar, saldırı tehditleri birbirini izliyor. Ege ve Doğu Akdeniz'de tansiyon yükseltiliyor. Köpürtülen şovenizm üzerinden yeni bir toplumsal seferberlik örgütlenmeye çalışılıyor. Bu yöntemlerle burjuva kesimler arasındaki çelişki ve çatışmalar minimize ediliyor, partiler tek bir koro halinde burjuvazinin ulusal çıkarları adına harekete geçiriliyor, işçi ve emekçiler üzerindeki burjuva hegemonya perçinleniyor.

İşçi sınıfı, emekçiler, burjuvazinin bu ekonomik-politik ve ideolojik saldırıları karşısında çaresiz değildir. Tersine çaresizlik ve acz içinde olan burjuvazidir. Eğer bu acz dönüp dolaşıp karşımıza burjuvazinin gücü olarak çıkıyorsa, buna yol açan işçi sınıfının kendi sınıfsal konumundan uzaklaşması, kendi gücüne yabancılaştırılmasıdır.

Sınıf mücadelesinde egemen sınıfın gücü sadece onun ideolojik politik üstünlüğü, sahip olduğu olanaklar ve manevra kabiliyetiyle belirlenmez; karşı sınıfın güçsüzlüğü de onun hanesinde bir güç olarak görünür. Bugün Türkiye'de yaşanan tam da budur. Olağan yöntemlerle yönetemez halde olmasına rağmen burjuvazinin güçlü görünmesine yol açan, işçi sınıfı ve emekçilerin şu andaki ideolojik politik ve örgütsel güçsüzlüğüdür.

Bu güçsüzlüğe yol açan nedenlerden biri, işçi ve emekçi kitlelerin içinde bulunduğu korku, umutsuzluk, uyuşukluk ve dağınıklıktır. Kapitalizmin, kendi işleyişiyle kitlelerde bugün egemen

olan korku, umutsuzluk ve bunların yol açtığı tepkisizliği dağıtacağından kuşku yoktur. Nitekim belirli bir ivme yakalamamış olsa da, tekil ve dağınık olsa da, kitlelerde zaman zaman görülen bir hareketlenme buna işaret ediyor. Ancak bugünkü durumdan çıkış kitlelerdeki bu hareketlenme ile gerçekleşemez. İktidarı ve muhalefetiyle burjuvazinin uyguladığı seçim taktiği, yaşanan bütün olumsuzlukların seçimle değişeceğini empoze edilmesi kitlelerdeki ataletsizliği daha da büyüterek, burjuvazinin manevra kabiliyetini artırmaktadır. Diğeri ve en önemlisi ise sürece müdahale etme gücüne sahip proleter bir siyasetin olmayışıdır. Kitlelerle bağ kuran böyle bir siyaset olmadan sınıfın bugün içinde bulunduğu atalet ve umutsuzluk yenilemez. Devrimci bir siyaset olmadan; en keskin, en kararlı kitle hareketleri bile sonuç almaya yetmez.

Türkiye bu koşullarda yeni bir seçim sürecine giriyor. Sayıları yüzleri bulan irili ufaklı burjuva partiler işçi ve emekçilerin artan öfkesini düzen içi kanallara akıtmak için birbiriyle yarışıyor. İktidar, uyguladığı baskı ve şiddeti, halkı mahkum ettiği yoksulluğu, devletin bekasıyla gerekçelendirirken, muhalefet mevcut olumsuz tabloyu devletin bekası adına düzeltereğini vadediyor. Devletin baskı ve şiddetinin, partilerin ileri sürdükleri vaatlerin ortak paydasını devletin bekası oluşturuyor. Burjuva partiler için esas olan ve değişmemesi gereken devlettir. Çünkü devlet olmadan sermaye var olamaz.

Burjuva devlet en “demokratiğinden” en baskıcısına kadar burjuvazinin işçi ve emekçileri sömürmek, zapt-ı rapt altına almak için sermaye sınıfının egemenlik aygıtıdır. Büyük sermaye gruplarına dayanan bu devlet, temelinde baskı aygıtlarının (ordu, polis, yargı aygıtı, hapishaneler vb.) yer aldığı dikey bir örgütlenmeye dayanır. Bu dikey örgütlenme ideolojik aygıtlar (okul, din, manipölasyon araçları, medya vb.) ve temsili kurumlar (parlamento, partiler, sivil toplum örgütleri, her meslekten “akıl” in-

sanlar vb.) ile toplumun tümünü ahtapot gibi saran geniş bir yatay örgütlenmeyle beslenir. Bu aygıtın görevi devletin bütün temel işlevlerini planlayan ve yürüten ana aygıtı (dikey aygıtı) beslemek ve gölgelemektir. Parlamantonun görevi ise dikey aygıtın aldığı kararları onaylayıp genelleştirmektir. Bu noktada en baskıcısıyla en “demokratik” burjuva iktidar arasındaki fark, temsili kurumların görece etkinliği, başka bir deyişle devletin gerçek niteliğini gölgeleme derecesidir. Bu etkinliğin temeli de emperyalist sömürü ve bu sömürünün beslediği görece istikrardır. Kapitalist düzeni sarsan sınıfsal bir direncin henüz ölümcül bir noktaya ulaşmamış olmasıdır. Başka bir deyişle “kan rezistansın türevidir.” Son dönemde, büyüyen kriz ve yeni bir paylaşım savaşını gündeme gelmesiyle bu ülkelerde de “burjuva demokrasiden” gericiliğe geçiş hızlanmaktadır.

2017 referandumuyla burjuva devlet yeniden yapılandırılırken, burjuva siyasette bu yeniden yapılanmaya uygun olarak yeniden düzenlendi. Burjuva siyasette bloklaşmalar oluştu. Çok partili burjuva siyaset iki temel blok olarak örgütlendi.

Bu bloklaşmalar politik ve ideolojik konumlarıyla hangi sınıflı temsil ediyorlar? İktidar bloğu (AKP; MHP), ittifakçı ve ihracatçı büyük burjuvaziyi, çıkarları emperyalist tekellerle bütünleşen sanayi ve finans kesimleri temsil ediyor. Bu süreçte AKP’nin kendisi de emlak talanı ve devlet ihaleleriyle en büyük sermaye şirketleri arasına girdi. Ekonomideki bu politikanın politik alana yansımaları ise koyu bir gericiliktir. Bu gericiliğin toplumsal alana yansımaları, ötekileştirme, işçi ve emekçilerin hak arama girişimlerinin bastırılması, toplu sözleşme sisteminin devlet zoruyla fiilen ortadan kaldırılmasıdır.

Kurulduğundan bugüne burjuva ideolojisinin ana ideolojik eksenini olan Türk-İslam sentezi, kimi zaman bu sentezde ağırlıklar değişse de, TC’nin ana ideolojik eksenini oldu. AKP ile birlikte bu sentez İslam-Türk sentezi olarak yeniden yapılandırıldı. Dış

konjonktürdeki gelişmeler, Ortadoğu’da başlayan isyan dalgası, Müslüman Kardeşler’in bir çok ülkede iktidara gelmesi ya da güçlenmesi bu değişimi kolaylaştırdı.

Büyük burjuvazi bu değişimi, Türkiye’nin emperyalistleşmesinin aracı olarak selamladı ve destekledi. Ancak konjontürdeki değişimler, Müslüman Kardeşler’in güçlenmesinden kaygı duyan Arap devletlerinin (Mısır, S.Arabistan, BAE vb.) karşı tavır alması, bu güçlenmenin bölgede ABD-İngiltere çıkarlarına zarar vermeye başlaması ve Rusya’nın Ortadoğu’ya müdahalesiyle süreç tersine döndü. Müslüman Kardeşler’in gücü kırıldı. Deyim yerindeyse Türk Burjuvazisi’nin iştahı boğazında düğümlendi. Türkiye dış politikada yeniden ABD ve İngiltere’nin İsrail üzerinden kurduğu eksene dönmek zorunda kaldı. 20 yıllık hükümet etme sürecinin ardından hükümet bloğunun halka vadedeceği talan, baskı, koyu bir şovenizm ve Sünni İslam’ın pazarlanmasından ibarettir.

AKP karşıtlığı temelinde oluşan muhalefet bloğu ile iktidar bloğu arasında sınıfsal nitelik açısından ufak farklar dışında temelde herhangi bir farklılık yoktur. Aralarındaki farklar ne olursa olsun bütün burjuva partiler burjuva devlet aygıtının hizmetindedirler.

Aradaki küçük farklılıklardan biri, muhalefet bloğunun muhalefette olmasından kaynaklanmaktadır. Kapitalizmde, burjuva muhalefet, hükümetlerin işçi ve emekçi düşmanı uygulamalarıyla düzenden yüz çevirmeye başlayan kitlelerin yeniden düzene bağlanmasının en önemli araçlarından biridir. Bu aynı zamanda burjuva parlamentolarının da varlık nedenidir. Muhalefet bloğu, eleştirileri ve vaatleriyle bu işlevi yerine getiriyor. İkinci fark, bu bloğun tüm burjuvaziyi temsil etmeye soyunması, özellikle tarım burjuvazisini, zengin köylülüğü dikkate alan bir ekonomik politikaya yönelmesidir. Bu bloğun en temel vaadi, bozulan ekonomiyi, liberal ekonomi kuralları temelinde, gerçekleştirme koşullarının

var olup olmamasından bağımsız, reforme etme vaadidir. Bu vaat aynı zamanda muhalefetin iktidara geldiğinde işçi ve emekçilerin yaşamında temelde hiçbir ciddi değişimin olmayacağını da ilanıdır.

Ayrıca muhalif blokla iktidar bloğu arasında ciddiye alınabilecek bir ideolojik farklılık da yoktur. Muhalefeti oluşturan partilerin CHP dışındaki kesimi, mevcut iktidarın birer türevidir. CHP ise uzun bir dönemden beri ideolojik olarak bu türev partilerle hem milliyetçilik hem de dinin siyasî kullanımı bakımından bir uyum içindedir. Bu alanlarda tek fark CHP'nin Alevilere yaklaşımındadır. Dış politikaya ilişkin yaklaşımlarındaki farklılık ise Batı'ya, ve NATO'ya bağlılıkla belirlenmektedir.

“Demokrasi İttifakı” olarak adlandırılan HDP'nin başını çektiği ve kimi sosyalist partilerle liberal solcuları bir araya getiren ittifaka gelince, “Üçüncü Yol” olarak da adlandırılan bu ittifakın temel şiarlarından biri, Kürt sorununun barışçı çözümü ve Türkiye'nin demokratikleştirilmesidir. Her şeyden önce kendilerini “Üçüncü Yol” olarak nitelemeleri bu ittifakın daha katlanılabilir bir kapitalizmi savunduklarının itirafıdır. Ortaya koyulan 11 maddelik deklarasyon (Güçlü demokrasi, bağımsız yargı, kayyum rejiminin kaldırılması, Kürt sorununun demokratik çözümü, barışçı dış politika, kadın özgürlük ve eşitliği, adalet, liyakat, doğaya saygı, gençlere özgür yaşam, demokratik anayasa) bu ittifakın bir iki nokta hariç muhalefet bloğuyla paralellige sahip olduğunu gösteriyor. Kuruluş temelini oluşturan Kürt sorununda somut istemleri ise anadilde eğitim ve evrensel kimlik hakları (?) ile sınırlandırılıyor. Deklarasyonda yer alan bu 10 istem ile muhalefet buluşunun açıkladığı deklarasyon arasındaki en önemli farkı HDP ve onunla hareket edenlerin bu istemlerdeki samimiliğidir. Zaafları ise barış ve demokrasi söylemiyle devletin demokratikleştirilmesinin mümkün olduğu sanmanın küçük burjuva hayalciliği olduğunu görememeleridir.

Kimi sosyalist partiler bir araya gelerek “Sosyalist Güç Birliği” ile ittifaklar kervanına katıldılar. Açıklanan deklarasyonda ilk göze çarpan, bırakalım sosyalizmin içeriğine dair bir şeylerin yokluğunu, sosyalizm kelimesine dahi yer verilmemiş olmasıdır. “Sosyalist Güç Birliği” eski iki harekete, Sosyalist İktidar Partisi ile Dev Yol’dan kopup gelenlere dayanıyor. TKH ile Devrim Hareketi ismini TKP olarak değiştiren partiden, Sol Parti ise birlik ve bölünme süreçlerinden geçerek kuruldu. İki kökenden gelen bu partiler güç birliklerini 5 maddelik bir deklarasyon ile açıkladılar. Deklarasyon “AKP, yirmi yıllık iktidarı boyunca Cumhuriyet’in kazanımlarını tek tek ortadan kaldırarak tam boy piyasacı ve işbirlikçi bir siyasal islamcı” rejim kurduğu paragrafıyla başlıyor. Devamında ise, yok edilen Cumhuriyet kazanımlarından birinin laiklik olduğunu anlıyoruz. “laiklik için bir araya” geldikleri vurgusunu, tarikatların ve cemaatlerin kapatılması izliyor. Ama cumhuriyetin kazanımlarından biri olduğu düşünülmüş olacak ki, devlet dininin simgesi olan diyanetin kapatılmasının sözü bile edilmiyor. Deklarasyonda, özelleştirmelere karşı kamuculuk savunuluyor. Önce şunu söylemeliyiz; devletçilik yerine kamuculuk kelimesini kullanarak, isim değiştirerek şeylerin gerçek özünü değiştiremezsiniz. İkincisi, sizin kamu dediğiniz devlet varlıkları, burjuvazinin iddia ettiği gibi, esas olarak halkın parasıyla yapılsa da halka değil burjuvaziye aittir. “Yani en kolektif burjuva mülkiyettir.” Devlete dokunmada siz onları “kamulaştırdığınızda da onlar öncesinde olduğu gibi, yine burjuvazinin hizmetinde olacaktır. Deklarasyon en başa “AKP’ye ve onun temsil ettiği düzene karşı mücadele”yi koyuyor. Ayrıca, güç birliği sözcüleri açıklamalarında seçimlerde “Erdoğan’ın kazanmasına yardımcı olmayacak”larını belirtilmektedir. Bu açıklamanın arkasına ne yazarsanız yazın, sizin niyetinizden bağımsız olarak, kapitalizmin savunusuna çıkarsınız. Sosyalizme olan samimi inancınız bu gerçeği değiştirmez.

Komünistler ne için Mücadele Ediyor!

Komünistlerin amacı; işbölümü, mülkiyet, sınıflar ve devletin olmadığı, emek ile emek araçları, zihinsel emek ile bedensel emek arasındaki karşıtlığın, dolayısıyla sömürü ve her türlü baskının (cinsel, ulusal, dinsel vb.) ortadan kalktığı, toplumsal örgütlenmenin siyasal niteliğini yitirdiği, üretici güçlerdeki gelişmenin emeği toplumsal üretimin nezaretçisi konumuna getirdiği, insanlar arasında her türlü ayrımcılığın ortadan kalktığı, bireyin çok yönlü gelişmesinin olanaklı olduğu komünist toplumun kurulmasıdır. Devrimi, yani kapitalizmin yıkılmasını, sermaye egemenliğinin ortadan kaldırılmasını, işçi sınıfı diktatörlüğünün kurulmasını, bu amacı gerçekleştirmede temel bir araç olarak görürler. Bu devrimle birlikte, sermaye egemenliğinin ayrılmaz ekonomik kategorileri olan, ve bugün işçi ve emekçilere hayatı çekilmez hale getiren faiz, rant, enflasyon, işsizlik, rekabet, savaş vb. kavramları tarihin çöplüğüne atılırlar. Komünistler bu amaçlarını hiçbir koşulda gizlemezler, ya da bu amacı fululaştıracak girişimlerde bulunmazlar.

Komünistler bu mücadeleyi kapitalizm zemininde onun yarattığı insan malzemesiyle, bu malzemeyi, dönüştürüp devrimcileştirerek yürütürler. Komünist parti önderliğinde işçi sınıfının burjuvaziye karşı yürüttüğü bu mücadelede çeşitli evrelerden (ileri atılma, ayaklanma, geri çekilme, güç kaybı, dağılma, savrulma, yenilgi vb.) geçerek zafere ulaşır/ulaşmıştır. Komünistler bu mücadelede hiçbir biçimde kendilerini tek bir taktikle sınırlamazlar. Mücadelenin her evresi kendine özgü taktiklerle belirlenir, her evreye uygun taktikler, işbirlikleri, geliştirirler. Ama asla ideolojileri ve örgütsel bağımsızlıklarından taviz vermezler. Güç ya da işbirliği komünistlerin işçi sınıfının acil istemleri için diğer sosyalist ya da küçük burjuva partilerle yaptıkları yazılı ya da zımni belirli ve süreli anlaşmalardır. Çoğunlukla güçsüzlük temelinde gelişen kuyrukçuluk ise, burjuva ya da küçük burjuva partilerin

vaatlerini gerçek kabul ederek bu partilerin açık ya da zımni desteklenmesidir. Komünistler ne kadar zor koşullar altında olsalar da işbirliğiyle örtülü bu tür bir kuyrukçuluğu reddederler.

Komünistler Parlamenter Mücadele ve Seçimler

Komünistler, birincisi, seçimleri ve parlamentoyu bir kurtuluş aracı olarak değil, bir mücadele alanı ve aracı olarak görür. Parlamenter yolla ya da barışçı yolla burjuva düzenin değişeceği gibi ham hayallere kapılmaz. Tersine, komünistlerin görevi işçi ve emekçilere parlamentonun gerçek işlevini göstermek, onların bu ham hayallerin arkasından gitmesini engellemektir. Bu anlamda parlamenter mücadeleye temel bir rol atfetmez; onu, burjuva devleti parçalayarak iktidarı almak için yürüttüğü parlamento dışı devrimci mücadeleye bağlı olarak ele alır. İkincisi, komünistlerin parlamenter mücadele taktığının özünü parlamento kürsüsünün, devrimin ideolojik, politik ve örgütsel hazırlığı için kullanılması oluşturur. Yani amaçları burjuvazinin parlamenterizm oyununa ortak olmak, parlamenter zeminde bir değişimi gerçekleştirmek değil, o kürsüyü kullanarak başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halka seslenmek, işçi ve emekçileri burjuva düzene prangalayan parlamentonun gerçek işlevini halka anlatmaktır. Üçüncüsü; komünistler seçimleri her zaman yürüttükleri faaliyetin -ajitasyon propaganda ve örgütlenme faaliyetinin- yoğunlaşma dönemi olarak görür. Bu anlamda boykotu, seçime katılmayı, işbirliğini, bir parti veya grubu desteklemeyi parlamenter mücadelenin somut biçimleri olarak ele alır. Parlamenter mücadele gibi bu mücadelenin biçimlerini de (boykot, katılma, destekleme) mutlaklaştırmaz. Ünlü Marksist yöntemin emrettiği gibi “somut durumun somut tahlili”nden hareket eder. Her seçimi, sınıf mücadelesinin o günkü somut durumu içinde ele alır ve taktığını belirler. Sınıf mücadelesinin somut durumunu dikkate alarak her seçimi kendi koşulları içinde ele alarak tavır belirlerler. Parlamenter mücadeleyi, seçime

katılmayı, burjuva parlamentarizmini meşrulaştırmak için değil, yığınlarda oluşan parlamenter önyargıları dağıtmak için kullanırlar. Bu yaklaşımla her koşulda seçimleri boykot eden anarşistlerden olduğu kadar, parlamentarizme bel bağlayan reformistlerden de ayrılırlar.

İşçi Sınıfının Birliği ve Mücadelesinin Acil İstemleri

Bir yandan derinleşen krizin yıkıcı ve yoksullaştırıcı etkileri, diğer yandan yaklaşan seçimler ve anketlere yansıyan AKP'nin oy oranlarındaki düşüş, işçilere, emekçilere ve Kürt halkına yönelik saldırıları pervasızlaştırıyor. Bugün Türkiye'de yaşayan işçi ve emekçiler sermayenin, başta ekonomik, politik ve ideolojik olmak üzere çok yönlü ağır bir saldırısı altındadır.

Burjuvazi ortaya çıkmasını engelleyemediği ekonomik krizi; fiyat artışları, işsizlik ve vergiler yoluyla işçi ve emekçilerin sırtına yüklüyor. Nebati Bakan, izlenen bu politikayı, aldıkları önlemlerle dar gelirliler (işçi ve emekçileri kastediyor) hariç herkesin zenginleştiğini söyleyerek itiraf etti. Yükseltilen enflasyonla reel ücretleri düşürüp, işsizliği artırarak, kriz sonrası yüksek kâra dayalı büyümenin zeminini hazırlıyorlar.

Bu ekonomik saldırıya giderek şiddetlenen ve yaygınlaşan bir politik saldırı eşlik ediyor. Hak aramaya yönelik en küçük eylemler, gösteriler devlet müdahalesiyle bastırılıyor. Aşırı yoksullaşmanın barındırdığı potansiyel tehlikenin yol açabileceği patlamaları önlemek için her yöntemi kullanıyorlar. İşçi ve emekçiler seçim tartışmalarıyla oyalanıyor. Seçime üç yıl kala başlatılan zamanında, erken, ya da baskın seçim söylemiyle kitlelerin öfkesi ve enerjisi kontrol altına alınıyor. Her gün birbirlerine küfreden burjuva hükümet ve muhalefet, seçim tartışmalarıyla işçi ve emekçileri hak aramaktan ve eylemden uzak tutmakta birleşti.

Hükümet sokağa çıkanları polis copu ve hapishaneyle, muhalefet provokasyona gelmekle tehdit ediyor.

Protestolara yol açabileceği hesaplanarak, büyük kitlelerin bir araya geldiği festivaller yasaklanıyor, futbol müsabakalarında güvenlik tedbirleri artırılıyor, kentlerin büyük meydanları abluka altına alınıyor. Diyanet bu seferberliğe şükür seanslarıyla katılıyor. Suriye ve Irak'ta Kürtlere karşı savaş ve olağanüstü hal ilanı yedekte tutuluyor. Erdoğan alınan bu önlemlerle krizin sosyal etkilerini denetim altına aldıklarını söyleyerek burjuvaziyi teskin etmeye çalışıyor.

Seçmene vaadde bile bulunma olanağını kaybeden iktidar bloğu, seçim stratejisini elinde bulundurduğu ekonomik, politik ve ideolojik güç üzerinden kurarken, muhalefet bloğu ise seçmende gelenekleşmiş, sosyalist cenahın bile daha iyi örgütlenme koşulları getireceği varsayımıyla benimsediği, “kötünün iyisini seçme” alışkanlığına güveniyor.

Bütün bunlara rağmen güçlü olan sermaye ve onun devleti değil, güçsüz olan işçi ve emekçilerdir. Vaatler, baskı ve terörle kendi çıkarlarına yabancılaştırılan, işçi ve emekçilerdir. İşçi ve emekçilerin geriliği ve bölünmüşlüğüne dayalı bu güçsüzlüğü, karşı tarafı yani sermaye ve onun devletini ayakta tutuyor.

Ama kriz ve yoksulluk sermayenin lehine kurulu bu dengeyi bozuyor. Sermaye ve devletin işçi sınıfı ve emekçiler üzerine kurduğu ideolojik ve fiziki şiddete dayalı korku yavaşta olsa dağılıyor. Son dönemde artan protestolar, işçi direnişleri, doğal yaşamı korumaya yönelik direnişler, kadınların taciz ve katliamlara yönelik eylemleri, eşitlik mücadeleleri, gençlerin özerk bilimsel üniversite ve barınma hakkı mücadeleleri, köylülerin doğanın yıkımına karşı yürüttükleri yaşam hakkı mücadeleleri, yoksul ve küçük köylülerin emeklerinin hakkını koruma mücadeleleri, işsizliğe ve hayat pahalılığına karşı gittikçe büyüyen öfke, bütün bunlar düzenin altında patlayıcı yığınının, patlamaya hazır bir

enerjinin büyüdüğünü gösteriyor.

Ancak tekil ya da grupsal eylemler, biriken bu enerjiyi büyütüyor, tersine çoğu durumda bu tür eylemler, güç ve enerji kaybına yol açıyor. Nesnel olarak büyüme eğilimindeki bu öfke ve enerjinin tekil ve grupsal eylemlerin tıpkı, küçük derelerin birleşerek coşkun bir nehir haline gelmesi gibi, ülke çapında etkili ve yığinsal eylemlere dönüştürülmesi gerekiyor. Bu konuda asıl sorumluluk devrimci ve komünist hareketlere düşüyor. Ama bunun için devrimci ve komünist hareketlerin bu sorumluluğu üstlenecek bir bakış açısına sahip olmaları, ilk başta kendilerini birleşik bir güç olarak örgütlemeleri gerekiyor. Yani örneğimizden hareket edersek, önce daha bilinçli ve örgütlü güçlerin küçük nehrini oluşturmak gerekiyor. Ancak böyle davranarak ülke çapında birleşik eylem sonuç alıcı bir güce dönüştürülebilir.

Çıkış yolu işçi sınıfının, emekçilerle birliği ve mücadelesidir. Mücadele ederek, örgütlenerek, birleşerek, kapitalist sistemde çalışma ve yaşama şartlarımızı daha da iyileştirebiliriz ve kapitalizme karşı sonsal mücadeleye güçlü bir biçimde hazırlanabiliriz.

Bu hiç hayal değildir. Yeter ki gücün bizde olduğunu kavrayalım, birleşelim, örgütlenelim.

Örgütlü gücün karşısında, hiçbir kuvvet duramaz!

Çalışma ve yaşama şartlarını iyileştirmek için işçileri, emekçileri şu acil talepler için mücadele etmeye çağırıyoruz:

- 1- Sınırsız toplantı, gösteri ve basın özgürlüğü
- 2- Devrimci demokrat siyasal tutukluluklara özgürlük

3- Kürt sorunu Kürt halkının ayrılıp ayrı bir devlet kurma kakının sağlanmasıyla köklü bir çözüme kavuşur. Bugün Kürt siyasal hareketlerinin savundukları demokratik özerklik/federasyon talepleri sorunun bu köklü çözümü doğrultusunda ileri doğru atılmış reformcu bir adım olarak desteklenmelidir.

- 4- Irkçılığın yasaklanması, silahlanmaya son verilmesi

5- Asgari ücretin devletin işverenlerle belirlediği bir ücret tabanı olmaktan çıkartılması, işçi örgütleriyle işveren arasında grevli toplu sözleşme yöntemiyle belirlenmesi. Ücret tabanının dört kişilik bir ailenin yoksulluk sınırının üzerinde belirlenmesi ve her üç ayda bir enflasyon oranı dikkate alınarak yenilenmesi

6- Sendika seçme özgürlüğü, sendikalaşmayı zorlaştıran tüm sınırlanmaların kaldırılması, memur statüsündeki işçilere, polis ve askerlere grevli toplu sözleşme hakkının verilmesi

7- Grevlerin pratik uygulanması üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması, dayanışma grevi ve politik genel grev üzerindeki yasakların kaldırılması.

8- İşsizlik sigorta fonu yönetiminin sendikalara devredilmesi. İşsizlik ücretinin işsiz kalan süre boyunca ücretin yarısından az olmayacak ölçüde belirlenmesi

9- Kod 29 sayılı maddenin kaldırılması, iş sürecinde işçi ve işveren arasındaki anlaşmazlıkların işçi ve işveren temsilcilerinin eşit katılımının sağlandığı bir kurul tarafından çözülmesi.

10- İşçi memur ayırımının kaldırılması, taşeron sistemine son verilmesi

11- Eşit işe Eşit ücret. Ücretlerde kadın erkek eşitsizliğinin ortadan kaldırılması

12- Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın taciz ve tecavüzün ağır ceza kapsamına alınarak en yüksek cezalarla cezalandırılması

13- 20 kişiden fazla kadın işçinin çalıştığı işyerlerinde ücretsiz kreş zorunluluğu, 0-5 yaş arasında çocukların beslenme ve hijyenik ihtiyaçlarının ücretsiz karşılanması.

14- Konut kiralalarının ücretlerin %30'unu, elektrik, doğalgaz ve su giderlerinin %15'ini geçmeyecek biçimde düzenlenmesi.

15- Tarımda yoksul, küçük ve orta köylülerin tarla ipoteklerinin kaldırılması, borçların silinmesi, bu kategorideki köylülerin kendi kooperatiflerini kurmalarının önündeki engellerin kaldırıl-

ması, tarımsal desteğin, kredi, makine, tohum ve mazot vb. bu kooperatifler vasıtasıyla sağlanması

16- Kır işçileri, işçi sınıfının en örgütsüz, düşük ücretli, en ağır koşullarda çalışan kesimini oluşturuyor. Gündelikçi tarım işçileri hem örgütsüzlük hem de ücret ve çalışma ve yaşam koşulları açısından kır işçilerinin en alt kesimini oluşturuyor. Bir tarafta patronlar diğer tarafta dayıbaşlarının baskı ve sömürüsü altında sefil yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Tarım işçileri ve gündelikçi işçilerin tüm örgütlenme ve sendikal hakları tanınmalı, yaşam koşulları iyileştirilmeli, ücretleri ortalama işçi ücretlerinin üzerinde belirlenmelidir.

17- Herkese parasız sağlık hakkı. Özel hastahanelerin ve kliniklerin kapatılması. Sağlık kurumlarının tüm sağlık çalışanların katıldığı seçimlerle oluşturulan senatolar tarafından yönetilmesi, başhekimlerin bu kurum tarafından seçilmesi

18- Özel eğitim kurumlarının kapatılması, eğitimin her aşamada parasız olması, eğitim programlarının öğrenci, aile birlikleri ve akademisyenlerin temsil edildiği eğitim şurası tarafından belirlenmesi

19- YÖK'un kapatılması, lise ve üniversite öğrencilerinin örgütlenmesinin önündeki bütün engellerin kaldırılması.

20- Üniversitelerin öğrenci, öğretim üyeleri ve diğer çalışanların katılımıyla seçilen Üniversite Senatoları tarafından yönetilmesi, rektörlerin bu kurumca seçilmesi

21- Özel ve vakıf öğrenci yurtlarının kapatılması, yurtların öğrenci ve çalışanların seçimle belirlediği bir kurul tarafından yönetilmesi, yurt ücretleri ve beslenmenin devletçe karşılanması

22- Doğal dengeyi bozan her türlü kapitalist tahribata, yer altı ve yer üstü kaynakları üzerindeki kapitalist yağmaya son verilmeli, sermayenin rant ve enerji ihtiyacının karşılanması adına yoksul köylülerin yaşam hakkını yok eden doğaya yönelik her türlü tahribat durdurulmalıdır.

23- Dinlerin birbiri karşısında üstünlüğüne dayalı her türlü dinsel ayrıcalık ve baskıya son verilmeli, okullardan dini müfredat, resmi belgelerden din hanelerinin kaldırılmalı, devletin resmi dininin temsilcisi diyanet lağvedilerek, her dini grubun kendi işlerini kendi içlerinde, açıklık ilkesine bağlı kalarak halletmeleri sağlanmalı

24- Savaş ve yoksulluk nedeniyle kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalan işçi ve emekçilere yönelik her türlü ırkçı ve ötekileştirici söylem ağır cezalarla cezalandırılmalı, bu kategorideki göçmenlere vatandaşlık hakları verilmelidir.

Yukarda sıralanan, yenilerinin eklenmesiyle daha da zenginleştirilebilir olan bu acil istemlerin bir çoğu Türkiye de dahil hemen tüm burjuva devletlerin anayasa ve yasalarında yazılıdır. Ancak bu yasalara burjuva devletler genellikle işlerin iyi gittiği dönemlerde kısmen de olsa uyarlar. İşler kötüleştiğinde yani kriz patladığı ve pazarlar daraldığında yasaların, ya yazılışlarında ama ile başlayan kısıtlamalar yürürlüğe girer, ya da güvenliğin sağlanması adı altında değiştirilirler.

Yukarda yer alan acil istemlerin mücadeleye kazanılması işçi sınıfının mevcut durumunda bir iyileşme sağlasa da köklü bir değişikliğe yol açmaz. Ayrıca sağlanan iyileşmeler ise çoğu zaman geçicidir. Bu bir kısır döngüdür. İşçi sınıfı mücadele ederek haklar kazanır, bu haklar burjuvazini yeni bir ekonomik ve politik saldırısıyla, deyim yerindeyse kuşa çevrilirler.

O halde işçi sınıfının durumunda köklü bir değişime yol açmayacak olan bu mücadele neden gereklidir?

Komünistler için burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki diktatörlüğü olarak burjuva devlet açık ve nettir Ancak bu durum milyonlarca işçi ve emekçi için açık ve net değildir. Kapitalist toplumda baskı ve sömürü altındaki geniş yığınlar devrimci bir altüst oluştan geçmeksizin içinde debelendikleri çelişkilerden, onları

düzene bağlayan kör güçlerin etkisinden, gelenek ve alışkanlıklardan arınamazlar. Bu arınma ancak kitlelerin kendi öz talepleri doğrultusunda, kendi örgütleriyle yürüttükleri mücadele ile gerçekleşebilir. İşçiler, ancak hak ve çıkarlarını koruma mücadelesi içinde gerçek bir sınıf kimliğine kavuşur. Kendini ve düşmanı bu mücadeleler sırasında tanır; birleşme ve dayanışma bilinci bu mücadele sırasında gelişir; siyasal mücadelenin zorunluluğunu bu mücadelelerden geçerek kavrar ve farklı mücadele biçimlerine yönelme gereksinimini bu alanda öğrenir. Ayrıca bu mücadele olmadan sınıfı kurtuluşa taşıyacak sınıf partisinin işçi sınıfının başta en ileri kesimleri olan işleri işçiler olmak üzere sınıfın kitlesiyle birleşemez, devrimci hazırlık görevini yerine getiremez.

Öte yandan işçi sınıfının burjuva sınıf karşısında sınıf olarak davranma yetisini geliştiren ve onun devrimci hedefleri kavramasında yardımcı olan hak ve özgürlükler mücadelesi ne ölçüde başarılı olursa olsun, sisteme karşı yürütülen doğrudan iktidar mücadelesine bağlanamadığı durumda, başarısız olmaya mahkûmdur. Çünkü özünde reformist olan ve bu nedenle düzen sınırları içinde kalan bu mücadeleler, kitlelerin durumunda geçici rahatlama dışında somut bir düzelme sağlayamadıkları gibi, siyasal mücadeleye bağlanamadıkları durumda hem sınıfın düzene köleliğini perçinler, hem de bu mücadele araçlarını köleliğinin araçlarına dönüştürür.

İşçi sınıfı, ancak mücadele içinde, üretimden gelen gücünü, siyasal üstünlüğünü, bilinç, örgüt ve eylemle birleştirebilirse mevcut kaostan devrimci bir çıkışı sağlayabilir. Bunun ilk adımı işçi ve emekçilerin artan burjuva saldırılar işsizlik, pahalılık, karşısında birleşmesi, toplumun tüm emekçi ve diri güçlerinin bir cephe etrafında birleşmesidir. Bugünkü ideolojik savrulma, politik güçsüzlük ve örgütsel dağınıklık içinde komünistlerin önündeki temel görev işçi sınıfının devrimci müdahale gücünün örgütlenmesi olarak nettir. Bu görevin önündeki engeller büyüktür, ama aynı ölçüde olanaklar da vardır ve artmaktadır.

Cemaat Tartışmaları ya da Kertenkelenin Bıraktığı Kuyruk Parçası İle Oyalanmak

Osman Tiftikci

İsmailağa Cemaati lideri Mahmut Ustaosmanoğlu'nun ölümü üzerine başlayan post kavgası, cemaatleri tekrar tartışma gündemİ haline getirdi. AKP işbirlikçisi Sünni cemaatlerdeki çürümüşlük, seviyesizlik bir kere daha ortaya serildi. Fakat bu tartışmalar, dini gericiliğe ve dini yozlaşmaya karşı mücadelede, esas sorumluyu gizleyen, esas hedefi saptıran bir biçime bürünüyor.

Türkiye’de dini gericiliğin en büyük gücü, Türkiye’deki en büyük “cemaat”; Devlet’tir! Türkiye Devleti günümüzde sadece ülkemizdeki dini gericiliğin değil, dünya dini gericiliğinin de en büyük güçlerinden biridir. Suriye, Irak, Orta Doğu, Libya’daki silahlı dini örgütlenmelerin arkasında Türkiye’nin olduğunu herkes biliyor. Bunun yanı sıra Avrupa ülkeleri ve Müslüman ülkeler başta olmak üzere dünyanın neresinde Müslüman topluluğu varsa orada Diyanet İşleri Başkanlığı’nın, Türkiye’nin dini örgütlenmesi vardır.

Diyanet köylere kadar uzanan 130 bine yakın kadrosuyla, anonim şirketleriyle, bütçeden aldığı büyük kaynaklarla, Kur’an kursları, yaz kurslarıyla devasa resmi bir dini kurumdur.

Devletin, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde 6 binden fazla İmam Hatip Okulu, 100'ün üzerinde de İlahiyat Fakültesi vardır. Okullarda dini eğitim zorunludur. Yani en büyük dini eğitim kurumu da devlettir.

Sadece devletin merkezi olanakları değil; yerel yönetimlerin, belediyelerin imkânları da dini gericiliğin gelişmesi için seferber edilmektedir.

Devletin resmi dini örgütlenmesinin ve gücünün yanında; İsmailiğe, Nurecular, Süleymancılar, Menzilciler vs. yani Sünni cemaatler devede kulak bile değildir. Bu cemaatler günümüzde, devletin kullandığı aparatlar durumundadır. Bunların arkasından devlet desteği çekildiğinde geriye önemli bir şey kalmayacağı açıktır.

Durum böyle olduğuna göre dini gericiliğe karşı mücadelede yapılması gerekenler bellidir.

Devlet dinden elini eteğini çekmeli, bütün dini işler cemaatlere bırakılmalıdır. En başta Diyanet ve devlete ait dini eğitim kurumları (İmam Hatip Okulları, devlete ait Kur'an Kursları, yaz kursları gibi) kapatılmalıdır. Devlet hiçbir cemaate kaynak aktarmamalı, cemaatler dini işler dışında başka şeylerle, örneğin siyasetle, ticaretle, öğrenci yurdu açmakla vs. ilgilenmemelidir.

Cemaat denilince akla sadece Sünni cemaatler gelmektedir. Halbuki Türkiye'de bu cemaatler dışında gayri Müslim (Ermeni, Rum, Yahudi, Ezidi, Süryani) ve Alevi, Kürt Şafi dini cemaatler de vardır. Ama laik olduklarını iddia eden düzen partileri ve onların medyadaki sözcüleri, bu cemaatler üzerindeki devlet baskısından, yasaklardan hiç söz etmemektedirler.

Devlet, Müslim - Gayri Müslim bütün dini cemaatleri resmen tanımalı, bunlar üzerindeki baskı ve yasaklar kaldırılmalıdır. Devlet cemaatler arasında hiçbir ayırım yapmamalı, hepsine eşit mesafede durmalıdır. Diyanetin yerine bütün dini inançların temsilcilerinden oluşan Dini İşler Konseyi gibi bir denetleyici

kurum oluşturulabilir.

Bu söylediklerimizi yapabilmek için Kemalist laiklik anlayışıyla mutlaka hesaplaşılması gerekir.

1924 yılında yapılan dini reformlara rağmen Sünni İslam, devlet dini olmaya; din adamları da devlet memuru olmaya devam etti. Bütün dini işler (ibadet, cami açma, hac, dini nikah vs.), din adamı yetiştirme ve dini eğitim verme devlet tekeline alındı. Yani laiklik devletin bütün dini işlerden elini çekmesini gerektirirken, Cumhuriyet tam tersine bütün dini işleri devlete yükledi. Sünnilik dışındaki Müslümanlar (Aleviler, Kürt Şafiler gibi) tanınmadı, yok sayıldı.

Cumhuriyetin gayrı Müslimlere karşı tavrı da gerçek laiklikle bağdaşmıyordu. Örneğin Ezîdilik ve Süryanilik yok sayılmıştı. Rum, Ermeni ve Yahudi cemaatler Lozan'a göre azınlık sayılmış ve bazı haklar tanınmıştı. Biçimsel olarak bakıldığında bu gayrı Müslim cemaatlere karşı devlet laik bir tavır almış gibi görünüyordu. Şöyle ki: Bu cemaatler resmen tanınmıyor, din adamı yetiştirme, dini eğitim, ibadethane açma gibi bütün dini işler ve bunların finansmanı, bu cemaatlere bırakılıyordu. Yani resmi olarak tanınan bu dini cemaatlere devlet kasasından tek kuruş ödenmiyordu. Devletin Sünni cemaatlere karşı tavrı da böyle olmalıydı.

Görünürde ya da kâğıt üzerinde durum böyleydi ama devlet uygulamada gayrı Müslim cemaatlerin dini işlerine de karıştı. Örneğin Patrik seçimlerine müdahale etti. Rum, Ermeni, Yahudi okullarına Türk müdür yardımcısı zorunluluğu getirdi. Restore edilen kiliselerin ibadethane olarak açılmasına izin vermedi. Büyük Ada Rum Okulu'nun restorasyonu hala yasaktır. Yeni kilise açabilme Bakanlar Kurulu kararına bağlandı ve Cumhuriyet döneminden günümüze sadece bir kilise açılabilirdi.

Bütün bunlardan daha önemlisi gayrı Müslimlere yönelik varlıklarına el koyma, göç ettirme, asimile etme, Türkleştirme

politikaları sürdürüldü.

Gerçek bir laiklik yani dini gericiliğe karşı gerçekten mücadele için gayri Müslim cemaatler üzerindeki bütün baskı ve yasaklar kaldırılmalıdır. Şafî Kürt cemaatlere ve Ezîdilere kendi ana dillerinde dini eğitim verme, din adamı yetiştirme hakkı tanınmalıdır.

Cumhuriyet döneminde oluşturulan dini kurumlar ve dinin devlet tekeline verilmesi, resmi dinin topluma zorla dayatılması türünden politikalar olmasaydı, dini gericilik günümüzde olduğu gibi rahatça gelişemezdi. Örneğin AKP devlet bütçesinden bu kadar kaynağı yasal olarak dini gericiliğe aktaramaz, dini okullar açamaz, İmam Hatipleri devlet okulu olarak zorla dayatamazdı.

Son olarak dini gericiliğe karşı mücadelede CHP başta olmak üzere düzen partilerine güvenilemeyeceğini belirtelim. Çünkü Diyanetin, İmam Hatiplerin, resmi dini kurumların kapatılmasına karşı çıkanların başında CHP yönetimi geliyor. CHP yönetimi bunların kapatılmasını istemek bir yana Diyaneti biz kurduk, İmam Hatipleri ilk biz açtık diye övünüyor! Farklı inanç grupları üzerindeki baskı ve yasaklar üzerine tek söz etmiyor, onların dini hak ve özgürlüklerini savunmuyor.

CHP ve İyi Parti, en son olarak dini gericiliğin kurumlaşmasında önemli bir adım olan Diyanet Akademisi'nin kurulmasına da evet oyu verdiler. Bu kurumla birlikte Cumhurbaşkanı resmen dini işlerin sorumlusu düzeyine yükseltildi. Müftülükler ve bütün dini eğitim kurumları Cumhurbaşkanına bağlandı. Din adamlarına askerlik muafiyeti getirildi.

Dini gericiliğe karşı CHP başta olmak üzere düzen içi muhafetten ve onların aydınlarından ciddi işler beklemek gerçekçi değildir. Onlar esas sorunu görmezden gelip tali işlerle uğraşmaya, kertenkelenin bıraktığı kuyruk parçasıyla oyalanmaya devam edecek görünüyorlar.

Komünistler Birliği'nden Komünist Enternasyonal'e - VIII -

RSDİP İçindeki Kavga ve Komintern

Mustafa Sağlam

RSDİP İçindeki Kavga

İşçi sınıfını iktidara taşıyan, Bolşevik Parti, sadece Komintern'in kuruluşunu gerçekleştiren ve Komintern kuruluşunda en çok üyeye sahip olan parti değildi, tüm Komintern tarihi boyunca Komintern'in strateji ve taktiğini çizen, bütün önemli konularda üzerinde tartışılan tezleri kaleme alan partiydi. Bu haliyle Komintern'in ideolojik, politik ve örgütsel otoriter gücüydü. Komintern'in ilk üç kongresinde tartışılan bütün tezlerde, kabul edilen kararlarda Lenin'in damgası vardı. Bu damga Komintern'in ideolojik doğrultusu, stratejik ve taktik hattının güvencesi oldu.

1921'de kendisine yapılan suikast ve arkasından gelen gideerek ağırlaşan hastalığı nedeniyle Lenin, Komintern'in dördüncü kongre çalışmalarına aktif olarak katılamadı. Dördüncü Kongre'de "Rus Devriminin 5 Yılı Üzerine" bir konuşma yaptı. Zorlanarak bitirdiği konuşmasının ardından kongre salonunda bir daha görünmedi, ancak bazı parti delegasyonlarını kabul edebildi.

Lenin'in aktif olarak katılamadığı bu kongre Komintern tarihinde de bir kırılmanın başlangıcı oldu. III. Kongre'de devrimin hazırlığı hedefi ile ortaya konulan birleşik işçi cephesi ile ilgili tezler işçi partilerinin içinde yer aldığı bir işçi hükümetine bağlandı ve işçi hükümeti proletarya diktatörlüğüne geçişin bir aşaması olarak nitelendirildi. Ulusal sorunda II. Kongre'de kabul edilen tezlerden geri adım atıldı. Sömürge ülkelerde anti emperyalist cephe taktiği devrimci mücadelenin ana taktiği olarak belirlendi. IV. Kongrede ilk kez gündeme alınıp tartışılan (daha önce sadece İtalya ile ilgili tartışılmıştı) bir diğer konu da faşizm sorunuydu. Bu Kongreden başlayarak VII. Kongreye kadar faşizm konusunda çeşitli görüşler ileri sürüldü, sonuçta faşizm sorunu, faşist burjuvaziye karşı faşist olmayan burjuvaziyle birlikte anti faşist cepheye bağlandı. (bu konu yazı dizisinin daha sonraki bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacak.) Marksizm Leninizm'den bu ideolojik ve politik kopuşu kaçınılmaz olarak örgütsel kopuş izledi, Anti faşist cephe, halk cephesi, halk iktidarı biçimindeki örtülü formülasyonlarla proletarya diktatörlüğü hedefi geri plana itildi. Bu süreç, politik alanda devrimden demokrasiye ve örgütsel alanda komünistlikten sosyal demokrasiye dönüşle tamamlandı.

Komintern'deki bu dönüşüm, onun izlediği politikalarda belirleyici güç olan Bolşevik Parti'deki kırılma ve iç mücadeleler dikkate alınmadan anlaşılamaz. Bolşevik Parti'deki iç çatışmaları anlayabilmek için ise, baştan yani partinin gerçek kuruluş tarihi olan 1903'ten başlamak gerekiyor.

RSDİP'in kuruluş sürecini ele almadan önce kapitalist dünya-daki (Avrupa) gelişmelere, Rusya'nın bu sistem içindeki yerine kısa da olsa bir göz atmamız gerekiyor. 19. yüzyılın son çeyreğinden başlayarak, 1900'ların sonuna kadarki süreçte, kapitalizmin Batı'da hızlı gelişmesi dünya tarihinde önemli bir değişime yol açtı. Bu dönem daha önceki dönemden; Avrupa'da burjuva

devrimlerin esas olarak tamamlanması, kapitalizmin hızlı gelişimi ve kapitalizmi sarsacak devrimci ayaklanmaların olmayışıyla ayrılır. Kapitalizm bu dönemde sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesinde kat ettiği yolla, gerçek kimliğine, yani tekelci ve emperyalist kimliğe kavuştu. Kapitalist gelişmeye damgasını vuran üretici güçlerdeki gelişmelerle birlikte buharla çalışan itici gücün yerini elektrikle çalışan itici güç (motor) aldı. Üretim toplumsallaşması hızlandı, sermaye hareketlerindeki devrim arttı, uluslararası ticaret genişledi, sanayi dalları çeşitlendi. Uluslararası pazarların genişlemesiyle birlikte iş bölümü de gelişti. Sanayinin çeşitli dallarında, -- metal, elektrik, kimya, demir -- çelik, -- ortaya çıkan büyük uluslararası tekeller, finans sektöründe büyük bankalar bu dönemde kapitalist gelişmenin yönünü belirledi. Bu gelişmeye işçi sınıfının nicel ve nitel gelişmesi eşlik etti. Sermaye hareketinin ulusal sınırları aştığı, kapitalizmin bir dünya sistemi haline geldiği ölçüde sınıf mücadelesi de onu izledi; ulusal mekandan uluslararası mekana taşarak, pratik-evrensel bir nitelik kazandı. Bütün bu gelişmenin sınıf mücadelesini, dolayısıyla işçi sınıfının siyasal ve ekonomik mücadelesini, örgütlenmesini etkilememesi düşünülemezdi.

Bu sürecin işçi hareketindeki yansımaları şöyle özetlenebilir. Komün yenilgisi sonrası işçi sınıfına yönelik kırıma rağmen sınıf hareketi kısa bir bocalamanın ardından gelişimini sürdürdü. Almanya'da Komün'ün yenilgisinden çok daha önce işçi hareketi, grevler ve birliklerin kurulması yoluyla büyümesini sürdürüyordu. 1866 Nurnberg'de İşçi Birlikleri Federasyonu, 1869'da A. Babel ve W. Liebknecht önderliğinde Alman İşçileri Sosyal Demokrat Partisi (AİSDP) kuruldu (Eisenach Kongresi). AİSDP, 1875 Gotha kongresinde 1863'te kurulan Lasalleci Alman İşçileri Genel Birliği ile birleşerek, Alman Sosyal Demokrat Partisi (ASDP) adını aldı. Bunu diğer ülkelerde kurulan partiler izledi.

1869 dan 1890’a kadar Avrupa’nın bir çok ülkesinde; Avusturya, İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Danimarka, İsveç, İsviçre, Polonya, Sırbistan, Macaristan, Bulgaristan vb. sosyalist ve sosyal demokrat partiler kuruldu.

1889’da Paris’te sosyalistlerin bir grubunun (Guesdisler) sosyalist partilere yaptığı uluslararası toplantı çağrısına Avrupa partilerinin yanı sıra ABD ve Arjantin’den de delegeler katıldı. Bu toplantı daha sonra II. Enternasyonal kuruluş kongresi olarak adlandırıldı. Kongre’de I. Enternasyonal’de olduğu gibi bir program ya da tüzük çalışması yapılmadı, Kongre sadece 8 saatlik iş günü ve 1890’da 1 Mayıs’ın uluslararası düzeyde kutlanması kararı alınarak dağıldı. Kongre’de temel tartışma parlamenter ve sendikal mücadele üzerinden sürdü. Mücadele parlamento ve sendikaları temel mücadele biçimi olarak gören gruplar ile buna karşı olan gruplar arasında geçti. Bu mücadele sendikal ve parlamenter mücadeleyi reddeden grupların Enternasyonal’den nihai olarak çıkartıldıkları 1896 Londra Kongresine kadar Enternasyonal’in ana gündemini belirledi. Bu tarihten itibaren sendikal ve parlamenter mücadele sınıf mücadelesinin temel biçimi olarak benimsendi.

II. Enternasyonal’in en yığinsal partisi ve aynı zamanda uluslararası sosyal demokrat hareketin de otoriter gücü olan Alman Sosyal Demokrat Partisi (SDPD) kapitalizmin bu hızlı gelişmesinden kendi payına düşeni; partinin sınıf içinde, sendikalarda, tabanının genişlemesi ve parlamentoda temsil gücünün artmasıyla aldı. Diğer partiler de Alman partisinden farklı değildi. ASDP’nin “seyrek görülür bir kavrayışla” elde ettiği bu başarı, içinde paradoksal olarak kendi güçsüzlüğünün koşullarını da barındırdı. Bu durumdan iki taraf da memnundu. Alman parti ve sendika önderleri emperyalist sömürden aldıkları pay ve elde ettikleri prestijden, Avrupa burjuvazisi de sınıf mücadelesini sendikal haklar ve parlamenter mücadeleyle sınırlandırdığı için oldukça memnundu.

Partilerin dışarıdan görünümü köklü ve heybetli bir ağacı andırıyordu, ancak içten içe çürüdükleri, daha sonraları, yani mücadelelenin sertleştiği yıllarda ortaya çıkacaktı.

1860'lı – 70'li yıllarda Avrupa'da burjuvazi ile proletarya arasında mücadele sürerken Rusya'da Çarlığa karşı mücadele bayrağı, Rus köylüsünün elindeydi. Rusya'nın hemen her yerinde irili ufaklı köylü isyanları birbiri ardınca patlak veriyordu. Narodnizm Rusya'da işte bu isyancı köylülüğün siyasal hareketi olarak ortaya çıktı. Narodnik düşünce, Rusya'da kapitalist gelişmenin batıdaki yolu izlemeden, kapitalizmi atlayarak Rus köylü komünü temelinde komünizmin kurulabileceği tezine dayanıyordu. Bu anlamda Narodnizm, Rusya'da kapitalist gelişmenin köylülük üzerindeki ayrıştırıcı etkisini göremediği, görmek istemediği için, sağlam bir toplumsal dayanaktan yoksundu. Bundan yoksun olduğu ölçüde de ütöpikti.

Köylü hareketinin proleter hareketi öncelmesi gibi, Narodnik hareketin de Marksist hareketi öncelendiği Rusya'da Narodnik hareket 1880'lerden sonra Marksist hareketin gelişmeye başlamasıyla etkisini kaybetmeye başladı. Rusya'da komünist hareket Avrupa'daki gibi, sosyal demokrasi adı altında güçlenmeye başladı.

Lenin, Rusya'da sosyal demokrat hareketin Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin İkinci Kongresine kadar olan gelişimini üç döneme ayırır: *“Birinci dönem 1884'ten 1894'e kadar yaklaşık on yılı kapsar. Bu dönem sosyal demokrasinin teori ve programının oluştuğu ve sağlamlaştığı dönemdi. Rusya'da bu yeni eğilimin taraftarları parmakla sayılacak kadar azdı. Sosyal demokrasi, işçi hareketi olmadan varlığını sürdürüyor ve politik olarak gelişmenin embriyonal sürecini yaşıyordu.”* Bu dönemin şekillenmesinde Plehanov'un yurtdışında kurduğu “Emeğin Kurtuluşu” grubu önemli bir rol üstlendi. Ancak “Emeğin Kurtuluşu”nun

sosyal demokrat çevreler üzerindeki etkisi, teorik etkinin ötesine geçemedi.

“ İkinci dönem, 1894’ten 1898’e kadar üç – dört yılı kapsar. Bu dönemde Sosyal Demokrasi, bir toplumsal hareket ve politik parti olarak sahnede görünür.” Bu dönemde Marksist harekette birçok grup ortaya çıktı. Bu gruplar içinde en önemlilerinden bir de 1895’te Lenin’in de kuruluşunda yer aldığı Petrograd’da kurulan “İşçi Sınıfının Mücadele Birliği” dir.

RSDİP, Rusya’da işçi sınıfının güçlendiği ve toplumsal alanda etkisini duyurmaya başladığı bu dönemde kuruldu. 1896’da St.Petersburg’da başlayan grev dalgası, bütün Rusya’yı etkisi altına alarak yayıldı. Grevler, bir yandan Rusya’daki Narodnik hareketi teorik ve siyasal olarak sarsarken, öte yandan sosyal demokrasinin önünü açtı. Sosyal demokrasi ile işçi sınıfı arasındaki bağ, zayıf da olsa kurulmaya başlandı. RSDİP bu teorik ve politik birikim üzerinde, 1898’de Minsk’te yaptığı kongreye kuruldu. Kongreye Petersburg, Kiev sosyal demokratlarını, Raboçaya Gazeta ve Yahudi Bund grubunu temsilen dokuz delege katıldı. Kongre Struve’nin (Legal Marksist) hazırladığı program niteliğindeki manifestoyu onayladı ve üç kişilik parti merkez komitesini seçerek dağıldı. Kuruluştan hemen sonra bütün MK üyeleri ve kongre delegelerinin sekizi tutuklanınca, partinin merkezi örgütsel varlığı da sonlandı. Partiden geriye bir tek “manifesto” kaldı. (Tutuklanmayan tek delege St.Petersburg İşçi Sınıfı Mücadele Birliği adına kongreye katılan Radçhenko’ydü.)

Hareket yeniden bir ideolojik savrulma ve örgütsel dağılma dönemine girdi. İşçi hareketinin, 1896 grevlerinden aldığı güçle gelişmesini sürdürdüğü bir dönemde sosyal demokrasinin içine düştüğü bu durum, hareketteki sorunun sadece politik güçsüzlük değil, ideolojik ve örgütsel bir sorun olduğunu ortaya koyuyordu.

Lenin, 1898’de RSDİP’in kuruluşuyla başlattığı ve “dağınık-

lık, parçalanma, yalpalamalar” dönemi, olarak nitelendirdiği üçüncü dönemi, “Rus sosyal demokrasisinin sesinin çatallaşmaya, yanlış tonlar vermeye başladığı” bir dönem olarak nitelendirdi. Ve ekledi; “fakat parçalanmış ve gerileyen sadece önderlerdi; hareketin kendisi sürekli büyüyor, büyük ilerlemeler kaydediyordu.” (Lenin, Seçme Eserler, cilt: II, İnter Yay, s.191-192)

Lenin “İşçi Sınıfının Mücadele Birliği”nin kuruluşundan kısa bir süre sonra tutuklanıp Sibirya’ya sürüldü. Sibirya’da sürgünde kaldığı dönem boyunca Narodnizm’e, “Legal Marksizm’e” ve Ekonomizme karşı mücadelesini sürdürdü. Sürgünde yazdığı “Rusya’da Kapitalizmin Gelişmesi” kitabı ile Rus sosyal demokrasisinin programatik temellerini attı. “Sosyal Demokratların Görevleri” adlı makalesinde ise Lenin ilk kez Rus sosyal demokrasisinin ideolojik-politik ve örgütsel birliğinin sağlanması için bir plan ortaya koydu.

1890 yılında sürgünden döndükten sonra, planını hayata geçirmek için yoğun bir faaliyetin içine girdi. Bu çerçevede aynı dönemde sürgünden dönen Martov ve Potresov’la birlikte yurtdışına çıkarak Plehanov’la görüştü ve sosyal demokrasinin birliğini sağlamak amacıyla Rusya çapında biri Iskra olmak üzere iki gazete (Iskra- Kıvılcım, Aralık 1901), çıkarılmasına karar verildi. Bu, Lenin’in parti inşasına yönelik ikinci ama sonuç belirleyici adımı oldu.

Iskra yayın hayatına başlarken kendini Lenin’in kaleminden şöyle tanıttı: “*Rus sosyal demokratları arasında egemen olan kargaşayı ve kafa karışıklığını ortadan kaldıracak sıkı bir ideolojik birlik yaratmak gereklidir; bu ideolojik birlik, bir parti programıyla pekiştirilmelidir. İkinci olarak özellikle hareketin bütün merkezleri arasında bağın korunmasına hizmet edecek ve görevi, hareket hakkında tam ve zamanında bilgi vermek ve periyodik yayınları Rusya’nın her yerine ulaştırmak olan bir örgüt yaratmak*

gereklidir. Ancak böyle bir örgüt ortaya çıktığında, bir Rus sosyal demokrat posta hizmeti kurulduğunda parti sağlam bir varlık kazanacak, gerçek bir olgu ve dolayısıyla da etkin bir politik güç haline gelecektir.” (Lenin, “Iskra Yazı Kurulu’nun Duyurusu”, age- s. 18)

Aynı duyuruda Lenin, Iskra’nın yayın ilkelerini de açıklıyordu. *“Birleşmeden önce, birleşebilmemiz için ilk önce kesinlikle ve kararlılıkla aramızdaki ayrılıkları belirlemeliyiz. Yoksa birliğimiz mevcut dağınıklığın üstünü örten ve kökten aşılmasını engelleyen bir kuruntu olacaktır. Yani gazetemizi çeşitli türden görüşlerin basit bir toplanma yeri haline getirmeye niyetimizin olmadığı anlaşıldır. Tam tersine, gazeteye, son derece katı saptanmış bir yön vereceğiz. Bu yön tek sözcükle, Marksizm sözcüğüyle karakterize edilebilir.” (age, s.18)*

Lenin parti inşa planını açıklamalarını Iskra’da bir dizi makaleyle sürdürdü. “Hareketimizin En Acil Görevleri” ve “Nereden Başlamalı ?” makalelerinde ayrıntılandığı planı, “Ne Yapmalı”da Rus Sosyal Demokrat Hareketi için bir tehdit haline gelen Ekonomizme karşı mücadele ile birleştirerek, bütün yönleriyle işledi. Ne Yapmalı’da Lenin’in asıl üzerinde durduğu konu devrimci bir örgütün yaratılmasıydı.

Devrimci teoriyle devrimci pratiğinin birliğini kuracak, devrimi zafere taşıyacak devrimci örgüt Lenin’e göre; birincisi; sağlam bir ideolojik birliğe sahip olmalıydı. Çünkü sağlam bir örgüt ancak sağlam bir ideolojik birlik temelinde kurulabilir, ve varlığını sürdürebilirdi. İdeolojik birlikle bağlantılı olarak, ikincisi; işçi sınıfının savaş örgütü olarak parti, bütün burjuva ve küçük burjuva unsurlardan bağımsız bir örgütsel yapıya sahip olmalıydı ve bu özelliğini bütün devrimci süreç boyunca titizlikle korumalıydı. Üçüncüsü; parti devrimci faaliyetiyle işçi sınıfının kitlesi arasındaki ilişkiyi kurabilmeliydi, sınıftan koparak bir komplo örgütüne

dönüşmemeli, ama öte yandan da sınıfın kendiliğinden hareketine bel bağlamamalıydı. Hareketin her evresinde komünizmin bilinçli, örgütlü yıkıcı gücüyle işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin yıkıcı enerjisini birleştirip yönetebilmeliydi. Dördüncüsü, Parti, koşulların insanları değiştirdiği gibi, insanların da koşulları değiştirdiği materyalist görüşünden hareketle devrimci sürecin pasif bir izleyicisi olmamalı, elindeki araçlarla mevcut sınıfsal dengeye aktif müdahale edebilmeliydi. Hareket tarzını, taktiğini, mevcut dengeyi bozmak üzerine kurmalıydı. Altıncısı; böyle bir parti, bir savaş örgütünün sahip olduğu her şeye, sıkı bir merkezi yapıya, sıkı bir disipline, otoriteye, bir durumdan ötekine savaş araçlarını değiştirebilme kabiliyeti ve kapasitesine sahip olmalıydı. Ancak böyle bir örgüt, devrimin ön gördüğü devrimci hazırlığı yürütebilir, hareketin her evresine uygun mücadele biçimlerini kullanabilir, bir mücadele biçiminden diğerine geçebilir, “küçük musibetleri” aşarak hareketin sürekliliğini sağlayabilir ve en nihayetinde işçi sınıfının aktif çoğunluğunu yanına çekerek zaferi elde edebilirdi.

Devrimci partinin devrimci niteliğinin bütün bu unsurları devrimlerin süzgecinden geçerek geldiler. Ama ne yazık ki Lenin’e gelinceye kadar devrimci teori kendine uygun bir devrimci örgütle buluşamadı. 1847’de isim değiştirerek yeniden kurulan Komünistler Birliği’nin yetersizliği 1848 devriminde ortaya çıktı. Daha sonra kurulan I. Enternasyonal, ideolojik, örgütsel ve politik birliğe sahip olmayan alacalı bir oluşumdu. 1889’da kurulan II. Enternasyonal ise kuruluşundaki zaafarla birlikte devrimci teoriden uzaklaşarak, devrimci bir parti niteliğini kaybederek yarattığı liberal teoriye uygun liberal bir parti haline geldi.

Lenin ve Bolşevikler, kendilerinden önceki teorik, ideolojik, örgütsel ve pratik birikime dayanarak, Marksist teori ve bu teoriyi hayata geçirecek örgüt arasındaki uyumsuzluğu, devrimci

teoriye uyumlu devrimci bir örgüt yaratarak aştı. Bu deneyime dayanarak sadece kaçınılabilecek hatalardan ve yanlışlardan sıyrılmakla kalmadı, aynı zamanda bu birikime teorik bir derinlik de kazandırdı. Rusya’da işçi hareketini “dağınıklık ve yalpalama” döneminden alarak devrime taşıdı. Bu süreç, aynı zamanda, Marksist devrim ve örgüt teorisinin devrimin güncelliği koşullarında geliştirilerek zenginleştirilmesidir de.

Lenin’in yürüttüğü bu faaliyet ilk sınavını, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin Temmuz 1903’te yapılan 2. Kongresinde verdi.

RSDİP’de İlk Bölünme

RSDİP’in İkinci Kongresi Lenin ve Iskra grubunun 1900-1903 tarihleri arasında yürüttüğü bir ideolojik politik ve örgütsel mücadele sonrası Temmuz 1903’te Brüksel’de toplandı. Kongre hazırlıklarının sürdüğü bu yıllar, aynı zamanda, Rusya’da devrimci dalganın yükseldiği yıllardı. Rusya’da 1899’da patlak veren ve ülkeyi saran öğrenci boykotu ve öğrenci gösterilerini, grevler ve gösterilerle işçi hareketinin yükselmesi izledi. Kongre bu koşullar altında toplandı. Brüksel’de başlayan kongre, polis takibi endişesiyle Londra’da tamamlandı. Kongreye 25 Sosyal Demokrat örgütü temsilen, bazıları iki oy hakkına sahip, 43 delege katıldı. Bu 43 delegenin büyük çoğunluğunu St. Petersburg İşçi Sınıfının Mücadele Birliği ve Emegin Kurtuluşu grubundan oluşan Iskra grubu temsil ediyordu. Iskra grubunun dışında Kongrede Yahudi Bund grubu (5 delege), Ekonomistler (3 delege) ve hiçbir gruba dahil olmayan, Lenin’in bataklık olarak nitelendirdiği grup (6 delege) ile temsil edildi. Kongre başlangıcından itibaren Iskra Grubu’yla Ekonomistler arasında, özellikle parti - sınıf ilişkisi ve proletarya diktatörlüğü - demokrasi konularında bir tartışmaya sahne oldu. Kongre’de parti programıyla ilgili tartışmalarda, proletarya diktatörlüğü ile demokrasinin bağdaşamayacağını ileri

süren Ekonomistlere karşı en tutarlı cevabı Lenin ve (sonradan pişman olup geri alsa da) Plekhanov verdi. Tartışmaya katılan Martov ve Troçky'nin naif tutumu Ekonomistlerle sonradan oluşacak bir ittifakın habercisi gibiydi. Ama yine de tartışmalar sonrasında proletarya diktatörlüğü ilk kez bir partinin programına girmiş oldu. Kongre'de ilk ciddi kırılma parti tüzüğü'nün 1. maddesinin görüşülmesi sırasında yaşandı. Tartışma sırasında partinin önde gelen isimlerinden Martov ve Troçky ile Lenin ve Plakhanov ilk kez karşı karşıya geldi. Lenin'in tüzüğü'nün birinci maddesi ile ilgili önerisi; *"Parti üyesi, parti programını kabul eden ve hem mali yönden hem parti örgütlerinden birine bizzat katılarak partiyi destekleyen kişidir."* ile Martov'un önerisi; *"Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin üyesi, parti programını kabul eden, parti mali yönden destekleyen ve parti örgütlerinden birinin yönetimi altında partiye düzenli olarak kişisel yardımda bulunan kişidir."* karşı karşıya geldi. (Lenin Bir Adım İleri, İki Adım Geri, Sol Yay. s.58-59)

Martovun önerisi Iskracıların bir bölümü, Bundcular ve Ekonomistlerin desteğiyle kabul edildi. Troçki 2. Kongre'nin başında Bund'culara ve ekonomistlere karşı mücadelede Lenin'in yanında yer aldı. Tüzüğü'nün 1. maddesi ile ilgili tartışmalarda ise tam tersine Lenin'e saldıran Menşeviklerin safına geçti.

Tüzüğü'nün kabul edilmesinden sonra sonraki oturumlarda önce Bund grubu, partide özerklik talebinin kabul edilmemesi ve Raboçeye Dyelo grubu ise, yurtdışı temsilcisi olarak tanınmamasını protesto ederek Kongreyi terk etti. Bundan sonra Kongre, fiilen Iskra grubunun Kongresi olarak sürdü.

Kongrenin sonraki oturumunda Rusya'da faaliyet yürütecek merkez komitenin ve Iskra yazı kurulunun seçimine geçildi. Lenin yeni yazı kurulunun kadrosunun belirlenmesi için verdiği önerge ile Troçki'nin karşı önergesi çatıştı. Lenin eski yazı ku-

rulunun üç üyesinin yeterli olmadıkları gerekçesiyle yazı kuruluna alınmamasını, yeni yazı kurulunun, Plehanov, Lenin ve Martov'dan oluşmasını önerdi. Troçky “*Yazı kuruluna yeniden şekil vermeye kongrenin ne ahlaki, ne de siyasi hakkı var*” diyerek kongrenin iradesine ipotek koydu. Açıktan Martov’u destekledi. Lenin’in eski yoldaşlarını dışlayarak incittiğini ileri sürdü. Lenin bu eleştirileri “*Eğer burada bir parti yaratmak amacıyla bir araya geldiysek, eğer karşılıklı övgülere ve dar kafalı duygulara teslim olmayacaksak, o zaman böyle bir görüşü hiçbir biçimde kabul edemeyiz. Görevlileri seçmek üzereyiz; seçilmiş bir kişiye güvensizlik söz konusu değildir; bizim göz önünde bulunduracağımız tek şey görevin gerekleri ve seçilecek kişinin seçileceği yere uygunluğu olmasıdır*” diyerek cevapladı. (age s..325)

Kongre Lenin’in önergesini iki oy farkla kabul etti. Yeni merkez komite de Lenin’in önerdiği gibi kabul edildi. Bu gelişmeyle Parti Menşevik (Azınlık) ve Bolşevik (çoğunluk) olarak fiilen bölündü. Esas “kıyamet” bundan sonra koptu. Lenin- Plekhanov, cephesinin karşısında Martov-Troçky cephesi oluştu. Martov Kongre kararlarına uymayı reddederek, “*köle olmadığını*” söyledi ve yazı kurulundan çekildi. Azınlık, Kongre’de seçilen merkez komiteyi ve yeni yazı kurulunu boykot edeceklerini ilan etti ve kongre bu bölünmeyle sonuçlandı.

Menşevikler partideki bölünmeye ilişkin izleyecekleri tutumu tartışmak üzere 1903 Eylül’ünde Cenevre’de toplandılar. “*Leninist komiteye karşı mücadeleyi yürütecekleri gölge merkez komitesini seçtiler. Komite Akselrod, Martov, Troçki, Dan ve Potresov’dan oluşuyordu.*” (T. Cliff Troçki I-46)

Toplantıda Martov ve Troçki’nin hazırladığı şu karar kabul edildi “*partinin dışına çıkmadan, partinin ve parti merkez kurullarının itibarını düşürmeden, mücadeleyi her türlü araçla yürütmeyi ahlak ve politika görevimiz sayıyoruz ... Lider kadrosunun*

oluşumunda bir değişiklik yapmaya, böylece partiye aydınlığa doğru serbestçe gitme imkanı sağlamaya (çalışacağız).” (Isaac Deutscher, Troçki, cilt I- 111)

Menşeviklerin başlattığı bu boykot kısa sürede sonuç veremeye başladı. Plekhanov Menşevik saflara geçti. Kongre sonrasında, yaşanan kriz Plekhanov’un Menşevik safa geçmesi, Lenin’in merkez yayın organından ayrılması ve Merkez Yayın Organı’nın bileşiminin değişmesi ile tepe noktaya ulaştı. Lenin’in Iskra’da çeşitli yazıları ve Ne Yapmalı’da ortaya koyduğu görüşlere hiçbir eleştiri getirmeyen Plekhanov, Martov ve Troçky, Lenin ve Bolşevik karşıtı cephede bir araya geldiler. Plekhanov, daha önce desteklemesine rağmen, “Ne Yapmalı” için “daha ilk okuduğunda doğru bulmadığını” sezdığını açıkladı. Lenin’i “sekte bir kast” yaratmakla suçladı. Lenin’e yönelik suçlamalarını, “Merkeziyetçilik mi, Bonapartizm mi? broşüründe Lenin’i “diktatörlük kurmakla”, “Bonapartizm’i uygulamakla” sürdürdü. Lenin’in profesyonel devrimcilikle ilgili görüşlerinin Marx’ın değil Bakunin’in görüşleri olduğunu ileri sürdü. Martov; “Sosyal Demokrat İşçi Partisi İçinde Sıkıyönetim Yasasına Karşı Mücadele” adlı broşüründe Lenin’i “partide sıkıyönetim ilan etmekle” suçladı. Troçky; “Siyasi Görevlerimiz” broşüründe Lenin’e, yöntemlerini “Jakobenlerin uzlaşmazlığının soluk bir karikatürüne” benzeterrek saldırdı ve “Parti’nin yerini parti örgütünün, parti örgütünün yerini merkez komitesinin ve nihayet merkez komitesinin yerini diktatörün alacağı” bir durumun ortaya çıkacağını savundu.

Troçki Tüzüğü’nün 1. maddesi tartışmaları sırasında Martov’la birlikte Lenin’e yönettiği saldırıya Kongre’den sonra da devam etti. Kongreden sonra yazdığı “Sibirya Delegeleri Raporu”nda yeni Iskra’nın yanında yer aldı ve eski yazı kurulunun geri alınmasını savunarak Lenin’i parti örgütünü dağıtmakla suçladı, eski “Iskra’nın artık yaşamadığını ileri sürdü”, Lenin’in partide

“sıkıyönetim durumu yarattığını” yazdı; yazısını şöyle sürdürdü; “*Biz yenilgiye uğradık, çünkü kader merkezîyetçiliğin değil, (Lenin’deki) kendini beğenmişliğin zaferini emretmişti.*” Lenin’i, Robespierre terörünün karşı devrimine zemin hazırlaması gibi, yeni bir Robespierre gibi, ... sosyalist oportünizmi Thermidor’una (Troçki, Thermidor kavramını Lenin’in ölümünden sonra da sıklıkla kullandı-y) zemin hazırlamakla suçladı. (age. 110) Daha da ileri giderek Lenin’i , “Robespierre’in yalnız bir taklidi, bayağı bir komedi tarihteki bir tragedyaya ne kadar benzerse Lenin de Robespierre’e o kadar benzemektedir.” diye yazdı (age. 111) Vera Zasuliç ise, Lenin’in parti anlayışının XIV. Louis’in devlet anlayışı ile aynı olduğunu yazdı

Plekhanov, yazı kuruluna alınmayan Akselrod, Zasuliç, Petrevsov ile yazı kurulundan istifa eden Martov’u yeniden yazı kuruluna çağırdı. Lenin bu saldırıya istifa ederek cevap verdi. Yazı kuruluna adaylığını koyup kabul görmeyen Troçki, Menşevik Iskra’da yazmaya başladı. Lenin ve Bolşevikler aleyhine kurulan cephenin liderliğini üstlendi. Iskra’da birbiri ardına yazdığı yazılarda, Lenin’in işçi sınıfına, yığınlara inanmadığını, işçi sınıfına bilincin dışarıdan, devrimci aydınlar tarafından getirileceği söyleminin “yeni bir din,” bir “teokrasi söylemi olduğunu”, Lenin’in örgüt planıyla kendisini işçi sınıfı yerine koyduğunu, ileri sürdü. Lenin’in merkezi disiplinli bir örgüt planını eleştirdi, “*Lenin’in planı şuraya gider: Parti örgütü (kongre) önce tüm partinin yerine geçer; sonra merkez komitesi örgütün yerine geçer*” ... *disiplinin tanrı belasını versin*” (age. 117) diyerek, Avrupa’daki sosyal demokrat örgütlere benzer, kendi, gevşek örgüt (tüzüğün 1. Maddesine muhalefeti) planını önerdi, Lenin’i “Kötü niyetli”, ahlaka aykırı şüphecilüğün dramatik Jakobin hoş görmezliğinin bayağı bir karikatürü”, “marifetli bir istatistikçi”, ve “*şapşal bir avukat*” olarak nitelendirdi. (age. 116-119)

Başka nedenlerin yanında, Troçki'nin Lenin'e yönettiği bu alaycı saldırının RSDİP yurt içi kesiminde yarattığı tepkilerden rahatsız olan Plekhanov'un ,Troçki'nin yazılarının yeni Iskra'da yayınlanmasına karşı çıkması üzerine Troçki Nisan 1924'te Iskra'dan ayrılmak zorunda kaldı. (age. 115)

Troçki Iskra'dan ayrıldıktan sonra Ağustos 1904'te yazdığı "Siyasal Görevlerimiz" makalesinde Lenin'e saldırılarını sürdürmeye devam etti. Lenin'in merkezi disiplinli bir parti fikrine karşı, broşüründe şunları yazdı; ... *"Elbette işçi sınıfının... arasından birkaç hasta siyaset adamı çıkacak ...eskimiş fikirlerden oluşan bir safra olacak, işçi sınıfı da bu safrayı atmak zorunda kalacaktır. Diktatörlük çağında da, bugünkü gibi yanlış kuramları ve burjuva uygulamasını atacak, saflarını siyasi palavracılardan ve geriye dönük devrimcilerden temizleyecektir. ... Ama bu çapraşık görev proletaryanın tepesine birkaç seçkin insanı ... ya da temizleme ve yozlaştırma yetkisine sahip bir kimseyi getirmekle çözülemez."* (age. 120) Bu saldırıların bir mükâfatı olacak ki Ağustos 1904'te yeniden Menşevik Iskra'da yazmaya başladı.

Bütün bu saldırıları unutmuş olacak ki Troçki kendi teorisini yeniden ele aldığı "Sürekli Devrim" kitabına 1929'da yazdığı ön sözde *"Ben en azından 1902 sonbaharından, yani ülke dışına ilk çıkışımdan itibaren Lenin'in bir öğrencisiydim"* diye yazabildi. (11) Aralarının bozulmasını ise, Lenin'in "proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" formülüne karşı çıkmasına" bağladı. Lenin'in "proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" nü 1905 devriminde formüle ettiği dikkate alındığında Troçki'nin burada da doğruyu söylemediği açık.

1902'de Lenin'in öğrencisi olduğu bir gerçekse, başka bir gerçek de Troçki'nin 1903'teki II. Kongreden Haziran 1917'ye kadar Lenin'e saldırısına hiç ara vermeden sürdürdüğüdür.

Çok geçmeden Rus sosyal Demokrat İşçi Partisi (RSDİP)

içindeki Menşevik - Bolşevik bölünmesi uluslararası bir niteliğe büründü. Alman sosyal Demokrat Partisi'nin (ASDP) tanınmış önderleri Kautsky, Bebel ve Rosa Menşevik saflarda yerini aldı. "Kautsky, Lenin'in Bolşevik görüşü savunan bir makalesini Neue Zeit'te yayınlamayı reddetmekle kalmadı, aynı zamanda Lenin'in tutumunu açıkça yeren bir mektubu yayınlanması için Menşevik Iskra'ya yolladı. Lenin'e en şiddetli saldırıyı Rosa yaptı.. Rosa, Temmuz 1904'te Neue Zeit'ta yayınlanan bir makalesinde Lenin'in "aşırı merkeziyetçiliğini" bürokratik olmakla, demokratik olmamakla suçladı. Lenin'in tasarısında tamamen Rusya'ya özgü bir nitelik taşıdığını söyleyerek, ve sert bir dille, "baş aşağı durduğu halde kendini tarihin en güçlü yeni hakimi" olarak ilan eden" şimdi Rus devrimcisinin 'egosu' biçiminde yeniden canlanan, Rus mutlakiyetçiliği tarafından ezilmiş ve parçalanmış bir 'ego'dan" söz etti. Lenin'in parti önderliğinde mutlak güç görüşünü kıyasıya eleştiren Rosa, bu tutumun "bu tür her örgütün bünyesinde sinmiş muhafazakarlığı en tehlikeli biçimde azdırabileceğini" söylerken yeni bir tartışma açmış oluyordu. Bu salvoların ardından, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin yöneticilerinden en kıdemlisi Bebel taraflara arabuluculuk yapmayı önerdi. Menşevikler tarafından hemen kabul edilen bu öneriyi Lenin kesinlikle reddetti." (E.H.Carr, Bolşevik Devrimi, Metis Yay. s. 43)

Uluslararası revizyonist cephenin bu saldırı Lenin'de en küçük bir tereddüte bile yol açmadı. Sıkıyönetim suçlamasına: "*Partide sıkıyönetim*" "*tek tek kişilere ve gruplara karşı olağanüstü hal yasaları*" vb. gibi korkunç sözler beni zerrece korkutmuyor. Kararsız ve sallantılı unsurlara karşı sadece "*sıkıyönetim*" ilan edebilmeyiz, etmekle yükümlüyüz." (Lenin, Seçme Eserler, İnter Yay. cilt. II s.364)

Jakoben suçlamasına ise "*Bu "berbat sözler"- jakobencilik ve öteki sözler- yalnızca oportünizmin kanıtıdır,- başka hiçbir şeyin*

değil. Kendisini proletaryanın –kendi sınıf çıkarlarının bilincinde olan proletaryanın- örgütüyle tam olarak özdeşiren bir jakoben devrimci bir sosyal-demokrattır.” cevabını verdi. (Lenin, Bir Adım İleri İki Adım Geri, Sol Yay. s.229)

Bölünme iki kanat arasında bir güç mücadelesi başlatarak, partinin iyice güçsüzleşmesine yol açtı. Menşevikler parti olanaklarının büyük kısmını, yayın organı, yayın ağını, maddi olanakları ellerinde tutarken, Bolşevikler bu olanaklardan yoksundular. Bunlara bir de Bolşevikler arasında, partideki bölünmenin kavranamamasının yol açtığı bocalama eklenince, Bolşeviklerdeki bocalama daha da büyüdü. Lenin bu yeni durumu “*Parti’nin parçalanması, tüzüğün paçavra haline getirilmesi*” olarak nitelendirdi. (Lenin Seçme Eserler, İnter Yay. S-401) Ve partiyi bu durumdan ancak bir kongrenin çıkartabileceğini savundu. Ancak Lenin’in bu önerisi bütünüyle Bolşevik olan merkez komite tarafından desteklenmedi. Bu Lenin’in ilk “Bolşevik yalnızlığı” oldu.

Lenin’in ısrarlı tutumu sonucu Bolşevikler Ağustos 1914’te Cenevre’de bir araya gelerek “çoğunluk komiteleri bürosunu” kurdular. Aynı yılın Aralık ayında merkez yayın organı olarak Vperyod’u (İleri) çıkararak kötü gidişe ilk müdahaleyi yaptılar. Bu konferans, Lenin’in Ocak 1904’te parti üyelerine yaptığı; “*Proletarya partisi hakikati gerektirir ... Biz bir parti olmadığını kabul etme cesaretini göstereceğiz ve gerçek bir partinin kurulması ve sağlamlaştırılması çalışmasına baştan, ta baştan başlayacağız.*” çağrısına Bolşeviklerin cevabı oldu. (age, s. 396)

1905 Devrimi

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi içinde kavganın bütün hızıyla sürdüğü 1903’de işçi hareketinin 1900’lerin başında başlayan yükselişi devam ediyordu. Otokrasi baskı ve şiddetle durduramadığı bu yükselişi durdurmanın yeni yollarını arıyordu. Bu yollar-

dan biri de Japonya'ya savaş açmaktı. Ancak savaşın başlangıçta yarattığı milliyetçi kabarış yenilgiyle birlikte devrimin tutuşturulmasında güçlü bir etkene dönüştü. 1905 Ocağında Putilov fabrikasında işten atılan dört işçinin işe alınması için başlatılan grev, bir anda tüm Petersburg'a yayıldı. 9 Ocak'ta binlerce işçi papaz Gapon'un öncülüğünde Çar'a dilekçe vermek üzere ellerinde taşıdıkları azizlerin resimleri ile Kışlık Saray'a yürüdüler. Askerlerin yürüyüşçülere ateş açması sonucu binlerce işçi öldü, binlercesi yaralandı. Çarın bu katliamı devrim ateşini söndürmeye yetmedi. İşçi hareketi geçici olarak geri çekilirken öğrenci hareketi devreye girdi. Üniversitelerde gösteriler ve paneller yapıldı. Eylül'de, öğrenci hareketini işçi hareketi izledi. 19 Eylül'de Moskova matbaa işçileri greve çıktı. Grev başta Petersburg olmak üzere tüm işçi kentlerine (Harkov, Odesa, vb.) yayıldı. 13 Ekimde Petersburg Teknoloji Enstitüsü'nde bir araya gelen işçi temsilcileri, Sovyetlerin kurulduğunu açıkladı. Menşevik Georgiy Nosar'ın Sovyet başkanı seçildiği 14 Ekim'deki toplantıda, Çarlığın yıkılması, demokratik cumhuriyet ve doğrudan eşit, genel gizli oyla kurucu meclis seçiminin yapılması kararı alındı.

Grevin yapılması karşısında Çarlık, çöküşünü durdurmak için 17 Ekimde bir manifesto yayınlayarak Duma seçimlerinin yapılacağını açıkladı. Bu açıklanmanın ardından grevler, Menşevik Petersburg Sovyet'i tarafından oy çokluğuyla durduruldu. Buligin Duması olarak adlandırılan Duma seçiminin amacı, grevlerin yayılmasının önünü almak ve silahlı ayaklanmaya dönüşmesini engellemektir. Bolşevikler Duma seçimlerini aktif olarak boykot edeceklerini ve silahlı ayaklanma hazırlıklarını sürdüreceklerini açıkladılar, Menşevikler ise tam tersine Duma'da temsil edilme derdine düştüler. Çarlık, Duma manevrasıyla işçi hareketini durduramayacağını anlayınca Duma'yı fesih ettiğini ve yeni Duma seçimlerinin 1906'da yapılacağını açıkladı.

Çarlığın bu çabaları büyüyen halk hareketini durdurmaya yetmedi. İşçi hareketini köylü hareketi izledi. Çok yaygın olmasa da köylüler aristokratların topraklarını işgal etti, çiftlikler yağmalandı. Ağustos 1905'te Moskova yakınlarında yapılan toplantıda köylü Sovyetleri kurulduğu ilan edildi. 22 eyaletten yüzün üstünde delegenin katıldığı toplantıda, "hükümete asker vermemе, vergi ödememe, bankalardaki mevduatları çekme" ve işçi Sovyetleriyle birlikte mücadele etme kararı alındı. Köylülerin isyanını ordu içerisindeki askerlerin isyanı izledi. 26-27 Ekimde Kronştad ayaklandı. Ayaklanma sıkı yönetim ilan edilerek ezildi. 13 Kasımда Potemkin Zırhlısı isyan bayrağını açarak, devrimin sembolleri arasındaki yerini aldı. Potemkin Zırhlısı ancak 5 gün dayanabildi.

Devrimin ilerlemesiyle birlikte sınıfların eski durumu da değişti. Çarlık çatırdıyordu, burjuvalar ve Menşevikler çatırdayan çarlığa payanda görevini üstlenmişlerdi, işçi sınıfı ve köylülük de değişmişti. Artık işçiler 1905' in başında azizlerin resimlerini taşıyan işçiler değildi; silahlı mücadele yürütüyorlardı. Köylüler, köle değil, işgalciydi, askerler isyancıydı.

Devrim Kasım ve Aralıkta Moskova'da Bolşeviklerin başlattığı silahlı ayaklanmayla en tepe noktaya ulaştı. Menşevikler "aşırı muhalefet partisi" olarak burjuvaziyi (Kadetler) desteklemek için harekete geçerken, Bolşevikler Aralık 1905' te Finlandiya Konferansı'nda "silahlı mücadele hazırlığı ve proletaryanın silahlandırılması kararını" aldı. Bu karar gereğince 9 Aralık'ta Moskova Sovyet'i "sol" Sosyal Devrimciler ve Bolşeviklerin girişimiyle ayaklanma başlatıldı. Güçlerin dengesizliğine, hazırlığın yetersizliğine, bir de Petersburg Sovyeti'nin başlattığı genel grevi sürdürmemesi ve ayaklanmaya geçmemesi eklenince, ayaklanma kısa sürede bastırıldı.

Menşevikler ayaklanmaya karşı çıkarken Troçki Aralık ayak-

lanmasını savundu, ancak yenilgisinin nedenini köylü ordusuna bağladı. “ *Proletarya Aralık ve Ocak ayaklanmalarında kendi hataları yüzünden değil, çok daha gerçek bir nicelik yüzünden yenilgiye uğradı; köylü ordusunun süngüleri.*” (Troçki 1905-236)

Lenin, Troçki’nin aksine, köylü ayaklanmalarından, toprak sahiplerinin konaklarını ve köşklerini ateşe vermelerinden ve topraklara el koymalarından söz ederek “*kentlerdeki proleter kitle grevinin kırdaki köylü hareketiyle*” birleşmesinin, (orduyu kastederek -y) “*Çarlığın “en sağlam” ve son dayanağını da sarsmaya yetti*”ğini, köylülerin “*çok parçalanmış, çok dağınık ve çok az saldırganca*” davranmalarının “*devrimin yenilgisinin temel nedenlerinden biri*” olduğunu belirtti. (III. 20-25)

Troçki devrimin “köylü ordusu süngüleriyle ezildiğini” söylerken Aralık ayaklanmasında Petersburg Sovyet’inin oynadığı olumsuz rolden hiç söz etmedi. Moskova Sovyet’i Aralık başında grev ve ayaklanma kararı aldığı anda Petersburg Sovyet’i bu kararı desteklemek için 8 Aralıkta grev başlattı. 12 Aralıkta ise Moskova’da ayaklanma sürerken grevi bitirdi. Özellikle demiryolu işçilerinin grevi durdurması Çarlık ordu birliklerinin Moskova’ya taşınmasını sağladı ve ayaklanmanın ezilmesinde bu ordu önemli bir rol üstlendi. Troçki, Petersburg Sovyet’inin grevi bırakmasını, yorgunluk ve kararsızlığa bağladı. “ *Bu kararsızlık, Petersburg işçilerinin bu kez bunun bir grev değil, bir ölüm kalım savaşı olduğunu çok açık bir şekilde kavramış olmalarıyla açıklanır.*” (Troçki 1905 -213) Birçok kez yaptığı gibi, suçu yine işçilere, işçilerin bilinçsizliğine, “kafasızlığına” yükledi.

Lenin, köylülüğün, özellikle ordunun büyük çoğunluğunu oluşturan köylülüğün kararsızlığının devrimin yenilgisine yol açan nedenlerden biri olduğunu belirtse de, asıl sorunun devrime katılan kitlelerde değil, onların mücadelesini yönetecek önderlerde, partide olduğunu vurguladı.

Lenin grevden ayaklanmaya giden süreçte işçilerin ve RS-DİP'in durumuyla ilgili olarak şunları yazdı; *"Her zaman olduğu gibi pratik teoriyi önceledi."* ... *"işçiler kitleler halinde işe sarıldılar, fakat bununla da tatmin olmadılar, yine sordular: Şimdi ne olacak? - ve enerjik eylemler talep ettiler. Sosyal -demokrat proletaryanın önderleri bizler, Aralık'ta, alaylarını -birliklerinin büyük bölümünü savaşa aktif katılmayan - saçma bir biçimde mevzilendiren ordu generallerine benziyorduk. İşçi kitleleri enerjik kitle eylemleri için talimatlar gelmesini boşuna beklediler."* ... *"Savaşa aktif katılmayan" generallerin şüphesiz en büyüğü, işçilere "silaha sarılmamalı" diye seslenen Plekhanov'du. Lenin Plekhanov'un bu uzlaşmacı, korkak, tavrını, "tam tersine daha kararlı, daha enerjik ve daha büyük bir gözüpeklikle silahlara sarılmalı, tek başına barışçıl grevin olanaksız olduğu, korkusuzca, amansızca silahlı mücadeleye başlamanın zorunlu olduğu kitlelere anlatılmalıydı."* diye cevapladı. (Lenin, Seçmeler cilt III- 330)

Kendiliğinden patlak veren devrimde bütün partiler hazırlıksız yakalandı. Ama en hazırlıksız olanlar, bölünerek güç kaybeden sosyal-demokratlardı. Parti tam bir kriz içindeydi. Bolşevikler krizi bir an önce çözüp partinin devrime yoğunlaşmasını sağlamak üzere III. Parti Kongresinin toplanması çağrısında bulundu. Ancak Lenin'in kongreyi toplama önerisi, parti konseyinde çoğunluğu elinde bulunduran Menşevikler (Martov, Plekhanov ve Akselrod tarafından reddedildi. Konsey, kongreyi toplamayı reddedince, Bolşevikler tüzük gereği yerel parti örgütlerine başvurdu. Rusya'daki yerel parti örgütlerinin çoğunluğu kongrenin toplanmasını talep etti, ancak bu talep parti konseyince dikkate alınmayınca, Çoğunluk Komiteleri Bürosu kongreyi toplama kararı aldı. RSDİP III. Kongresi 25 Nisan 10 Mayıs tarihleri arasında Londra'da toplandı. Kongreye, 24'ü oy hakkı olan 38 delege

katıldı.

Lenin, Parti Kongresi'nin arifesinde partinin önünde “*İlk olarak. Parti krizi sorunu. İkinci olarak, daha da önemli olan, genelde Parti'nin örgütlenme biçimi sorunu. Üçüncü olarak — en önemli sorun— bugünkü devrimci andaki taktiğimiz.*” olmak üzere, çözmesi gereken üç önemli sorun olduğunu belirtti. (cilt III-414)

Bu sorunlardan birincisinin Kongre'yle birlikte çözüldüğünü, İkinci sorunun, Parti tüzüğü'nün 1. maddesinin II. Kongre'de Lenin'in sunduğu öneri kabul edilerek değiştirilmesi, II. Kongre'de kabul edilen iki merkezi organı (Merkez Komite ve Merkez yayın organı) kaldırması ve birleşik bir merkezin oluşturulmasıyla çözüldü. Üçüncü sorunun “*Dar ve konspiratif olandan başlayarak, mümkün olduğunca geniş ve mümkün olduğunca az konspiratif olana kadar çeşitli Parti örgütlerinden oluşan geniş bir ağ kurmak için, artık Merkez Komitemize ve daha büyük ölçü—de yerel komitelerimize düşen inatlı, uzun süreli ve becerikli bir örgütsel çalışma*” ile çözüleceğini vurguladı. (age-416) Böylece III. Kongre RSDİP tarihine ilk Bolşevik kongre olarak geçti.

Kongrede Bolşevikler, Çarlığın yıkılması ve demokratik bir cumhuriyetin kurulmasının, ancak köylülüğü yedeğine alan işçi sınıfının silahlı ayaklanmasıyla mümkün olacağını dikkate alarak, silahlı mücadeleyi hazırlama kararı aldı. Devrimin kesin zaferinin, ancak köylülüğün işçi sınıfı hegemonyasında birleşmesi ve işçi- köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün kurulması ile mümkün olabileceği, bu diktatörlük olmadan burjuvazinin ve karşı-devrimin başkaldırılarının ezilemeyeceği, işçi sınıfının köylülük üzerindeki hegemonyasının korunamayacağı ve devrimin kesintisiz gelişiminin sağlanamayacağı vurgulandı.

Kongreyi protesto eden, Menşevikler aynı tarihte Cenevre'de konferans için bir araya geldiler. Konferansta, Çarlığın yıkılması

ve demokratik cumhuriyetin kurulması hedefini benimsemekle birlikte, proletaryanın önüne “iktidarı ele geçirme, ya da paylaşma hedefini koymaması gerektiği”ni ileri sürdüler. Proletaryanın, devrimin burjuva karakterine uygun olarak iktidarı burjuvaziye bırakması, kendisini burjuva hükümet üzerine baskı kurmakla yetinen “aşırı muhalefet partisi” olmakla sınırlaması gerektiğini savundular. Menşevik azınlık konferansı kendi tüzüğünü kabul etti ve MK görevini üstlenen Örgüt Komisyonu (ÖK) kurdu.

Bolşeviklerin Kongresinin ardından, Uluslararası Sosyalist Büro (USB- II. Enternasyonalin organı) RSDİP’teki bölünmeyi önlemek için iki hizbin temsil edildiği bir konferans toplanmasını önerdi. Benzer bir öneri III. Kongre öncesi Alman Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden Bebel tarafından yapılmış ve Menşevikler tarafından reddedilmişti. Lenin USB’nin bu önerisini III. parti kongresini toplama girişiminin parti tüzüğüne uygun olduğunu belirterek, USB’nin tarafsız olmadığı gerekçesiyle reddetti. Çünkü USB yöneticileri özellikle Kautsky, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki görüş ayrılıklarının önemsiz olduğunu açıklamış, tüzük ve örgüt konusunda Martov’un önerilerinden yana tavır almıştı. (Rosa da Kautsky gibi, Lenin’in örgütlenmeye ilişkin düşüncelerine karşı çıkarak Menşeviklerden yana tavır almıştı.) USB iki hizip arasındaki anlaşmazlıklarda tarafsız kalacağını açıklayınca, Lenin bu öneriyi kabul etti, ancak devrimin etkisiyle, Temmuz 1905’de Bolşevikler ve Menşevikler arasında doğrudan görüşmeler başlayınca USB’nin arabuluculuğuna gerek kalmadı.

1905 Devrim Deneyimi

1905 Devrimi Menşeviklerin konferansta aldığı ve Bolşeviklerin kongrede benimsediği iki farklı taktiğin pratik sınavı oldu. Devrim, grevden silahlı ayaklanmaya izlediği çizgiyle Bolşevik taktiğin doğruluğunu ispatladı. II. Kongre’deki Bolşevik Men-

şevik bölünmesinin örgütsel sorunlarla sınırlı olmadığını, Marksizm'in tüm ilkesel konularını, (devrim, parti, proletarya diktatörlüğü) kapsadığını ortaya çıkardı.

Rusya'da kurulu dengeleri altüst eden 1905 devrimi, hem Rusya hem de dünya sınıf hareketinde önemli sonuçlar yarattı. En başta dünya devriminin yeni merkezinin Rusya olduğu fiilen kanıtlandı. Devrim, 1848 devrimlerinin batı Avrupa'da oynadığı rolle kıyaslanmasa da, benzer bir rolü Doğu'da oynadı. Sömürge ve yarı sömürge ülkeleri devrim dalgasının içine çekti. 1906 İran, 1908 Türk ve Çin devrimlerini tetikledi. İkincisi, devrim İşçi Köylü Asker Temsilcileri Sovyeti örgütlenmesiyle hem işçi sınıfının ittifak politikasının pratik çözümünü, hem de proletarya diktatörlüğünün yeni biçiminin nüvelerini oluşturarak dünya komünist ve işçi hareketi tarihinde yeni bir sayfayı araladı. Lenin Sovyetleri, “*Sosyalistlerin ve devrimci demokratların yazıya dökülmemiş geniş bir savaş ittifakı*” olarak nitelendirdi. Lenin'e göre, İşçi Temsilcileri Sovyeti, bir “işçi parlamentosu ve proleter öz yönetim organı” değildi. (cilt III. s.-326) “*Bu organlar grev mücadelesinin organları olarak ortaya çıkmışlardı. Çok kısa süre içinde ve zorunluluğun baskısı ile hükümete karşı genel devrimci mücadelenin organları haline geldiler. Olayların gelişimi ve grevden ayaklanmaya geçiş sayesinde, karşı konulmaz biçimde, ayaklanma organlarına dönüştüler..... Bu partisiz kitle organlarını herhangi bir teori, herhangi birinin çağrıları, herhangi biri tarafından düşünülmüş bir taktik ya da parti doktrinleri değil, olguların şiddeti ayaklanma zorunluluğuna inandırmış ve bunları ayaklanma organları haline getirmiştir. Bugün de bu tür organların oluşturulması, ayaklanma organlarının oluşturulması demektir; bu tür organlar oluşturma çağrısı, ayaklanma çağrısı demektir.*” (age s.-358)

Lenin, Bolşevikleri Sovyetlerin abartılması tehlikesine karşı

da uyardı. *“Bu organların her zaman ve her koşul altında devrimci kitle hareketi için “zorunlu ve yeterli” olmadığını, bunların “ayaklanmayı sözcüğün gerçek anlamında örgütlemek için” yeterli olmayacağını altını çizdi ve “ayaklanmayı hayata geçirmek amacıyla bir askeri örgütün zorunlu olduğu”nu vurgulayarak, Sovyetleri “ayaklanmanın zaferi halinde oluşacak Geçici Devrimci Hükümet’in tohumları” olarak nitelendirdi. (age- s-358-359*

Üçüncüsü, kendiliğinden sınıf hareketi ile bilinçli, örgütlü komünist hareket arasındaki ilişki sorununu fiili olarak ortaya koydu. Grev hareketinden ayaklanmaya doğru izlediği yolla, zaferin, kitlelerin kendiliğinden hareketinin yıkıcı gücü ile komünist hareketin bilinçli örgütlü yıkıcı gücünün birliğinde olduğunu; tek başına birinin sonuç almaya yetmediğini; kendiliğinden patlamaları devrimle taçlandırmanın partinin niteliği sorunu olduğu kadar, devrimci hazırlık sorunu olduğunu da pratikte gösterdi. Dördüncüsü, devrim Rusya’da mevcut partilerin gerçek kimlikleri ile siyaset sahnesine çıkmalarını sağlayarak onların sınıfsal niteliklerini aydınlattı. Sınıf niteliklerini gizleyebilmelerini olanaksızlaştırdı. Sınıflara kendi güç ve güçsüzlüklerini görme olanağını sağladı. Beşincisi, devrimin ilerlemesine bağlı olarak gelişen ve büyük bir devrimci enerjiye dönüşen bu güç aynı ölçüde karşıt bir etkiyi düşman saflarında da yaratır. 1905 devriminde yaşanan da buydu. Devrimci enerji, kararlılık ve kahramanlık, özellikle orduda bir bölünmeye ve saf değiştirmeye yol açtı. Devrim sırasında kitlelerin kararlılığı ve cesareti ne kadar büyükse, devrimci partinin enerjisi ve yönetimi ne kadar etkiliyse, bu bölünme ve saf değiştirme de o kadar büyük olduğunu pratikte gösteri. Savunma ve duraksama durumunda ise bunun tersi gerçekleşiyor. Bu, iç savaşa hazırlanan bir parti için önemli bir ders ve deneyimdir.

1905 devrimi ve yenilgisi RSDİP’de ideolojik, politik ve örgütsel savrulmayı de büyüttü. RSDİP içinde yeni fraksiyonlar ortaya

çıktı, bunların en önemlilerinden biri Troçkist fraksiyondur. 1903 Kongresi'nden beri Menşeviklerle birlikte hareket eden Troçki, 1905 devrimi patladığında Petersburg'a döndü. Menşeviklerle birlikte hareket etti. Petersburg Sovyeti'nin başkanı Menşevik Nosar'ın 26 Kasım'da tutuklanmasının ardından Sovyetler 'de üç kişilik geçici bir prezidyum seçildi. Troçki (Yanovski takma adıyla) bu prezidyumda görev aldı. Bu görevi 3 Aralıkta tutuklanana kadar 7 gün sürdü. Sibirya'ya sürüldü. Sürgünden kaçarak yeniden Avrupa'ya (Almanya, Avusturya- Viyana) geçti.

Troçki 1905 devrimini oldukça hacimli bir kitapta inceledi. Kendi deyimiyle, kitap, *“Bir tanığın, bir katılımcının ifadesini temsil etmektedir.”* Amacını ise, *“Rus proletaryasının devrimci mücadelesini okuyucu için netleştirmek”* olarak açıklamaktadır. Rus devriminin ekonomik temelini tahlil ederek başladığı eserinde, Troçki *“birbiriyle ve devletle olan ilişkileri içinde toprak soyluluğu, köylülük, büyük burjuvazi, entelijensiya, proletarya”-yı ele alıp inceleyerek, Rus devriminin niteliği konusunda şunları yazdı; “Doğrudan ve dolaylı görevleri söz konusu olduğu sürece Rus devrimi bir burjuva devrimidir. Çünkü burjuva toplumu mutlakliyetin zincirlerinden ve prangalarından kurtarmaya koyulur. Ama Rus Devriminin temel itici gücü proletaryadır ve yöntemi söz konusu olduğu sürece o bir proleter devrimdir.”* (Troçki-1905 Tarih Bilinci yay. -54)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde 1905 devriminin başından Aralık ayaklanmasına kadarki dönemle ilgili izlenimlerini yazdı. Sovyetleri hiçbir geleneğe dayanmayan, kendiliğinden ortaya çıkan *“öz denetim yeteneğine sahip bir örgütlenme”* olarak nitelendirdi. (103) Ortaya çıkışını ise *“sosyal demokratların eşit güçteki iki hizbi ve bu iki hizbin sosyalist devrimcilerle olan mücadelesine”* bağladı. Devamında bu cümlelerle çelişen ve Menşeviklere yakınlığını vurgulayan cümleler kurdu; *“Petersburg'daki iki sosyal*

demokrat örgütlenmeden” birinin (Menşevikler kastediliyor-y) “öz yönetimli bir devrimci işçi konseyinin yaratılması görevini üstlendi”ğini yazdı. (104)

Sovyetlerin ortaya çıkışını Menşeviklere bağlarken, Aralıkta-ki silahlı ayaklanmayı destekleyerek Menşeviklerden uzaklaşp Bolşeviklerle yakınlaştı.

Troçki, sosyal demokrasinin iki hizbi (Bolşevikler ve Menşevikler) arasındaki mücadelenin Sovyetleri nasıl ortaya çıkardığını açıklamadı, ama bu yargıyla kendi hizbini örgütlemenin ilk adımlarını attı. “Sonuçlar ve Olasılıklar” broşürüyle kendi adıyla anılan “Sürekli Devrim” tezini yayınladı.

Marks ve Engels’te Sürekli Devrim

Troçki’nin Sürekli devrim tezine geçmeden önce bu konuda Marks, Engelsin görüşlerine kısaca değinmeliyiz; Marks ve Engels Proleter devrimin yerel değil dünya çapında bir devrim olması gerektiğini Komünist Manifesto’da ilan etmişlerdi. 1848-49 devrimleri Marks ve Engel’in önceki yazılarında ve Manifesto’da öne sürdükleri görüşleri doğrulamakla kalmadı, aynı zamanda, engin deneyimleriyle Marksist teorinin gelişmesini sağladılar. Marks ve Engels bu deneyimden yararlanarak, devlet, devrim, parti, proletarya enternasyonalizmi, ittifaklar sorunu, devrimin sürekliliği vb. birçok konuda görüşlerini geliştirdiler. Bu yüzden kısa da olsa bu devrimlerin gelişim sürecine değineceğiz.

1848 Şubat’ında Fransız burjuvazisi tıpkı 1789’daki gibi, işçi sınıfını yedeğine alarak monarşiyi devirdi. 24 Şubat’ta Fransa’da cumhuriyet ilan edildi. Fransa’da zafere ulaşan burjuva devrim tüm Avrupa’ya yayıldı. 13 Mart’ta Viyana’da Klemens von Metternich hükümeti devirdi. 18 Mart’ta Berlin’de halk ayaklandı. Bunu Almanya’nın diğer bölgelerinde ve diğer ülkelerdeki ayaklanmalar izledi. Macaristan, Avusturya imparatorluğundan ayrıl-

dığını ilan etti. Devrimin zafer kazandığı her yerde anayasalar hazırlanarak yürürlüğe sokuldu, meclisler, parlamentolar, hükümetler kuruldu, ama devlet mekanizması, -ordu, bürokrasi- eski devlet mekanizması olarak kaldı. Fransa dışında burjuvazi önderliğinde kurulan meclisler krallıklara son verecek iradede yok-sundular. Bu yoksunluk temelde Almanya ve diğer ülkelerdeki burjuvazinin , Fransa ve İngiltere'deki burjuvaziyle karşılaştırıldığında oldukça güçsüz olmasıyla bağlantılıydı. Ayrıca, Almanya'nın birçok küçük devlete bölünmüş olması da bu güçsüzlüğü büyüten diğer bir etkendi.

Devrimlerin “birinci perdesi”, Monarşilerin devrilmesi, ya da kanara çekilmesiyle kapanırken, Avrupa'nın siyasi haritası şöyleydi: Fransa'da cumhuriyet ilan edildi, İktidar tümüyle burjuvazinin eline geçti. Diğer ülkelerde, Almanya, Avusturya, Macaristan, İtalya vb. “dağ fare doğurdu”. Krallıklar devrimlere boyun eğdirse de onların varlıklarını sürdürmesine göz yumuldu. Sonuçta krallıklar küçük tavizlerle iktidarlarını korudu.

Ayaklanmaların ikinci perdesi yine Fransa'da başladı. İktidarı ele geçiren burjuvazinin ilk işi, birlikte savaştıkları için kendilerini savaşın galipleri arasında sayan işçileri etkisizleştirmeye yönelmek oldu. İşçilerde oluşan zafer yanılsaması, işçi temsilcileri Louis Blanc ve Albert'in ulusal meclisten atılması ile dağılmaya başladı. Ardından sokak toplantıları yasaklandı, işçiler işten atılmaya başlandı, ulusal atölyelere girişleri engellendi, işçilerin silahsızlandırılması için önlemler alındı. Her devrimden sonra tekrarlanan, işçileri silahsızlandırma girişimine işçiler, burjuvaziye ancak silahlı bir devrimle yenebileceklerini içgüdüleriyle kavrayarak, silaha daha fazla sarılarak karşılık verdiler. “İşçi sınıfı daha proleter bir bilinç ve örgütlülüğe sahip olmadan ortaya koyduğu bu proleter iş” Fransa ve Avrupa'da yeni bir devrimci sürecin başlangıcı oldu. Artık İşçi sınıfı için söz konusu olan Fe-

odalizmin tasfiyesi değil, burjuvazinin tasfiyesiydi.

Fransa'daki ayaklanma, elverişsiz koşullarda işçilerin yenilgisiyle sonuçlandı. Üç bin işçi kılıçtan geçirildi. Marks ayaklanmanın yenilgisini Fransız cumhuriyetinin “doğumu” olarak nitelendirerek, işçilerin ayaklanmasını *“modern toplumu ikiye bölen iki sınıf, burjuvaziyle proletarya arasında ilk büyük çarpışma, “burjuva düzenin sürdürülmesi ya da ortadan kaldırılması için”* girişilen kavga olarak nitelendirdi. (Fransa’da Sınıf Savaşimleri, Sol yay.-56 -57)

Fransa’daki Haziran ayaklanmasının Avusturya’daki devrimci karşılığı Ekim - Viyana devrimi oldu. Mart devrimi sonrasında kurulan Viyana Diyet Meclisi feodalizmin tasfiyesine yönelik kesin kararlar almak yerine anayasacık oyunuyla kendini oyalar-ken, 16 Mayıs’ta Viyana’dan kaçan imparator, başka bir Avusturya kenti olan İnsburg’a yerleşti ve kendi ordusunu toparlamaya koyuldu. İmparatorlukla uzlaşmaya çabalayan Viyana Diyeti’nin Ulusal muhafızları denetlemek üzere imparatora izin vermesi imparator için beklenen fırsatı yarattı. Viyana’ya gelen imparator bir darbeye hükümrانlığını ilan etti. Burjuvazinin egemen olduğu Viyana Diyeti, toplantı üstüne toplantı yapmakla yetinirken, Viyana halkı (işçiler ve küçük burjuvalar) darbeye silaha sarılarak karşılık verdiler. Ekim 1848’de Viyana devrimci- demokrat güçlerin eline geçti. Burjuvazi tarafından ihanete uğrayan halk iki dış ittifakı tarafından da yalnız bırakıldı. Macar ordusu, imparatorluğun hışmını üzerine çekmemek gerekçesiyle devrime destek vermedi, bu korkunun bedelini bağımsızlığını kaybetmekle ödedi. Devrimin ikinci dış ittifakı olan, tüm Almanya’yı temsil ettiğini iddia eden Frankfurt Ulusal Meclisi de darbeye karşı direnen Viyana halkını yalnız bırakarak kendi sonunu hazırladı. Savunma araçları ve askeri örgütlülükten yoksun olan işçiler Viyana sokaklarında barikatlar kurdu, kahramanca dövüştü. So-

nuçta Viyana devrimi 1 Kasım'da imparatorluk ordusuna yenildi. Sıkıyönetim ilan edildi, katliamlar, tutuklanmalar ve idamlar birbirini izledi. “ Taçla bir anayasa üzerinde anlaşmaya varmak için seçilen meclis” İmparatorluk kararıyla kapatıldı. Burjuvazi hizmetleri karşılığında yürürlüğe girmeyen bir yeni bir anayasa ilanı ile mükâfatlandırıldı. 4 Mart 1949'da yeni devrimden bir yıl sonra Avusturya'da mutlakîyet yeniden kuruldu.

Nasıl Fransa'da burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki zaferi, Avusturya burjuvazisini mutlakîyetin kollarına sığınmaya itip, mutlakîyetin zaferine yol açıysa aynı şekilde, Avusturya'da Viyana devrimi Alman burjuvazisinin paniğe kapılmasına, devrimin yenilgisi de Prusya monarşisinin kendine olan güvenini artırarak harekete geçmesine yol açtı. Prusya ordusu 9 Kasım'da 40.000 kişilik bir kuvvetle Berlin'e girdi. Berlin Meclisi hiçbir direnç göstermeme kararı aldı ve halkı karşılık vermemeye çağırdı. Paris ve Viyana'nın aksine Berlin direnmeden teslim oldu, sıkıyönetim ilan edildi, meclis dağıtıldı. Frankfurt Ulusal Meclisi Berlin meclisinin izlediği yolu izledi, halkı mücadeleye çağırarak yerde krallıkla diplomatik ilişkilere yöneldi. Prusya kralını Avusturya dışındaki Alman devletlerinin kralı ilan etti. Bu hamle Alman devletleriyle Frankfurt Meclisi arasındaki çatışmayı başlattı. Ayaklanmalar Almanya'nın birçok bölgesine (Saksonya, Vestfalya, Bavyera, Baden, Württemberg'e vb.) yayıldı. Ayaklanmalar Prusya ordusunun saldırıları ve Frankfurt Meclisinin ihaneti sonucunda yenildi. 18 Haziranda Frankfurt Meclisi'nin lağvedilmesiyle Prusya krallığı pekişti.

Fransa'da işçiler Haziran 1848'de silahlarını burjuvaziye çevirdiğinde, bu gelişmeden Fransız burjuvazisinden çok diğer Avrupa ülkelerinin burjuvaları korkuya kapıldı. Daha devrimlerin başında Avrupa burjuvazisi işçi sınıfına karşı feodallerle birleşti. Avrupa devrimleri bu iki sınıfın birleşmesiyle, olumlu hiçbir so-

nuca yol açmadan yenildi. Burjuvaların ayrıcalıklarını büyütmesi karşılığında monarşiler, krallar yerinde kaldı. *“Feodal hakların sürdürülmesi, (aldatıcı) tazminat maskesi altında feodal hakların pekiştirilmesi – 1848 Alman devriminin sonucu işte budur. Dağ fare doğurdu.”*

Lenin Marks’ın 1848’de Neue Rheinische Zeitung’da çıkan yazılarını değerlendirerek şu önemli sonuçların altını çizdi; *“1- Tamamlanmamış Alman devrimi, tamamlanmış Fransız devriminden yalnızca Alman burjuvazisinin genel olarak demokrasiye ihaneti ile değil, özel olarak da köylülere ihaneti bakımından da ayrılır. 2- Özgür bir köylüler sınıfının yaratılması, demokratik devrimin kesin sonucuna götürülmesinin temelidir. 3- Böyle bir sınıfın yaratılması, feodal hizmetlerin ortadan kaldırılması, feodalizmin yıkılması demektir, ama henüz sosyalist devrim demek değildir. 4- Köylüler, burjuvazinin, yani gericiliğe karşı onlar olmaksızın “güçsüz” kalan demokratik burjuvazinin “en doğal” müttefikleridirler.”*

Ve Lenin, Marks’ın açıklamalarından çıkardığı bu sonuçlarla Rus devriminin bağıni kurarak, *“Somut ulusal özellikler akılda tutulduğunda ve feodalizmin yerine serflik konulduğunda, bütün bu önermeler eksiksiz olarak 1905 Rusya’sına uygulanabilir”* olduğunu belirtti. (Lenin İki Taktik – Sol yay. -153)

1848- 49 devrimleri Avrupa baz alındığında dünya devriminin bütün özelliklerini bağrında topladı. *“Sömürüyü ve yoksulluğu paylaşan sınıf, devrimi de paylaştı.”* Pratiğin teoriyi öncellediği bu devrimlerin sağladığı zengin deneyimlerin işçi sınıfının teorik ve pratik mücadelesi üzerindeki etkilerini şöyle sıralayabiliriz;

1848 Haziranı’nda proletaryanın silahını burjuvaziye karşı çevirmesiyle birlikte, artık burjuvazi tarih önünde yıkmaya değil, yıkılmaya mahkûm bir sınıf haline geldi. Bu tarihten itibaren proleter devriminden duyduğu korku burjuvazinin sınıf karakterini

ve eyleminin içeriğini belirleyen asıl olgu haline geldi. Burjuvaziyi kendi devrimine “ihanet” edecek ölçüde sarsan da, feodal gericilikle uzlaşmaya iten de, bu korkudur. Bu korku “*proletarya ne kadar geliyor, ne kadar sınıf niteliğini sezmeye, kendi sınıf bilinciyle davranmaya başlıyorsa*” o kadar büyüdü, burjuvazi o kadar gericileşti ve saldırganlaştı. (Engels, Almanya’da Burjuva Demokratik Devrim, Sol Yay. s. 21).

1848 devrimleri gösterdi ki, tek tek ülkelerde burjuva devrimlerin gerici bir karakter kazanması o ülkelerde işçi sınıfının devrimci bir konuma yükselmesi ile bağlı değildir. Bunun için işçi sınıfının konumunda dünya çapında bir sıçramanın ortaya çıkması yeterlidir. 1848 Fransız devrimi, burjuva devrimleri tarihinde böyle bir dönüşümün (gericileşmenin) dönüm noktasıdır. Bu devrimle birlikte tarihsel olarak burjuva demokratik devrimler dönemi kapanmıştır. Bu tarihten itibaren feodalizmin ve feodal kalıntıların tasfiyesi burjuvazi için bir devrim sorunu değil, bir reform sorununa dönüştü. 1848 devrimlerinden başlayarak 1800’lu yılların sonlarına doğru Avrupa’nın pek çok ülkesinde, çoğu durumda aristokrasinin burjuvalaşmasıyla, feodalizm reformcu bir tarzda tasfiye edildi.

1848 devrimleri Marksist teorinin en temel ilkelerini (devrim, devlet- proletarya diktatörlüğü, proletarya enternasyonalizmi ve parti) kendi eylemiyle doğruladı ve geliştirdi. Her şeyden önce devrim teorisini salt bir teorik sorun olmaktan çıkararak, teori ile pratiğin birliğini kurdu. “*Teorik yönelimin pratik yönelimle birleştirilmesini, teorinin devindirici gücünün eleştiride değil devrimde*” olduğunu, “*komünistler için sorunun mevcut dünyayı devrimci bir biçimde değiştirmek, bulmuş oldukları duruma hücum etmek ve onu pratik olarak değiştirmek*” olduğunu pratiğiyle ortaya koydu. (Marx- Engels, Alman İdeolojisi, Sol Yay.s. 72, 49).

1848 Devrimlerinde proletaryanın “*proleter bir bilince sahip olmadan*” yaptığı bir diğer proleter iş de burjuva devletin karşısına kendi devletini koyması oldu. Şubat devriminde “*biçim bakımından abartılmış, içerik olarak çocuksu, bu yüzden de burjuvaca olan hak istemleri*” için burjuvazinin ardından yürüyen proletaryanın Haziranda burjuvazinin denetiminden kurtulup özgürleşmesinin ardındanki sloganı: “*burjuvazinin devrilmesi! İşçi sınıfı diktatörlüğü!*” oldu. (Marx, Fransa’da Sınıf Savaşları, Sol Yay. s.59).

Marx, proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesi olan proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu 1848 Devrimleri deneyimine dayanarak, 5 Mart 1852’de J. Waydemeyer’e yazdığı mektupta net bir biçimde formüle etti.

Marks ve Engelsin 1848 devrim deneyimlerinden çıkardıkları önemli bir diğer sonuç da, parti ile ilgilidir. İşçi sınıfının partisinin sadece burjuvaziden değil, “kendisine kopup gelen küçük burjuvaziden” de bağımsız olmasının önemini vurguladılar. 1848 Devrimleri gösterdi ki, işçi sınıfının kendiliğinden eylemi ne kadar güçlü olursa olsun, savaşanların cesaret ve kahramanlığı ne kadar büyük olursa olsun, devrim dönemi boyunca sınıfın siyasallaşması ne kadar üst düzeye çıkarsa çıksın, sınıfın merkezi devrimci örgütlenmesi ve eylemiyle, sınıfın devrimci partisiyle buluşmayan ayaklanmanın zafere ulaşması ve zaferi garanti altına alması olanaksızdır.

Marx ve Engels gelecek devrimlerin başarı ve başarısızlığında önemli bir rol oynayacak olan proletaryanın ittifaklar sorununu, 1848 Devrimleri içinde yer alan sınıfların oynadıkları rol ve bu sınıfların proletaryanın devrimci mücadelesiyle ilişkilerinin bir çözümlemesini yaparak, ittifak sorununun sadece devrim anının bir sorunu olmadığı, aynı zamanda devrime hazırlığın bir sorunu olduğunu dikkate alarak, proletaryanın ittifak politikasının teorik

ve pratik temellerini geliştirerek şunları yazdılar: “*Ulusun, burjuva rejime, sermayenin egemenliğine başkaldırmış, burjuvazi ile proletarya arasında yer alan kitlesi, yani köylülük ve küçük burjuvazi, devrimin ileri doğru yürüyüşü ile, proleterleri öncüler olarak tanıyıp onlara katılmak zorunda bırakılmadıkça, Fransız işçileri bir tek ileri adım atamazlar ve rejimin tek kılına bile dokunamazlardı. İşçiler bu zaferi ancak korkunç Haziran yenilgisiyle satın alabilirlerdi.*”

Marx ve Engels bu deneyimden yararlanarak 1850’de Merkez Örgütünün Birliği’ne yaptıkları çağrıda: Proletaryanın savaş sloganının “sürekli devrim” olması gerektiğini vurguladılar.

“....az çok mülk sahibi tüm sınıfların egemen durumdan uzaklaştırılmasına, devlet gücünün proletarya tarafından ele geçirilmesine ve yalnız bir ülkede değil, tüm dünyanın bütün egemen ülkelerinde proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin son bulduğu ve hiç değilse başlıca üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşmasına değin, devrimi sürekli kılmak bizim çıkarımızdır ve bizim görevimizdir. Bizim için söz konusu olan özel mülkiyetin değişikliğe uğratılması değil, yalnızca onun yok edilmesi, sınıf karşıtıklarının gizli-kapaklı hale getirilmesi değil, sınıfların ortadan kaldırılması, var olan toplumun iyileştirilmesi değil, yeni bir toplumun kurulmasıdır.” (Seçme Yapıtlar, Cilt-1 Sol yay., s. 218)

Marx ve Engels bu çağrıda proletaryanın enternasyonal savaş sloganının “sürekli devrim” olması gerektiğini vurguladılar. Bu çağrı devrimin sadece uluslararası düzeyde sürekliliğine değil, tek tek ülkeler bazındaki iç sürekliliğine de bir vurgu, devrimin feodalizme karşı mücadeleden başlayarak kapitalist düzenin yıkılması, oradan da sınıfsız toplumun kuruluşuna kadar sürekliliğinin zorunluluğunun ilanıydı.

“Troçki’nin Orijinal Teorisi”

Troçki’nin 1905’te geliştirdiğini söylediği “Sürekli Devrim” teorisi Marks ve Engels’in 1850 de geliştirdiği teori ile biçimsel olarak benzese de içerik olarak bazı önemli farklılıklar içermektedir. Yukarıda Marks -Engels’den alıntıladığımız pasajı iki bölümde incelemek yanlış olmaz. Pasajın “....az çok mülk sahibi tüm sınıfların egemen durumdan uzaklaştırılmasına” kadar olan birinci bölümü, proletaryanın eski ve yeni egemen sınıflara (feodallere ve burjuvaziye) karşı yürüttüğü mücadelenin sürekliliğini anlatır. Marks ve Engelsin bu formülasyonu bizzat 1848 devrimlerinin gelişim sürecinin özetidir. Proletarya, 1848 - 49 devrimlerinde burjuvazinin feodalizme karşı yürüttüğü mücadeleye kayıtsız kalamazdı, kalmadı, ama ya Fransa’daki gibi, burjuvazi iktidara yerleşip, silahı işçi sınıfına çevirdiğinde, ya da Almanya’daki gibi kendi devrimine ihanet ettiğinde de burjuva iktidarın karşısına kendi iktidarını koyarak, silahı bu kez dükkü müttefikine çevirerek devrimin sürekliliği fikrinin pratik uygulamasını ortaya koydu.

“devlet gücünün proletarya tarafından ele geçirilmesine ve yalnız bir ülkede değil, tüm dünyanın bütün egemen ülkelerinde proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin son bulduğu ve hiç değilse başlıca üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşmasına değin, devrimi sürekli kılmak bizim çıkarımızdır ve bizim görevimizdir.” ile devam eden pasajın ikinci kısmı ise proletaryanın iktidarı alması, başka proleter devrimlerle büyümesi, dünya çapında egemen bir sisteme dönüşmesi ve sınıfların ortadan kalkmasına kadarki süreçte devrimin sürekliliğini anlatıyor.

Dünya devrimine yaptığı vurguyla, Marks ve Engelsin formülasyonu ile ortaklaşan, Troçki’nin “sürekli devrimi” ise, iki temel teze dayanıyor. Tezlerden birincisi Rusya’da çarlığı yıkacak

devrimin sosyalist bir devrim olması zorunluluğu, ikincisi ise bu devrimin yaşayabilmesinin Avrupa’da devrimin gerçekleşmesine bağlı olduğudur.

Kendi açıklamasıyla 1905 devrimi Troçki’nin “sürekli devrim” teorisi için bir dönüm noktası oldu. Troçki kitabına 12 Ocak 1922’deki önsözde şunları yazdı; “*Sürekli Devrim*” teorisi olarak adlandırıl原因 görüşler yazarın kafasında (Troçki kendini kastediyor-y) tam da 9 Ocak ile 1905 Ekim grevi arasındaki sürede şekillenmiştir. Bu oldukça iddialı ifade, Rus Devrimi’nin doğrudan burjuva hedeflerle ilgili olmasına rağmen, bu hedeflerde çakılıp kalmayacağı; devrimin proletaryayı iktidara yerleştirmeksizin kendi acil burjuva görevlerini çözemeyeceği düşüncesini anlatır. Ve proletarya iktidarı bir kez eline aldığı anda, devrimin burjuva çerçevesine hapsolmak konumunda kalamazdı. Tersine, proletaryanın öncüsü, tam da zaferini garantilemek için, egemenliğinin çok erken aşamalarında yalnızca feodal değil, aynı zamanda burjuva mülkiyet ilişkilerinin içinde de son derece derin gedikler açmak zorunda kalacaktı. Böyle yapmakla proletarya, yalnızca, devrimci mücadelesinin ilk aşamaları boyunca kendisini destekleyen tüm burjuva gruplardan değil, kendisi ile işbirliği yaparak iktidara geldiği köylülüğün geniş kitleleriyle de düşmanca bir çatışmaya girecekti.

Geri bir ülkede, bir işçi hükümeti ile köylünün çoğunluğu arasındaki çelişkiler yalnızca uluslararası bir ölçekte, bir dünya devrimi arenasında çözülebilirler. Tarihsel zorunluluk nedeniyle Rus devriminin dar burjuva demokratik sınırlarını parçalayıp atan muzaffer proletarya, kendi ulusal ve devlet sınırlarını da parçalamaya zorlanacaktır; Rus devrimini dünya devrimine bir başlangıç haline getirmek için, bilinçli bir çaba harcamak zorunda kalacaktır.” (Troçki 1905 saf- 2)

Bu pasaj Troçkinin sürekli devrim teorisinin ana açıklamasıdır.

Ama kitabının 59. sayfasında “sürekli devrim” fikrinin yazarın kafasında oluşmadan önce Lassalle tarafından ortaya konulduğunu anlıyoruz. “*Lassalle 1848-49 olaylarından şu sarsılmaz kanıya vardı; daha baştan tümü ile sosyalist olduğunu ilan etmedikçe Avrupa’da hiçbir mücadele başarılı olamaz; toplumsal sorunların sadece silik bir unsur olarak dahil olduğu ve yalnızca arka planda durduğu hiçbir mücadele; yine, görünüşte ulusal uyanış ya da burjuva cumhuriyetçiliği bayrağı altında yürüyen hiçbir mücadele asla başarılı olamaz.*”

... Önümüzdeki hafta ya da ayların olaylarını kahince bildirmeye hevesi değiliz. Ama bir şey bize çok açıktır: Zafer yalnızca 1849 da Lassalle’nin çizdiği yoldan olanaklıdır.” (age. 59) Troçki’nin, Lassalle’nin Avrupa için ortaya koyduğu (ve o zaman da yanlış olan) bu fikri, sürekli devrim” adı altında Rusya’ya uyguladığı anlaşıyor.

Rus devriminin niteliği ve bu devrimde proletaryanın rolüyle ilgili olarak RSDİP içindeki tartışmalardan birincisi, çarlığa karşı mücadelenin niteliği sorunuydu. RSDİP içindeki hemen her fraksiyonun (Bolşevikler, Menşevikler, Troçki ve diğerleri) Rus devriminin niteliğini konusunda aralarında her hangi bir farklılık yoktu. Hepsi de devrimin nitelik bakımından burjuva olduğunda hem fikirdi. Menşeviklerin devrimin burjuva niteliği konusunda herhangi bir itirazları yoktu. İktidarın burjuvazi tarafından üstlenilmesi gerektiğini, işçi sınıfını temsil eden sosyal demokratların görevinin ise “aşırı muhalefet partisi” olarak burjuvaziyi iteklemek olduğunu, iktidar olma sırasının ancak, burjuvazi iktidara geldikten ve ülkede kapitalist ilişkiler geliştikten sonra proletaryaya geleceğini savunuyorlardı.

Troçki ise devrimin nitelik olarak burjuva olsa da başlangıçtan itibaren sosyalist bir devrim olacağını ileri sürdü, 1905 kitabında Rus devriminin niteliğiyle ilgili olarak şunları yazdı; “*Doğrudan*

ve dolaylı görevleri söz konusu olduğu sürece, Rus devrimi bir burjuva devrimidir; çünkü burjuva toplumu mutlakiyetin ve feodal mülkiyetin zincirlerinden ve prangalarından kurtulmaya koyulur. Ama Rus Devriminin temel itici gücü proletaryadır ve yöntemi söz konusu olduğu sürece o bir proleter devrimdir". (Troçki, 1905 Tarih Bilinci-54)

“Sürekli devrim” teorisini açıkladığı “Sonuçlar ve Olasılıklar” broşüründe ise, devrimin hem içerik hem de yöntem olarak sosyalist olacağını yazdı. *“Bize göre Rus devrimi öyle koşullar yaratacaktır ki, liberal burjuva politikacıları hükümet etme yeteneklerini sonuna kadar ortaya koyma fırsatı bulamadan önce, iktidar işçilerin eline geçebilecektir- ve devrimin zaferi isteniyorsa, mutlaka geçmelidir.”* (Sonuçlar ve Olasılıklar (S.O.) - Kardelen yay. 48)

Bolşevikler burjuvazinin devrimci bir niteliğe sahip olmadığını, devrimin ancak burjuvaziye rağmen işçi sınıfı önderliği ve işçi köylü ittifakıyla (işçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğü) sonuna kadar götürülebileceğini, bunun Rusya’da sosyalist devrimin ilk sözü olacağını savunuyordu. Lenin devrimin niteliği sorununu şöyle özetledi. (Cilt III-15)

Devrimde proleter yöntemlerin (grev, genel grev vb.) öne çıkmasından Lenin, proletaryanın önderliğinin gerçekleştiği sonucunu varırken, Troçki aynı olgudan devrimin niteliğinin değişmesi gerektiği sonucuna varıyor; içeriği burjuva demokratik olan devrim bir anda sosyalist devrime, proletarya diktatörlüğüne dönüş-türüyor. Şüphesiz bu farklı sonuçlara yol açan nedenlerinden biri de devrimde işçi sınıfının ittifak politikasına yaklaşım farklılığıdır.

RSDİP içindeki tartışmalardan ikincisi, devrimde ittifaklar, özellikle köylülükle ittifak sorunuydu. Menşevikler için sırada olan burjuvazinin iktidarı olduğu için, işçi sınıfıyla köylülüğün

ittifakı gibi bir sorun mevcut değildi. Onların ittifak politikasının temelini liberal burjuvaziyle ilişkiler oluşturuyordu. Bolşevikler açısından ise bu sorun hem devrimin zaferi, hem de devrimin kesintisiz gelişimi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Lenin, Rusya’da çarlığa karşı mücadele ile sosyalizm mücadelesinin kesintisiz gelişmesi gerektiği sonucunu 1848 devrim deneyiminden hareketle geliştirdi. 1848 devrimleri, işçi sınıfının önce mutlakiyet ve ardından burjuvaziye karşı silaha sarılması, aralarındaki sürenin uzunluğu veya kısalığından bağımsız olarak ardışık devrimlerdi. İşçi sınıfı önce burjuvazinin mutlakiyete karşı yürüttüğü mücadeleye katılmış, ardından silahını yeni egemen sınıfa burjuvaziye çevirmişti. Ayrıca 1848 devrimleri burjuvazinin devrimci niteliğini tümünden yitirerek geriletiğini ortaya koymuştu. 1848’den sonraki süreçte, kapitalizmin emperyalist aşamasına yükselmesiyle birlikte burjuvazinin bu gerici niteliği çok daha belirginleşti. Lenin bu deneyimden hareketle Marks ve Engels’te ardışık olan devrimci süreci, işçi sınıfının önderliğini köylülük üzerindeki hegemonyası ile birleştirerek, “kesintisiz devrim” nitelemesiyle birbirine bağladı.

Lenin’e göre, işçi sınıfıyla köylülük arasında kurulacak ittifak, birinci olarak işçi sınıfıyla köylülük arasında sınıfsal bir ilişkiye ve işçi sınıfının köylülük üzerindeki hegemonyasına dayanmalıydı. Çünkü kendi hegemonyası fikrine sahip olmayan işçi sınıfı devrimci bir niteliğe sahip olamazdı. İkinci olarak bu ittifak işçi sınıfı partisiyle köylülüğü temsil eden parti arasında bir ittifak, bir koalisyon hükümeti vb. değildi. Gerçi Lenin, devrimin gelişimi sürecinde böylesi bir olasılığı tümünden dışlamıyordu, ancak ileri sürdüğü görüş köylülüğün ana kitlesinin sosyal demokrat (komünist) parti tarafından kazanılmasıydı. Bu yüzden Lenin Bolşevikleri sürekli olarak köylülük içinde çalışmaya, özellikle yoksul köylüler ve kır proletaryası içinde komünist örgütler

kurmaya yönlendirdi. Ve “*proletarya için demokratik devrim*”in, *emeğin her türlü sömürüden tam kurtuluşu yolunda, büyük sosyalist hedefe giden yolda sadece ilk aşama*” olduğunu vurguladı. (S. E. III- 298)

Bu ilk aşamadan ikinci aşamaya, yani sosyalist devrime geçişte devrimin değişen niteliğine uygun olarak proletaryanın ittifak politikası da değişmek zorundaydı. Lenin bu değişimi kısa ve özlü olarak şöyle özetledi; “*Proletarya, otokrasinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, köylülüğün büyük kütlesini yanına çekerek demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direncini şiddet yoluyla kırmak ve köylülük ve küçük burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, halkın yarı proleter unsurlarını yanına çekerek sosyalist devrimi gerçekleştirmelidir.*” (S.E. III-105)

Lenin Rusya’da içeriği burjuva demokratik olan devrimin iki biçimde sonuçlanabileceği üzerinde durdu. “*Rusya’da ekonomik ve politik düzenin burjuva demokratik doğrultuda dönüşümü kaçınılmazdır ve önüne geçilemez*” Fakat bu dönüşüm sırasında etkide bulunan mevcut güçlerin müsterek etkisi, iki türlü sonuca ya da bu dönüşümün iki türlü biçimine yol açabilir; 1. Ya mesele “*devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi*“ ile son bulur, ya da, 2. güçler tayin edici bir zafer için yetmez ve mesele, çarlığın, burjuvazinin “*en tutarsız*” ve “*en çıkarıcı*” unsurlarıyla anlaşmasıyla son bulur.” (age.-80)

Lenin’e göre devrimin Çarlık üzerindeki kesin zaferi ancak “*işçi köylü demokratik diktatörlüğü*” biçiminde gerçekleşebilirdi. “*Ve böyle bir zafer bir diktatörlük olacaktır, yani kaçınılmaz olarak, “yasal”, “barışçıl” yoldan kurulmuş şu ya da bu kuruma değil, askeri zora, kitlenin silahlandırılmasına, ayaklanmaya dayanacaktır. Bu ancak diktatörlük olabilir; çünkü proletarya ve*

köylülük için vakit geçirmeksizin ve muhakkak zorunlu dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, hem büyük toprak sahiplerinin, hem de büyük burjuvazinin ve çarlığın amansız direnişine yol açacaktır. Diktatörlük olmadan bu direnişi kırmak, karşı-devrimci girişimleri püskürtmek olanaksızdır. Fakat bu elbette sosyalist değil, demokratik bir diktatörlük olacaktır.”(age.-105)

Sonuçlar ve Olasılıklar broşüründe Troçki köylülüğün *“belirli bir anda, zengin bir devrimci kuvvet kaynağı oluştursa”* da, örgütsüzlüğü, dağınıklığı, sınırlı ufku nedeniyle devrimde önder bir güç olamayacağını, *“feodal yükümlülükleri sırtından alınır alınmaz sakinleştiği”* ve *“onun hakları için savaşmış kentlere nankörlük “yaptığı ve “düzenin bağınaz savunucuları”* haline geldiğini vurguladı. (S.O. -40)

Troçki bu söyledikleri, Marksizm’in köylülük hakkındaki değerlendirmelerini onaylamaktan ibaretti. (her ne kadar Troçki *“köylülüğe ilişkin klasik Marksist anlayışların hatalı”* olduğu imasında bulunuyorsa da –S. O.128) Ayrıca, Menşevikler dahil RSDİP içindeki hiçbir fraksiyon devrimde köylülüğün bağımsız, önder bir rol oynayacağını savunmuyordu. Ama Troçki’nin bu belirlemeleri köylülüğün Rus devrimindeki rolü hakkında bir cevap oluşturmuyordu. Troçkiye göre *“Rus devrimi öyle koşullar yaratacaktır ki, liberal burjuva politikacıları hükümet etme yeteneklerini sonuna kadar ortaya koymadan önce, iktidar işçilerin eline geçecektir- ve devrimin zaferi isteniyorsa mutlaka geçmelidir.”* (S.O. -48) Bu belirleme sınıf analizini değil, Troçki’nin olmasını arzu ettiği sonucu ortaya koyuyor.

Proletaryanın iktidarı alırken köylülüğün rolü konusunu es geçen Troçki, iktidarı aldıktan sonra proletarya ile köylülükle arasındaki ilişkiler konusunda ise, şunları yazdı; *“Proletarya iktidarını perçinlemek için, devrimin tabanını genişletmek zorundadır. Çalışan kitlelerin birçok kesimleri, özellikle kırlardakiler, ancak*

devrimin öncüsü olan kent proletaryası devletin başına geçtikten sonra devrime çekilecek ve politik olarak örgütleneceklerdir.” (S.O. -57) “... İktidardaki proletarya köylülüğün önünde, onu kurtarmış bir sınıf olarak duracaktır. Proletaryanın hakim durumda olması sadece demokratik eşitlik, özgür öz yönetim... kilise vergilerinin kaldırılması anlamında değil, aynı zamanda toprak ilişkilerinde köylüler tarafından gerçekleştirilen bütün değişikliklerin de tanınması anlamına gelecektir. ... Bu koşullarda, Rus köylüsünün, devrimin ilk ve en güç döneminde ne pahasına olursa olsun proleter rejiminin (işçi demokrasisinin) sürdürülmesi yönündeki isteği, Fransız köylüsünün....Napoleon Bonaparte rejiminin sürdürülmesi yönündeki isteğinden daha az olmayacaktır.” (S.O. -58)

Bu satırlar Troçki'nin devrim sürecinde köylülüğü bir ittifak olarak görmediğini, açıkça ortaya koyuyor. Troçki köylülüğün devrimdeki rolünü hiçlendirdiği ölçüde işçi sınıfının rolünü abartmak zorunda kalıyor. Önce işçi sınıfının sayısını çoğaltıyor, 1905 kitabında Rusya'daki işçi sayısını 9.272.000 (Toplam nüfusun % 27'si) olarak veriyor, sanayide istihdam edilen işçi sayısının ABD ve Almanya'dan daha fazla olduğu iddia ediyor. (S.O. -49-31)

“Sonuçlar ve Olasılıklar” da, Rusya'daki imalat sanayiinde çalışan işçi sayısının beş milyon olduğunu yazıyor. (50) Halbuki Ekim devrimini değerlendiren araştırmacıların hemen hepsi 1917'de Rusya'daki işçi sayısını 2,5 – 3 milyon olarak veriyor. Bu durumda, ya 1905'ten 1917'ye Rusya'da işçi sayısının büyük oranda düştüğünü, ya da Troçki'nin kendi teorisini haklı göstermek için bu sayıyı abarttığını varsaymalıyız. Abartılı sayı, işçi sınıfının sonuna kadar tek devrimci sınıf olduğu gerçeğiyle birleşince devrim Troçki'nin gözünde baştan itibaren sosyalist devrime dönüşüyor.

Troçki teorisini derinleştirmeye devam ediyor. Şöyle; “Rus

burjuvazisi, bütün devrimci mevzileri proletaryaya teslim edecektir. Köylülük üzerindeki hegemonyayı da teslim etmek zorunda kalacaktır. İktidarın proletaryaya devredilmesiyle ortaya çıkan böyle bir durumda, köylülük için işçi demokrasisinin etrafına toplamaktan başka yapılacak bir şey kalmayacaktır.” (S.O. 60)

Troçki ‘burjuvazinin tüm mevzilerini proletaryaya terk edeceği’ varsayımıyla ‘devrimin sosyalist bir karakter alması zorunluluğu’ sonucuna varıyor ve bütün bunlara dayanarak Lenin’in işçi köylü devrimci diktatörlüğü öngörüsünü çürüttüğünü iddia ediyor.

“Yukarıda söylenenlerden bir “proletarya ve köylü diktatörlüğünü” nasıl gördüğümüz oldukça açık olmalıdır. Sorun, buna ilke olarak karşı olmamız, böyle bir politik işbirliği biçimini “arzu etmemiz ya da etmememiz” değildir. Biz sadece bunun gerçekleşmesinin mümkün olmadığını düşünüyoruz- hiç değilse doğrudan ya da dolaysız anlamıyla. Gerçekten de böyle bir koalisyon, ya mevcut burjuva partilerinden birinin köylülük üzerinde nüfuz kurduğunu, ya da kendi bağımsız ve güçlü partisini yarattığını varsayar; oysa göstermeye çalıştık ki, bunlardan ikisi de mümkün değildir.” (S.O. 60)

1939’da yazdığı “Rus devriminin Üç Kavranışı” yazısında Troçki, Lenin’den alıntılar yaparak Menşeviklerin aksine Lenin’in devrimde burjuvanın önderliğini reddettiğini, Plekhanov’un proletarya ile burjuvazi arasındaki ittifak fikrine karşı proletarya ve köylünün ittifakını ve devrimin zaferinin ancak bir diktatörlük olabileceğini savunduğunu belirtti. Devamında “*Devrimin merkezi görevi olarak anayasal reformlardan değil de, köylü ayaklanmasından hareket etmesi ve başarıya ulaşması için toplumsal güçlerin tek gerçekçi bileşimini seçmesiyle Lenin’in anlayışı ileriye doğru muazzam bir adımdı.*” dedikten sonra Lenin’in formülasyonunun “*Zayıf noktası ise, kendi içinde çelişkili olan*

“proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü fikri” olarak açıkladı. Devamında, *“Onu açıkça burjuva nitelemekle bizzat Lenin bu diktatörlüğün temel sınırlılığının altını çiziyordu. Bununla söylemek istediği, köylülükle ittifakını sürdürmek uğruna proletaryanın, yaklaşan devrimde sosyalist görevleri doğrudan doğruya önüne koymaktan kaçınmak zorunda kalacağıydı. Ama, bu proletaryanın kendi öz diktatörlüğünden vazgeçmesi demektir. Temelde bu işçilerin katılımı ile gerçekleşecek bir köylü diktatörlüğüydü.”*(120) diyerek Lenin’i köylü diktatörlüğünü savunmakla suçladı.

Kendi teorisini, eleştiriler karşısında, köylülükle ilgili daha önceki söylemlerinden geri adım atarak, Lenin’in formülasyonu ile uyumlaştırmaya çalıştı, şöyle ki, sürekli devrim *“Rusya’da demokratik devrimin eksiksiz zaferi, köylülüğe dayanan proletaryanın diktatörlüğü dışında anlaşılır bir şey değil, Gündeme kaçınılmaz olarak yalnızca demokratik görevleri değil, sosyalist görevleri de getirecek olan proletarya diktatörlüğü aynı zamanda uluslararası sosyalist devrime güçlü bir ivme verecektir. Rusya’yı burjuva geri dönüşünden kurtaracak ve ona sosyalist inşanın tamamlanması olanağını verecek olan ancak batı proletaryasının zaferidir.”* 136

Troçki 1929’da karşı karşıya kaldığı eleştirilere cevap olarak “Sürekli Devrim”i yazdı. Kitabında Zinovyev, Kamenev, Buharin ve özellikle ihanetle suçladığı Radek’i hedef aldı. Onların eleştirilerine cevap verirken kendi tezinde önemli revizyonlar yaptı. Kitabının 15’inci sayfasında şunları yazdı; *“ Geleneksel görüş proletarya diktatörlüğünün uzun bir demokrasi döneminden sonra gelebileceğini ileri sürerken, sürekli devrim teorisi, geri kalmış ülkeler için demokrasi yolunun proletarya diktatörlüğünden geçtiği gerçeğini ortaya çıkardı. Yani demokrasi yıllar boyunca kendine yeterli bir halde kalan bir rejim değil, ama sosyalist devrimin doğrudan başlangıcı idi. Bunlar birbirine kırılmaz bir zin-*

cir ile bağılıydı. Böylece, demokratik devrim ile toplumun sosyalist yeniden inşası arasında sürekli bir devrimci gelişme çizgisi kuruluyordu.” (Sürekli Devrim -Yazın yay. 15)

Troçki bu belirlemesiyle üç şeyi birden yapıyor: birincisi Marksizm’in demokratik devrimle sosyalizm arasında uzun bir zaman dilimi koyduğunu iddia ederek, Marks, Engels ve Lenin’in görüşlerini çarpıtıyor, ikincisi 1905’te Rusya için öngördüğü formülasyonun tüm geri kalmış ülkeler için geçerli olduğunu söylüyor, üçüncüsü ise, demokratik devrimle sosyalist devrimin ilişkisini kurarak 1905’te ilan ettiği kendi tezini çürütüyor. Kitabın 20’ci sayfasında bunu farklı kelimelerle tekrarlıyor.

Troçki kitabının 183’üncü sayfasında “Sürekli Devrim” üzerine tezlerini sıraladı. Tezlerin üçüncüsünde şunları okuyoruz; *“Sadece tarım sorunu değil, ama ulusal sorun da, geri ülkelerde nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülüğe demokratik devrimde olağanüstü bir yer ayırır. Proletaryanın köylülükle ittifakı olmadan, demokratik devrimin görevlerinin çözülmesi, hatta ciddi bir biçimde ortaya konulması bite olanaksızdır. Ama bu iki sınıfın ittifakı da, ancak ulusal-liberal burjuvazinin etkisine karşı uzlaşmaz bir mücadele yoluyla gerçekleşebilir.*

Tek tek ülkelerde devrimin ilk olayları, ilk bölüm pörçük aşamaları ne olursa olsun, proletarya ile köylülük arasındaki devrimci ittifakın gerçekleşmesi Komünist Partisi içinde örgütlenmiş proleter öncüsünün politik önderliği altında mümkündür ancak. Bu da demektir ki, demokratik devrimin zaferi, ancak, köylülükle ittifak temeline dayanan ve ilk önce demokratik devrimin görevlerini yerine getiren proletarya diktatörlüğü ile mümkündür.” (183-184)

Görülebileceği gibi Troçki, proletaryanın önderliği, proletarya ile köylülüğün ittifakını temel alan Lenin’in tezini tekrarlıyor, bir farkla, Lenin’in proletarya ile köylülüğün devrimci demokratik

diktatörlüğü dediğine, “somut bir olgu olmadığı” (125) etiketini yapııştırarak, bunun proletarya diktatörlüğünü olduğunu söylüyor. Sonuçta aynı sonuca varsa da işçi köylü ittifakına dayalı demokratik devrimden söz eder hale gelmek Troçki adına bir ilerleme olarak kabul edilmelidir.

“Troçki’nin orijinal teorisinin” Avrupa devrimiyle olan ilişkisine (enternasyonal yan) gelince; Troçki Rusya’da iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesini Avrupa devriminin başlangıcı olarak gördü. Proletaryanın sosyalist önlemlere (devrimin kolektivizm yanı) yöneldiği ölçüde köylülükle karşı karşıya geleceğini, *“İktidardaki proletaryanın politikası ne kadar kesin ve kararlı olursa, ayaklarının altındaki toprak da o kadar daralacak ve sallanmaya başlayacağını”* ve bu savaştan ulusal sınırlar içinde bir çıkış yolu olmadığını, bu yüzden kaderinin batıdaki sosyalist devrime bağlı olduğunu belirtti. (S. O. 93) Troçki bu çerçevede, daha sonra gündeme getireceği Avrupa Birleşik Devletleri sloganı’nın sosyal demokrat partinin ajitasyon çalışmalarında çok büyük bir yer tutması gerektiği vurguladı. (905-290)

Troçki kendi kendine sorduğu *“İşçi sınıfının sosyalist politikası Rusya’nın ekonomik şartlarında nereye kadar uygulanabilecektir?”* sorusunu şöyle cevapladı, *“Şunu kesinlikle söyleyebiliriz: Bu politika ülkenin teknik geriliğine takılmadan çok daha önce politik engellerle karşılaşacaktır. ... Rus işçi sınıfı, Avrupa proletaryasının doğrudan devlet desteği olmaksızın iktidarda kalamaz ve geçici egemenliğini sürekli bir Sosyalist diktatörlüğe dönüştüremez. Bu kesindir. Ama öte yandan, Batıdaki bir sosyalist devrimin, işçi sınıfının geçici egemenliğini sosyalist bir diktatörlüğe dönüştürmemizi mümkün kalacağından da şüphe edilemez”* (S. O. 92) ... *“Kendi kaynakları ile baş başa bırakıldığında Rus işçi sınıfı, köylülük kendisine sırtını döndüğü anda, karşıdevrim tarafından kaçınılmaz olarak ezilecektir. Politik yönetiminin kaderini,*

dolayısıyla Rus Devrimi'nin tüm kaderini, Avrupa'daki sosyalist devrimin kaderine bağlamaktan başka bir seçeneği olmayacaktır. ... Elindeki devlet gücü, arkasında karşıdevrim ve önünde Avrupa gericiliği ile bütün dünyadaki yoldaşlarına o bildiğiniz eski çağrıyı, bu kez son saldırı için tekrarlayacaktır. 'Bütün ülkelerin işçileri birleşin!' (S. O. 102)

"Eğer Rus proletaryası, geçici olarak iktidarı ele geçirdikten sonra, kendi girişimi ile devrimi Avrupa topraklarına taşıyamazsa, Avrupa'nın feodal-burjuva gericiliğinin güçleri bunu yapmaya zorlayacaktır onu." (S. O. 96)

Troçki, *"Rus Devriminin yaşlı kapitalist Avrupa'ya hangi yöntemlerle yayılacağını şimdiden belirlemeye çalışmak elbette boş bir çaba olur"* dedikten sonra, devrimin Avrupa'ya yayılmasıyla ilgili bir senaryo yazdı. Bu senaryoya göre *"Rusya'daki devrimin zaferi, Polonya devriminin kaçınılmaz zaferi olacak"*, Prusya ve Avusturya buna müdahale edecek, bu durumda, Rus devrimci hükümetinin kendini savunma hakkı doğacak, Alman ve Avusturya proletaryası buna kayıtsız kalmayacak, burjuva Almanya ile devrimci Rusya arasındaki bir savaş kaçınılmaz olacak bu da Almanya'da bir proleter devrime yol açacak'. Troçki broşüründe bu senaryoyu başka versiyonlarla besleyerek geliştirdi. (S. O. 96)

Troçki Rus devriminin *"Avrupa gericiliğinin temel gücünü kıracağını"* ve *"Avrupa işçi sınıfının bilincinde ve ruhunda devrim için gerekli ön şartları yaratacağını"* ileri sürerken, diğer taraftan devrimi Avrupa'ya taşıyacak Avrupa sosyal demokrat partilerini devrimin önünde engel olmakla suçladı. *"Sosyalist partilerin görevi işçi sınıfı bilincinin değiştirmektir, tıpkı kapitalizmin gelişiminin toplumsal ilişkileri devrimcileştirdiği gibi. Ancak, proletaryanın içinde ajitasyon ve örgütlenme çalışmalarının bir dinamiği vardır. Avrupa sosyalist partileri, özellikle bunların en büyüğü olan Alman Sosyal Demokrat Partisi, geniş kitleler sosyalizm*

saflarına geçtiği, örgütlendiği ve disiplin kazandığı oranda tutuculaşmıştır. Bunun sonucunda proletaryanın politik deneylerini cisimlendiren bir örgüt olarak sosyal demokrasi, belirli bir anda, işçiler ile burjuva gericiliğinin açık bir çatışmaya girmesindeki ana engel haline gelebilir. Başka bir deyişle, proleter partilerin propagandist - sosyalist tutuculuğu belirli bir anda proletaryanın iktidar mücadelesini önleyebilir.” (S.O. 102)

İnanılmaz bir akıl yürütme, demek ki, işçi sınıfını bilinçlendirmek, örgütlemek ve disipline etmek sosyal demokrat partilerin görevidir. Ama sosyal demokrat partiler bu görevi yerine getirdiğinde devrimin önünde engel oluyorlar. Ama Avrupa işçi sınıfı Rus devriminden aldığı bilinç ve ruhla devrim için gerekli ön şartları yaratmış olacak. Peki bu durumda Avrupa’da devrim, işçi sınıfını bilinçlendirdiği için devrimi engelleyen partilerle mi gerçekleşecek? Bu akıl yürütme kendiliğindenciliğin yüceltilmesidir. Troçki’yi bu akıl yürütmeye mahkûm eden ise, onun “orijinal teorisidir.”

Troçki teorisini ortaya attığı dönemde sosyal demokrat partinin iki kanadında da pek ciddiye alınmadığı anlaşıyor. Bu teoriye ilişkin asıl tartışma Lenin’in ölümünden sonra Bolşevik Parti’de büyüyen iktidar kavgasıyla başladı. Troçki yazıldığı dönemde karşılaştığı bu ilgisizliğe dayanarak Lenin’in kendi broşürünü hiçbir zaman okumadığını, (Sürekli Devrim-56) ayrıca Lenin’in kendisine yönelttiği “sertçe” eleştirilerin Kollontay’ın ABD’den gönderdiği “tamamen yanlış bilgilerden” kaynaklandığını söylüyor. (47)

Lenin’in eleştirilerine bakınca bu söylemin doğru olmadığı anlaşıyor. Lenin Nisan 1905’te kaleme aldığı “Sosyal Demokrasi ve Geçici Devrim Hükümeti” yazısında sadece Troçki’yi değil, onun sürekli devrimi birlikte geliştirdiklerini söylediği Parvus’u da eleştirdi. (Lenin c. III-42-44) “Troçki’nin Orijinal Teorisi”-

ne (“Sürekli Devrim” teorisi kastediliyor-y) ilişkin şunları yazdı; *“Troçki’nin orijinal teorisi, Bolşeviklerden, proletaryanın kararlı devrimci mücadele yürütmesi ve politik iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi çağrısını alıyor, Menşeviklerden ise köylülüğün rolünün “yadsınması”nı. Köylülük içinde bir ayrışma, bir farklılaşma süreci yaşanmıştır; onun olası devrimci rolü giderek azalmıştır; Rusya’da “ulusal” bir devrim imkânsızdır: “Emperyalizm çağında yaşıyoruz”, “emperyalizm” ise “burjuva ulusla eski rejimi değil, proletaryayla burjuva ulusu karşı karşıya getiriyor.”*

İşte size “emperyalizm” sözcüğüyle tuhaf bir oyun örneği. Eğer Rusya’da artık proletarya ile “burjuva ulus” karşı karşıya duruyorsa, bu şu anlama gelir: Rusya doğrudan doğruya sosyalist devrimin arifesindedir. O zaman (1912 Ocak Konferansının ortaya attığı ve daha sonra 1915’te Troçki tarafından yinelenen) “çiftlik sahiplerinin topraklarına el konması” şiarı yanlıştır; o zaman “devrimci işçi hükümeti” değil, “sosyalist işçi hükümeti” söz konusudur!! Troçki’de kafa karışıklığının ne ölçülere ulaştığı şu cümleden anlaşılıyor: “Proletarya kararlılığıyla “proleter olmayan(!) halk kitleleri”ni de peşinden sürükleyecekmiş”!! (No. 217) Troçki bunu söylerken şunu hiç düşünmemiştir: Eğer proletarya, proleter olmayan kırsal kitleleri, çiftlik sahiplerinin topraklarına el koymak için peşinden sürükleyip monarşiyi yıkmayı başarabilecekse, bu tam da Rusya’da “ulusal burjuva devrimin” tamamlanması, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü olacaktır.” (S.E. V-173-74)

Troçki, “Bir teorinin nihai ölçüsü deneydir. Marksist teoriyi doğru olarak uygulamış olduğumuzun en tartışma götürmez kanıtı, şu anda katıldığımız olayların ve hatta bu olaylara katılım yöntemimizin bile, temel çizgileriyle 15 yıl öncesinden görülmüş olmasıdır “ (Olasılıklar-13) diyerek kendi teorisinin olaylar tara-

findan doğrulandığını iddia ederken, işçilerin ve köylülerin devrimci diktatörlüğünü savunan Lenin'in, *"teorisinin" "kasıtlı bir cebirsel karakter taşıdığını", "proletarya ile köylülüğün arasındaki politik ilişkilerin ne olacağı sorusunu bu kertede" çözümlemediğini" ve "tarih üstü bir doğma", olduğunu, "çünkü tarihte proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü gibi, bir rejim hiç yer almamıştır."* olarak nitelendirerek bir çırpıda tarih dışına itiyor. (Sürekli Devrim -10)

Güzel! Şimdi bunun doğru olup olmadığını anlayabilmek için 1905 ve 1917 Şubat devrimlerine bakmamız gerekiyor. Daha önce de belirttiğimiz gibi 1905 devrimi kendiliğinden patlak verdi, devrim, işçi ve köylü Sovyetlerini yaratarak, gösterilerden, greve, genel greve, ve silahlı ayaklanmaya varan bir yol izledi ve kitlelerin mücadelesine rağmen yenildi. Troçki, 1905 yenilgisini değerlendirirken, *"köyündeki evinde bir parça toprak ele geçirmeyi ümit ederek Beyle mücadele eden, ama sırtına bir asker üniformasını geçirdiğinde işçilere ateş açan mujiğin (köylünün-y) kalın kafalılığı tarafından ezilmiştir."*-(Troçki, 1905- 59) diyerek, yenilginin gerçek sorunluluğunu köylülere yüklerken, Lenin, *"köylüler de çok parçalanmış, çok dağınık ve çok az saldırganca davrandılar, ve devrimin yenilgisinin temel nedenlerinden birinin" bu olduğunu yazdı. Ama Lenin "Sosyal -demokrat proletaryanın önderleri bizler, Aralık'ta, alaylarını -birliklerinin büyük bölümünü savaşa aktif katılmayan - saçma bir biçimde mevzilen diren ordu generallerine benziyorduk. . İşçi kitleleri enerjik kitle eylemleri için talimatlar gelmesini boşuna beklediler."* diyerek yenilgide yol asıl açan nedenin devrime katılan kitlelerde değil, onların mücadelesini yönetecek önderlerde, partide olduğunu vurguladı.

1917 Şubat devrimi de 1905 devrimine benzer, gösterilerden genel greve, ayaklanmaya, doğru bir yol, izledi. Sovyetleri daha

güçlü bir biçimde ortaya çıkardı. Sonuçta 1905'te gerçekleşmeyen gerçekleşti, çarlık yıkıldı. Yerine biri sokakta (işçi, köylü, asker vekilleri Sovyetleri) diğeri (Sovyetlerde çoğunluğu oluşturan Sosyal devrimciler ve Menşeviklerce desteklenen) burjuva iktidar olmak üzere ikili bir iktidar ortaya çıktı. Lenin 1917 Şubat devriminde ortaya çıkan bu yeni durumdan hareketle, partinin ana şiarının sosyalist devrim olması gerektiğini ortaya koydu; Lenin'in partinin önüne koyduğu sosyalist devrim hedefine karşı ileri sürülen argümanlardan biri, "Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğünün henüz gerçekleşmediği idi. Lenin buna cevabı, *"Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı", Rus devriminde daha önceden gerçekleşmiş (belli bir biçimde ve belli bir noktaya kadar) bulunuyor, çünkü bu formül sadece sınıflar arasındaki ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut siyasal bir kurumu değil. Hayatın gerçekleştirdiği "işçi ve asker vekilleri Sovyetleri", işte, "proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı"*

Her kim ki, bugün "Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü"nden başka söz etmez, hayatın gerisinde kalır ve bu yüzden de, pratik olarak, proletarya sınıfının mücadelesine karşı küçük-burjuvaziye geçer ve "bolşevik" devrim-öncesi meraklı şeyler arşivine, ("eski Bolşevikler" arşivlerine de denilebilirdi) kaldırılması gerekir." oldu. (Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi- Sol Yay. s 19-20)

Sonuçta 1905'te gerçekleşmeyen 1917'de gerçekleşti, çarlık yıkıldı. Peki, Troçki'nin teorisinin tarihsel kaderi ne olmuştu. Çarlığı yıkan güç işçi sınıfıyla Sovyetler içinde bir araya gelen köylülerdi. Yani Çarlığı yıkan işçi sınıf önderliğinde işçi köylü ittifakıydı. Troçki'nin değişiyse " kafasızlar ve kalın kafalılar" dı. Gelişmeler Troçki'nin öngördüğü gibi gerçekleşmedi, iktidar proletaryanın değil burjuvazinin eline geçti. Yani, Troçki'nin ka-

çınılmaz olacak olarak gördüğü proletarya diktatörlüğü gerçekleşmedi. Tersine tıpkı 1848 Fransa'sındaki gibi burjuvazi (liberal sosyalistlerin desteğiyle) iktidarı aldı. Ve yine tıpkı 1848 Fransa'sındaki gibi burjuvazi işçi sınıfı ve köylülüğü silahsızlaştırmaya çalıştı ve işçi ve köylüler Bolşeviklerin önderliğinde burjuvazinin bu girişimine silaha daha fazla sarılarak cevap verdi. Troçki kendi teorisini haklı çıkarmak için bu “küçük” ayrıntıyı hep görmemezlikten geldi.

Aslında 1917 Şubatında tümüyle doğrulanan tez, Menşeviklerin teziydi. Menşevik teze göre, Çarlığın yıkılmasıyla iktidar sırası burjuvaziye gelmeliydi. Olan da tamı tamına buydu. Menşevik ve sosyal devrimcilerin desteğiyle burjuvazi iktidara yerleşti. Ayrıca Lenin, güçlerin çarlık üzerinde tayin edici zaferi sağlamaya yetmemesi durumunda devrimin, çarlığın, burjuvazinin “en tutarsız” ve “en çıkarıcı” unsurlarıyla anlaşmasıyla son” bulacağını belirtmişti. Gerisi biliniyor; Proletarya, Bolşevik partinin, yeni koşullara uygun olarak geliştirdiği strateji ve taktikle donanarak Şubat devriminden sekiz ay sonra iktidarı ele geçirdi.

Şimdi, Lenin'in Rus devrimi ile Avrupa devrimi arasında kurduğu ilişkiye gelebiliriz. Bolşevik Parti Nisan 1905'de düzenlediği III. Kongre'de, Rusya'da “demokratik devrimin tam zaferi”nin, Avrupa'yı ayağa kaldırma olanağı vereceğini ve Avrupa'nın sosyalist proletaryasının... burjuvazinin boyunduruğunu attıktan sonra, bu kez sosyalist devrimi yapmak için” Rus işçi sınıfının yardımına koşacağını karar altına almıştı. (Cilt III-94)

1906'da Rus devriminin Avrupa proletaryasının yardımı olmadan umutsuz olacağını vurguladı; *“Eğer Avrupa'nın sosyalist proletaryası Rus proletaryasına yardıma gelmezse, bu mücadele tek başına Rus proletaryası için nerdeyse umutsuz ve yenilgisi de, tıpkı 1849/50 yıllarında Alman devrimci partisinin yenilgisi gibi, ya da 1871 yılında Fransız proletaryasının yenilgisi gibi kaçınıl-*

maz olacaktır.” (Cilt III 127

Lenin, 1905’te Rus devriminin Avrupa devrimini ateşleyeceğini söylerken 1915’de Avrupa ve Rus devriminin birleştiğini vurguladı; *“Emperyalist savaş Rusya’daki devrimci krizi, burjuva-demokratik devrim temelindeki krizi, Batıda gelişen proleter, sosyalist devrimle birleştirmiştir. Bu bağ öylesine dolaysızdır ki, şu ya da bu ülkede devrimci görevlerin hiçbir tekil çözümü mümkün değildir: Rusya’da burjuva-demokratik devrim bugün artık Batı’daki sosyalist devrimin sadece önsözü değil, aynı zamanda ayrılmaz bir bileşenidir.*

Batı’da proleter devrimi ateşlemek için Rusya’da burjuva devrimini sonuna kadar götürmek — 1905 yılında proletaryanın önündeki görev buydu. 1915 yılında bu görevin ikinci bölümü öyle güncel hale gelmiştir ki, görevin birinci bölümüyle aynı zamanda gündemdedir.” (cilt V-161)

Hem Lenin, hem de Troçki’den Rus ve Avrupa devrimiyle ilgili yapılan alıntılar birlikte değerlendirildiğinde görülecektir ki, Troçki’de Avrupa devrimi olmadan Rus devriminin yenilgisi mutlak ve kesindir. Lenin’in açıklamalarında böyle bir kesinlik yoktur. Ayrıca, Avrupa devriminin yenilgisinin belirginleştiği 1921’den itibaren Lenin, yenilginin olabilirliğini görmekle birlikte, zor da olsa, devrimi yaşatmayı öne çıkarmıştır. Bu konu yazının ileriki bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Şimdilik şunu eklemeliz ki, Buharin, Mart 1918 Brest- Lito- vski barış görüşmeleri sırasında, barış görüşmelerinin kesilmesini ve Almanya’ya karşı “devrimci savaş” yürütülmesini savunuyordu. Buharin’e göre “devrimci savaş” Almanya’da proleter devrimin başlamasını sağlayacaktı, Lenin’in tutumu ise, bu savın uluslararası proletaryaya ağır bir darbe olacağıydı. Buharin tartışmalar sırasında daha da ileri giderek Lenin’i ihanetle suçlamıştı. Lenin “sol muhalefet”in ileri sürdüğü argümanları “devrimci

gevezelik” olarak niteleyerek şöyle cevapladı; *“Devrimci Savaş görüş açısını paylaşanlar, bizim bu şekilde Alman emperyalizmine karşı bir iç savaş halinde olacağımız ve böylece Almanya’da devrim hareketini uyandıracacağımız kanısındadırlar, ama Almanya devrimin sadece ilk gebelik aylarındadır, oysa ki bizim nur topu gibi bir çocuğumuz olmuştur, Sosyalist cumhuriyetimiz ve biz, tekrar savaşı açtığımız takdirde bu yavrumuzu katletmiş olacağız”* (Leninizm’in Düşmanı Troçkizm Yar Yay. Sh.-212)

Yine Buharin’in, “Sovyet iktidarı bir biçimdir”, “devrimci ilke adına içeriğin feda edilebileceği” söylemine Lenin’ in yanıtı; *“Sovyet iktidarını idame ettirerek bütün ülkelerin proletaryasına kendi burjuvalarına karşı verdikleri eşi görülmemiş güçlükteki ağır mücadelelerinde en iyi ve en güçlü desteği veriyoruz. Sosyalizm davasına, Rusya’daki Sovyet iktidarının çökmesinden daha büyük bir darbe indirilemez.”* oldu. (Bolşevik Devrimi- Cilt-III -62) Bu alıntılar Lenin’in çubuğu mutlak yenilgiden, devrimi savunmaya büktüğünü göstermektedir.

Özetle, Troçki’nin “Sürekli Devrim “ teorisi, hem Rus ’yanın somut koşullarını dikkate almaması, devriminin doğrudan bir sosyalist devrim olması zorunluluğuna dayanması ve sonradan bu teorinin tüm geri ülkeler, sömürgeler için genel geçer bir teoriye dönüştürülmüş olması, hem devrimi gerçekleştirecek güçlerin ilişkilerini doğru tespit edememesi, hem de Avrupa devrimini Rus devriminin yaşamasının olmazsa olmaz koşulu görmesi bakımından sorunlu bir teori olduğu gibi, Troçkinin, “bir teorinin nihai ölçüsü deneydir” tespitindeki deney tarafından da doğrulanmamıştır.

Gericilik Yılları

Siyasal hareketlerde devrimin ateşi ve sınavından geçtiler. Devrim, Sosyal Demokrat hareketteki bölünmenin geçici bir sorun olmadığını ortaya koydu. Sosyal-demokrat hareketin iki kanadını (Bolşevik- Menşevik) teorik, siyasal ve taktik olarak birbirinden ayırırken, pratik ve örgütsel olarak yakınlaştırdı. Bolşevikleri, Menşevikleri, Sosyal-devrimciler ve partisiz işçileri, kendi bünyesinde bir araya getiren Sovyetler, Bolşeviklerle Menşevikleri yeniden RSDİP içinde bir araya getirdi.

Lenin 1905 Devriminin yarattığı devrimci ortamda Menşeviklerle aralarındaki farklılıkların belirli ölçüde ortadan kalkabileceğini ve RSDİP içinde yeniden bir araya gelinebileceğini varsıyordu. Devrim iki fraksiyonun tabanında birliği büyük ölçüde sağlamıştı; pratikte Menşevik ve Bolşevik komiteler birlikte hareket eder hale gelmişti. Bu durum işçilerin birlik özlemlerine de denk düşüyordu. Birlik, çalışmaları her iki fraksiyonun konferans kararlarıyla başladı. Bolşevik merkez komite ile Menşevik örgütlenme komitesi arasında yapılan uzun görüşmelerden sonra birleşik bir merkez komite oluşturuldu. Birlik merkez komitesi Ocak ve Şubat 1906'da partiye iki birlik çağrısı yayınladı. Bu çağrıların ardından Birlik Kongresi (Bolşeviklere göre bu kongre partinin IV. Menşeviklere göre ise III. kongresiydi, anlaşmazlığı ortadan kaldırmak için kongre Birlik Kongresi olarak adlandırıldı.) 10 (23) Nisan - 25 Nisan (8 Mayıs) 1906 tarihleri arasında Stockholm'de yapıldı. Kongreye katılan delegelerin 62'si Menşevik, 46'sı Bolşevik'ti. Birlik Kongresi'nde Polonya, Letonya Sosyal Demokrat Parti'leriyle Bund grubu da temsil edildi. Bu delegeler çoğunlukla Menşeviklerle birlikte hareket ettiler. Kongrenin bu bileşimi kongre kararlarına ve seçilen yeni kurullara da yansdı. Kongrede seçilen merkez komitede 7 Menşevik ve 3 Bolşevik yer aldı.

Kongre gündemindeki üç önemli konuyu görüştü. Bunlardan birincisi mevcut durumda izlenecek devrimci taktiğin ne olması gerektiği idi. Bolşevikler izlenecek devrimci taktiğin devrimci bir patlamayı hesaba katması ve ona göre silahlı bir hazırlığın yapılmasını, anayasal hayallere kapılan Menşevikler ise Duma seçimlerine odaklanmayı savunuyordu. Gündemin ikinci önemli konusu, toprak sorunuydu. Bolşevikler toprağın ulusallaştırılmasını, toprak sahiplerinin bütün ayrıcalıklarının ortadan kaldırılmasını, köylü komiteleri yoluyla toprakların tasarruf hakkının köylüler yararına örgütlenmesini, Menşevikler ise toprağın, belediyelere devrini öngörüyordu. Bu yaklaşıma göre, önce topraklar yerel belediyelere devredilecek, ardından da köylülere kiralanacaktı. Üçüncü tartışma konusu, Duma seçimlerinde alınacak tavidir. Bolşevikler aktif boykot önerirken, Menşevikler ikinci seçmenlerin seçimine katılmayı savunuyordu.

Kongrede örgütsel sorunlarla ilgili kararlarda Bolşevikler MK'nin merkez yayın organı yazı kuruluna atama yapma ve görevden alma hakkını savundu, bu kabul edilmedi. Ancak tüzüğün birinci maddesi III. kongredeki haliyle (Bolşevikler eski maddeyi III. Kongrede, Lenin'in II. kongredeki önerisine uygun olarak değiştirmişti) kaldı.

Lenin kongredeki olumsuzluklara değindi ve bütün olumsuzluklara rağmen birliği koruyacaklarını vurguladı; *“Tam demokratik devrimi hedefleyen sosyal demokrasi, tüm faaliyetinde, yeni devrimci bir patlamanın kaçınılmazlığını hesaba katmalıdır... sadece ayaklanma, çarlık otokrasisinin gücünü elinden alabilecek ve bu gücü gerçekten halka verebilecektir. Verili tarihsel anda taktiğimizin başlıca görevleri bunlar olmalıdır.*

Birlik Kongresi'nin, derin inancımıza göre, bu görevleri tamamen doğru kavramadığı gerçeğini görmezden gelemeyiz ve gelmemeliyiz. Parti Kongresi'nin en önemli üç kararında, Kong-

re’de sayıca üstün olan “eski Menşevik” fraksiyonun yanlış görüşleri açıkça gün yüzüne çıkıyor. ... Kongrenin hatalı saydığımız kararlarına karşı ideolojik olarak mücadele etmeliyiz ve edeceğiz. Fakat bunu yaparken, tüm Parti önünde, her türlü bölünmeye karşı olduğumuzu ilan ediyoruz. Kongre kararlarına tabi olacağımızı garanti ediyoruz. Merkez Komitesi’ni boykot etmeyi reddettiğimiz ve ortak çalışmaya değer verdiğimiz için, aynı düşünceyi paylaştığımız yoldaşların, orada çok azınlıkta kalacak olmalarına rağmen. MK’ya girmelerini onayladık. Derin inancımıza göre, sosyal-demokrat işçi örgütleri birleşik olmalıdır, fakat bu birleşik örgütlerde Parti sorunları en geniş kapsamda özgürce tartışılmalı. Parti yaşamındaki olaylar özgürce, dostça eleştirilmeli ve değerlendirilmelidir.” (S. E. III- 441-443)

Lenin’in bu açıklaması parti birlik kongresinin, parti birliğini sağlamaya yeterli olmayacağını açıkça ortaya koyuyordu. Birliğin, RSDİP’in iki hizbi aradaki derin ideolojik, politik, örgütsel ve taktik farklılıkların gidermesini sağlayamayacağı ortadaydı. Lenin açısından önemli olan birliğin kendisinden çok, devrimin yükseliş döneminde birliğin işçi ve emekçi kitlelerin mücadelesine vereceği hızı.

Birlik Kongresi’nde üzerinde uzlaşılamayan konulardan biri olan Duma seçimleri 1906- 1910 yılları arasında RSDİP’in tarihinde önemli bir yer tuttu ve parti içindeki tartışmaların odağına yerleşti. Duma seçiminin gündeme geldiği dönemde Rusya’da işçi hareketi yükselmekteydi. Eylül’de başlayan grev dalgası Ekim ve Kasım’da yaygınlaştı. Başlangıçta iki başkentte başlayan grevler tüm büyük kentlere yayıldı. Aralık’ta ise silahlı ayaklanmayla en tepe noktaya ulaştı. Bu koşullarda Çarlık devrimi boğmak için Duma hilesini devreye soktu. Çar’ın içişleri bakanı Buligin Ağustos 1905’te Duma yasasını yayınladı. Yasaya göre kurulacak Duma tümüyle danışma niteliğinde olacaktı. Yasanın

öngördüğü çok aşamalı seçim sistemi işçilere oy hakkı tanımıyordu. Köylülerin oy hakkı ise, sahip oldukları mülkün büyüklüğüyle belirleniyordu. Bu koşullarda, Bolşevikler, Duma seçimlerinin boykot edilmesi kararını aldı. Letonya, Polonya sosyal demokratları ve Bund grubu Bolşeviklerin tavrını desteklediler. Menşevikler ise Duma seçimlerine katılma kararı aldı. Menşevikler bu tutumlarını Duma'nın kurucu meclisin toplanması için bir araç olacağı savıyla gerekçelendirdiler. Bolşevikler tam tersine kurucu meclisin seçimle değil ancak silahlı bir ayaklanmayla toplanabileceğini savunarak aktif boykotu silahlı mücadele hazırlığının bir aracı olarak ileri sürdüler. Böylece RSDİP tarihinde önemli bir yer tutan boykot sorunu, bu deneyimle, dünya komünist hareketinin tarihine taşındı.

Aralık ayaklanmasıyla gündemden düşen Duma ayaklanmasının yenilgisinden sonra yeniden gündeme geldi. Bu kez işçilere kısıtlı da olsa oy hakkı tanınıyordu. Duma seçimleri RSDİP'in Birlik Kongresi'nin hazırlıklarının yapıldığı sırada gerçekleşti. Kongrede Bolşevikler boykotu, Menşevikler seçime katılmayı savundu. Kongre Menşeviklerin önerisini kabul etti. 20'ye yakın sosyal demokrat(Menşevik) temsilcinin yer aldığı Duma Nisan 1906'da çalışmaya başladı. Haziran 1906'da Duma tarım sorununu tartışmaya başlandı. Hükümet tarımsal düzenin dokunulmazlığını ilan edince, Duma'nın kaderi de belli oldu. Temmuz 1906'da Duma dağıtıldı.

Duma'nın varlığını sürdürdüğü süre içinde Rusya'da yer yer köylü direnişleri sürüyordu. Bu direnişlere Sveaborg ve Kronstadt denizcilerinin isyanları eklendi. Bu isyanlar işçiler arasında dayanışma grevlerini tetikledi. Lenin'e göre işçi, köylü ve askerleri yeniden hareketlendiren bu grev ve isyanlar 1905'in başında başlayan devrimci sürecin bitmediğini gösteriyordu. Ve RSDİP'in yeni taktiği bu durumu hesaba katmalıydı. Menşevik taktiğin

ana dayanağı dağıtılan Duma'nın savunulmasıydı. Buna uygun olarak, kurucu meclisin toplanması için Duma'nın savunulması şiarını yükselttiler. Menşeviklerin bu şiarı sonuçta mevcut burjuva monarşinin savunulmasıydı. Kurucu meclisin Duma'ya değil, halkın silahlı ayaklanmasına dayanması gerektiğini savunan Bolşevikler, koşulların devrimci bir kabarmaya yol açabileceğinden hareketle silahlı ayaklanmayla bağlantılı bir genel grev hazırlığına girişilmesi gerektiğinde ısrar ettiler.

Duma seçimlerinin tarihi açıklandığında (Şubat 1907) Rusya'da devrimci yükseliş sönümlenmeye başlamıştı. Lenin bu koşullarda Duma seçimlerinin boykot edilmesinin doğru bir taktik olamayacağını söyledi. Bolşeviklerin bu tavrı, seçime dünden teşne Menşeviklerle Bolşevikler arasında boykot konusundaki ayrılığı ortadan kaldırsa da yeni sorunları beraberinde getirdi. Menşevikler seçimlerde burjuva- monarşist Kadet Partisiyle blok kurmaya yöneldi. İleri sürdükleri gerekçe, hemen her seçim döneminde oportünistlerin ileri sürdükleri gerekçenin aynısıydı. “Demokrasi” cephesinin bölünmesi ve gericilerin kazanmasına fırsat verilmesi. Menşevikler, Kara Yüzlerin (halka karşı pogromlar düzenleyen, Çarlık yanlısı Rus Halk Birliği Partisi taraftarları) Duma'ya güçlü girmesini engellemek bahanesiyle Kadetlerle seçim bloğunu savundu. Bolşevikler böyle bir işbirliğine şiddetle karşı çıkarak, RSDİP'in seçime bağımsız olarak girmesi gerektiğini savundu.

RSDİP'in ulusal konferansı 3-7 Kasım 1906'da Finlandiya'da yapıldı. Konferansa 18 Menşevik, 14 Bolşevik delege katıldı. Konferansın gündemi Duma seçimleriydi. Menşeviklerin çoğunluğuyla aldığı kararda “Kadetler de dahil muhalif demokratik-partilerle seçim anlaşması caiz” ilan edildi. Bolşeviklerin önerisi ise “ancak silahlı ayaklanma zorunluluğunu kabul eden partilerle” bir seçim işbirliği yapılabileceğini öngörüyordu. Le-

nin'in bu önerisi Petersburg'daki bir kısım yerel örgütlerce benimsendi. Seçim sırasında Lenin, Menşevikleri, pazarlık yaparak "işçi oylarını Kadetler'e satmakla" suçlamıştı. Bu suçlama nedeniyle MK tarafından parti disiplin kuruluna verildi. Lenin parti mahkemesinde yaptığı konuşmada, Menşevikleri yargıladı. Yargılama üç oturumda tamamlanacaktı, V. Kongrenin başlamasıyla yargılama tamamlanamadan bitti.

Bu tartışmalar, RSDİP V. Kongresinin de önemli gündem maddelerinden birini oluşturdu. Kongre 13 Mayıs – 1 Haziran 1907 tarihleri arasında Londra'da bir kilisede toplandı. Kongreye 300'ü oy hakkına sahip, 350'den fazla delege katıldı. Oy hakkına sahip delegelerin 90'i Bolşevikleri, 85'i Menşevikleri, 56'si Bund grubunu, 45'i Polonya ve 26'si Letonya sosyal demokratlarını, temsil ediyordu. Kongre'de hiçbir gruba dahil olmayan delegeler de vardı. Sibirya'da sürgünden kaçarak kongreye katılan Troçki oy hakkı olmayan delegeler arasındaydı. Bolşeviklerle Menşevikler arasında sert tartışmalara sahne olan kongrede, politik durumun değerlendirilmesi, Duma seçimleri, sendikalar sorunu, işçi kongresi vb. sorunlar ele alındı. Politik durum değerlendirilmesi Menşeviklerin çabasıyla gündeme alınmadı. Kongre'ye Menşevikler tarafından "işçi kongresi" düzenlenmesi önerisi getirildi. Lenin bu öneriyi illegal partinin ortadan kaldırılmasının bir adımı olduğunu söyleyerek karşı çıktı. Kongre, Menşeviklerin 1905'ten beri gündeme getirdiği işçi sınıfıyla partiyi karşı karşıya getiren "işçi kongresi" toplanması önerisini reddetti. Sendikalar sorununda Menşevikler işçi sendikalarının bağımsız olması gerektiğini savunurken, Bolşevikler Partinin sendikaların ideolojik ve politik önderliğini ele geçirmesi gerektiği vurgulayan bir kararı kongreden geçirdi. Kongrede Duma seçimi, özellikle Menşeviklerin Kadetler'le ittifakı üzerine uzun tartışmalar yapıldı. Lenin bu konunun Menşevikler ve Bolşevikler arasındaki ayrılığın önemli bir noktası olduğunu belirtti. Menşevikler devrimin burjuva karakte-

rine sığınarak Kadetler’le ittifakı savunuyordu. Lenin raporunda I. ve II. Duma deneyimine dayanarak, işçi sınıfının bağımsız politikasını ortadan kaldıran, Otokrasiyle işbirliği içinde olan Kadetler’le ittifaka şiddetle karşı çıktı ve köylülükle (Trudovikler) ittifakı savundu. Kongre Bolşeviklerin tutumunu benimsedi.

Fraksiyonlar üstü bir konum takınan ve bu konumuyla, iki hizbi birleştirme iddiasındaki Troçki, Kongrede yaptığı konuşmalarda, kendi “orijinal teorisini, “sürekli devrimi anlattı. Bu teori delegelerde herhangi bir ciddi etki yaratmadı.

Kongrede son anda tartışmalara yol açan bir diğer konu da Bolşeviklerin Rusya’da gerçekleştirdikleri “kamulaştırmalar”dı. Bolşevikler partiye gelir getirmek için düzenledikleri soygunları böyle adlandırıyordu. 1906’daki birlik kongresi bu türden kamulaştırmaları yasaklayan bir karar almıştı. Bu karar, Menşeviklerin girişimiyle Londra kongresinde de tekrarlandı. Kongre, her türlü şiddet eylemini ve bu eylemlere yardımcı olmayı şiddetle kınayan ve lanetleyen bir karar yayınladı. Bu karar, tüm “kamulaştırma” eylemlerine son verilmesini istiyor, bu tip eylemlere katılanları, ahlaksızlıkla ve parti kurallarına uymamakla suçluyordu. Hatta bu eylemleri gerçekleştiren Parti milis kuvvetlerinin dağıtılması yönünde çağırıda bulunuyordu. Troçki ve Martov, nihayet Bolşeviklerin, Avrupa sosyal demokratları tarafından lanetlenecek bir “açığı” yakalamışlardı. Kongre kararıyla yetinmeyerek sonunu Avrupa sosyalist partileri basınına taşıdılar.

Bolşeviklerin üstünlüğüyle başlayan kongrede bu üstünlük alınan kararlara da yansdı. Bund grubu Menşevikleri desteklerken, Polonya ve Letonya sosyal demokratları çoğu durumda ve kritik oylamalarda Bolşevikleri destekledi. Kongredeki Bolşevik üstünlük MK seçimlerine de yansdı. MK’ya seçilen 15 üyenin 5’i Bolşevik 4’ü Menşevik 6’si diğer gruplardandı.

Kongre’den kısa bir süre sonra II. Duma 3 Haziran’da Stolipin darbesiyle feshedildi. Duma’daki sosyal demokrat üyeler

tutuklandı, Sibirya'ya sürüldüler, Devrimci dernekler, gazeteler kapatıldı. Devrimin yenilgisinin kesinleştiği her dönemdeki manzaralar yaşandı; aydınların bir bölümü sosyal demokrat safları terk etti, bir bölümü yeni ideolojik ve örgütsel arayışlara yöneldi, partilerde yeni bölünmeler ortaya çıktı.

III. Duma seçimleri Kasım 1907'de baskıcı Stolipin rejimi altında yapıldı. Seçim yasası değiştirilerek işçi ve köylülerin seçime katılımı daha da sınırlandırıldı. Duma seçimiyle birlikte boykot tartışmaları da yeniden gündeme geldi. Duma'nın feshedilmesi Bolşevik parti içinde boykot eğilimini güçlendiren bir etken oldu. Temmuz 1907'de Finlandiya'da toplanan parti konferansına katılan 9 delegeden 8'i boykotu savundu. Boykota karşı olan tek kişi Lenin'di Ancak konferanstan boykot değil, seçime katılma kararı çıktı. 7 Kasım'da yapılan seçimde Bolşevikler bütün ağır koşullara rağmen önemli bir mevzi kazandılar.

1907 Finlandiya konferansından sonra Otvovist (geri çağırma) olarak adlandırılan boykotçular, Bolşevikler içinde bir grup oluşturdular. Bu grup devrimin hala sürdüğünü, en acil görevin silahlı ayaklanmanın hazırlanması olduğunu ileri sürüyordu. Grubun liderliğini Bolşevik kadroların önde gelenlerinden Bogdanov, Lunaçarski yürütüyordu. Otvovistler sadece Duma'ya katılmaya karşı çıkmadı, aynı zamanda tüm legal dernekler, sendikalar ve kooperatiflerde çalışmaya karşı çıktılar.

Petersburg'da etkin olan bu grubu Moskova'da etkin olan Ültimatovcular izledi. Ültimatovcular Duma grubuna, parti denetimine tabi olmaları ve partinin diğer faaliyetlerine de katılmalarını öngören bir ultimatov verilmesini, bu ultimatoma uymadıklarında ise geri çağrılmalarını istiyordu. Lenin bu grubu "utangaç otvovistler" olarak nitelendirdi. Bu iki grubun ortaya çıkmasıyla birlikte boykot tartışması yeni bir boyut kazandı. Lenin Bolşevik parti içinde ortaya çıkan ve bir fraksiyona dönüşen bu gruplara karşı başlangıçta boykot ekseninde, ileriki yıllarda özellikle Ot-

zovistlerin idealist felsefeye yönelmesiyle, felsefi olarak mücadele etti. Otvovistler, kendi öğretilerini yaymak için İtalya'nın Capri adasında bir okul kurdular. "Tanrı yapıcılığı" (tanrıyı arayanlar-Mahçılık) adıyla Marksizm'le dini birleştiren yeni bir ideoloji peşinden koşarak idealizme saptılar. Gorki de bir dönem Otvovistlerle hareket etti. Lenin bu ideolojik yönelimi Materyalizm ve Ampiriokritizm eserinde eleştirdi.

Bolşeviklerde bu bölünme yaşanırken Menşeviklerde de bölünmeler ortaya çıktı. Bunların en önemlisi illegal partiyi reddeden, onun yerine Avrupa örneğindeki gibi, legal, gevşek bir kitle partisini savunan tasfiyecilerdi.

Lenin'in boykot konusunda gerek boykotu savunan gerekse eleştiren pek çok yazı yazdı. Bu yazılardan 1907'de yazdığı "Boykota Karşı" yazısından seçtiğimiz alıntılar aşağıdadır. (Lenin Seçme Eserler Cilt III – 190-402)

"Boykot, Rus devriminin en olaylı ve en yiğit döneminin en iyi devrimci gelenekleri arasındadır. Yukarıda, görevlerimizden birinin, bu gelenekleri bir bütün olarak titizlikle korumak, geliştirmek ve liberal (ve oportünist) asalaklardan temizlemek olduğunu söyledik, içeriğini doğru belirlemek ve kolayca ortaya çıkabilecek yanlış yorumları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için, bu görevin tahlili üzerinde biraz durmamız gerekiyor.

Marksizm, tüm diğer sosyalist teorilerden, nesnel durumun ve nesnel gelişme seyrinin tahlilinde kesin bilimsel soğukkanlılığı, kitlelerin ve elbette şu ya da bu sınıfla bağlar keşfetmeyi ve gerçekleştirmeyi başaran kişi, grup ve partilerin devrimci enerjisinin, devrimci yaratıcı gücünün, devrimci inisiyatifinin önemini en kesin biçimde kabul etme ile mükemmel biçimde birleştirmesiyle ayrılır; insanlığın gelişmesi açısından devrimci dönemlere biçilen yüksek değer, Marx'ın tarih anlayışının bütününden çıkmaktadır: barışçıl gelişme dönemleri diye adlandırılan dönemlerde yavaş yavaş biriken sayısız çelişkiler her şeyden önce bu dönemlerde

çözülür” (S.E. III 390)

“... Boykotun uygulanabilirlik koşullarını araştırmak zorundayız, devrimci yükseliş anlarında boykotun kesinlikle doğru ve bazen de kaçınılmaz bir yöntem olduğu inancını kitlelere vermek zorundayız. (Marx'ın adını kötüye kullanan çokbilmişler ne derlerse desinler). Fakat bu yükselmenin, boykot ilanının bu temel koşulunun mevcut olup olmadığı sorunu, bağımsız biçimde ortaya konup, olguların ciddi bir incelenmesine dayanılarak çözülebilmelidir. Gücümüz dahilinde olduğu ölçüde, böyle bir yükseliş anını hazırlamak, uygun bir anda yapılabilecek bir boykotu baştan reddetmemek, bizim yükümlülük ve boyun borcumuzdur. Fakat boykot şiarını iyi de olsa kötü de olsa bütün temsilcilik kurumları için uygulanabilir saymak muhakkak yanlış olurdu.” (age. 393)

“Boykotu, proletaryanın ve devrimci burjuva demokrasisinin bir kesiminin liberalizmin ve gericiliğin karşısına koyduğu t a k t i k çizgi olarak görmek de aynı şekilde yanlış olacaktır. Boykot bir taktik çizgi değil, özel koşullar altında uygulanabilir olan bir özel mücadele aracıdır. Bolşevizm'i boykotçulukla karıştırmak, Bolşevizm'i “aktivizm”le karıştırmak kadar yanlıştır.” (age. 396)

“Toparlıyoruz: Boykot şiarı özel tarihsel bir dönemden doğmuştur. 1905'te ve 1906 başında nesnel durum, savaşıyan toplumsal güçlerin önüne önlerindeki iki yoldan birini seçme görevini koydu: dolaysız devrimci yol, ya da monarşik-meşruti dönemeç. Burada boykot ajitasyonunun içeriğini esas olarak anayasa hayallerine karşı mücadele oluşturunuyordu. Boykotun başarısının koşulu, geniş, genel, hızlı ve güçlü devrimci yükselişti.

Bütün bu hususlar itibariyle, 1907 sonbaharında durum böyle bir şiarı hiç de gerektirmiyor ve haklı çıkamıyor.

Seçimlere hazırlık için günlük çalışmamızı sürdürüyor ve en gerici temsil organlarına bile katılmayı baştan reddetmiyorsak, tüm propaganda ve ajitasyonumuzu, Aralık 1905 yenilgisiyle, bu

yenilgiyi izleyen özgürlüğün çöküşü ve anayasanın karalanması arasındaki ilişki konusunda halkı aydınlatmaya yönelmek zorundayız. Dolaysız kitle mücadelesi olmadan böyle bir karalamanın kaçınılmaz olduğu ve bunun gittikçe artacağı derin inancını kitlelerin kafasına iyice yerleştirmeliyiz.

Boykot şiarına ciddi bir ihtiyaç duyulduğu takdirde yükselme anlarında bu şiarı kullanmayı baştan reddetmeksizin. bugün tüm güçlerimizi, işçi hareketinin şu ya da bu yükselişini doğrudan ve dolaysız etkileme yoluyla, bütün gericiliğe, onun temel direklerine karşı genel, geniş, devrimci ve ofansif bir harekete dönüştürmeye yönelmeliyiz.” (age. 401)

V. Kongreden sonra Aralık 1908’de Tüm-Parti Konferansı Paris’te yapıldı. Konferansa 4 Bolşevik, 2 Otvovist, 4 Menşevik, 3 Bund, 5 Polonya sosyal demokrat delege katıldı. Polonyalılar çoğu durumda Bolşevikleri desteklediler. Lenin konferansta Duma kürsünü kullanmanın önemini vurgulayarak hem Otvovistleri ve Ültimatomcuları, hem de tasfiyecileri eleştirdi. Bu eleştiri Bolşeviklerin Otvovistler ve Ültimatomcularla yollarının ayrılacağına ilk işaretiydi. Lenin ayrıca Duma’daki mücadelenin parlamentarizm temelinde yürütülmesi tehlikesine dikkat çekerek, Duma grubunun partinin strateji ve taktiğine göre hareket eden bir parti örgütü olduğunu vurguladı.

Lenin Parti konferansının ardından yazdığı Doğru Yoldayız makalesinde Partideki durumu şöyle değerlendirdi; *“Parti için bir dağılma, bir ideolojik, politik çözülme yılını, bir çözümsüzlük yılını geride bıraktık. Parti örgütlerinin tümü üye yitirdi, bazıları- özellikle de üyeleri arasında en az proleter bulunanlar - parça parça oldu. Devrimin yarattığı yarı-legal Parti kuruluşları birbiri ardından yok oldu. Parti içinde yıkımın etkisi altında olan bazı unsurlar için, şimdiye kadarki Sosyal Demokrat Parti’nin ayakta tutulup tutulmaması, onun davasının sürdürülüp sürdürülmemesi, yeniden illegaliteye geçip geçmemesi ve bunun nasıl yapılması*

gerektiği kuşkuyla karşılanır hale geldi ... Hiç kuşkusuz kriz salt örgütsel değil, aynı zamanda ideolojik-politik bir kriz.”olduğunu belirterek, bu krizin ana nedenini; “işçi Partisinin kendisini onlardan temizlemek zorunda olduğu, işçi hareketine esas olarak burjuva-demokratik devrimin yakın bir zaferini umarak katılmış ve gericilik dönemine dayanamamış olan ikircikli entelektüel ve küçük burjuva unsurlardır.” olarak açıkladı. (Lenin, Seçme Eserler, İnter Yay. cilt IV s-13-14)

Ancak partideki kriz hiç de Lenin’in düşündüğü gibi çözülmedi, tersine giderek daha da derinleşti. Parti Nisan 1907’deki V. Kongreden sonra uzun bir süre kongre toplayamadı. Parti içindeki ayrılıklar ve bölünmeler sürdü. Bolşevik fraksiyonun yayın organı olan Proletari’nin Haziran 1909 konferansında Otvostler ve Ültimatömcü liderler partiden ihraç edildi. Bogdanov’cular Aralık’ta Vperyod’u çıkararak RSDİP içinde bir grup olduklarını ilan ettiler. Menşevizm içindeki tasfiyeciler eğilimi ise giderek güçlendi, pratikte bu eğilim ile Martov’un temsil ettiği eğilim arasındaki farklar silikleşti. 1909’da Menşevikler içinde başını Plehanov’un çektiği, tasfiyecilere karşı illegal partiyi savunan, yeni bir fraksiyon oluştu. Plehanov Menşeviklerin yayın organı Glos Sosyal-Demokrata’dan ayrılarak Dnevnik’i (Günlük) kurdu. Bu grup parti yanlısı Menşevikler olarak adlandırıldı. Benzer bir biçimde Bolşevikler arasında da birlik yanlısı uzlaşmacı bir grup (parti yanlısı Bolşevikler) ortaya çıktı, Rikov, Skolnikov gibi önemli isimler vardı. Bu grup, ayrılıkların ideolojik, politik ve örgütsel derinliğini hesaba katmaksızın, Menşevikler ve Bolşevikler arasında her türlü hizipçiliğin durdurulmasını savunuyordu.

Ocak 1910 RSDİP MK Plenumu bitme notasına gelen birliği yeniden sağlamanın son hamlesiydi. Paris’te yapılan Plenum’da Bolşevikler, Menşevikler, Bund ve Vperyod grupları temsil edildi. Plenum birliği sağlamak için bir dizi karar aldı, kitleleri ka-

zanmaya ve devrimci hazırlığı geliştirmeye yönelik bir taktiğin gerekliliği vurgulandı, Otvizm ve tasfiyecilik mahkum edildi. İlegal partinin güçlendirilmesi, legal- illegal çalışmanın birleştirilmesi, Sosyal Demokrat'ın tüm partiyi temsil eden yayın organı, Troçki'nin Viyana Pravda'sının partinin popüler yayın organı olması, Pravda'da MK'yı Kamenev'in temsil etmesi, Pravda'nın MK tarafından parasal desteklenmesi, Bolşeviklerin elindeki paranın partinin ortak kasası haline getirilip Alman Sosyal Demokrat Partisi'nde Kautsky, Zetkin ve Mehring'e teslim edilmesi, Parti yayın organı Sosyal Demokrat'ın, yayın kurulunun iki Bolşevik – Lenin ve Zinovyev, iki Menşevik -Martov ve Dan ve Polonya partisinden Varky'dan oluşması, MK'ya yeni üyelerin alınması ve en kısa sürede tüm parti konferansının toplanması kararları alındı. Bu kararlara paralel olarak Bolşevikler kendi fraksiyonlarını dağıtacaklarını ve yayın organları Proletari'nin yayınını sonlandıracaklarını açıkladılar. Benzer bir kararı Menşeviklerin ve Vperyod'un almasını önerdiler.

Lenin Gorki'ye yazdığı mektupta Plenumu şöyle değerlendirdi; *“M. K. toplantısında (o ‘uzun toplantı’ - üç haftalık ıstırap, tüm sinirler gergin, şeytan götürsün!) ... ‘genel uzlaşma’ havası (kiminle, ne üzerine, niçin? - kimsenin pek bildiği yok): verdiği amansız mücadele yüzünden Bolşevik Merkeze gönderilen kin; kavga arayan Menşeviklerin olay çıkartmaları ve sonuç olarak - yara bere içinde bir çocuk.*

“Madem öyle katlanacağız. ya -en alası- yarayı keseriz, cehaleti akıtırız, iyileştiririz ve çocuğu büyütürüz.

“Ya da -en kötüsü- çocuk ölür. Böyle olursa bir süre çocuksuz kalırız. (yani, Bolşevik hizbini yeniden kurarız) ve sonradan daha sıhhatli bir çocuğa hayat veririz” (Aktaran Tony Cliff -Partinin İnşası- Tarihsel Yayıncılık -247)

Bu ikincisi gerçekleşti. Bolşevikler alınan bütün kararlara uydıkları halde Menşevikler hiçbir kararın gereğini yerine getirme-

di. Tasfiyecileri dışlama sözü vermişlerdi, tam tersine Tasfiyecileri birliğe dahil etmeye çalıştılar. MK'ya üç Tasfiyeciyi davet ettiler. Tasfiyeciler illegal örgüte girmeyi reddetti.

Troçki 1907 kongresinde uzlaşmacıydı. Bolşeviklerle Menşevikleri uzlaştırmaya çalıştı, ama onun uzlaşma zemini Menşevizm'di. V. Kongreden sonra bu uzlaşmacı pozisyonunu Menşevik yazarlarla birlikte sürdürdü. Berlin'e geçti. Kautsky'nın Neue Zeit ve Alman sosyal demokrat partisinin yayın organı Vorwärts'ta yazılar yazdı. Yazılarında Bolşevikleri eleştirdi. Sonra Viyana'ya geçerek oraya yerleşti. Viyana'da da sosyal demokrat liderlerle (Otto Bauer, Viktor Adler, Hilferding, Karl Renner, Vandervelde vb.) kişisel ilişkilerini sürdürdü. Sonradan bunların bir kısmı savaşta kendi burjuvaları yanında yer alırken, bir kısmı da burjuva hükümetlerde bakan ya da başbakan oldu. Ekim 1908'de Viyana'da ilerici bir gazete olan Pravda'nın yönetimini ele aldı. Gazeteyi çıkarmakta maddi olarak zorlandığı için RSDİP MK'sından yardım istedi. Lenin MK'dan birinin Pravda'da baş yazarlardan biri olması koşuluyla yardım etmeyi kabul etti, Troçki bu öneriyi reddetti. Troçki düzensiz de olsa Pravda'yı, yoldaşlarıyla (Ulritski, Yoffe, Riyazanov vb.) ile birlikte çıkarmaya devam etti. Pravda 1910'da MK Plenum toplantısından sonra parti yayın organı oldu, Kamenev Pravda'da çalışmaya başladı. Troçki Plenumdan sonra Plenum kararlarını uygulamayan Menşeviklerle birlikte hareket etti. Kamenev'i Pravda'dan kovdu ve Menşeviklerle birlikte Bolşeviklere karşı saldırıya geçti. "Bolşeviklerin komplosu" olduğunu ileri sürerek, birliğin bozulmasından, Bolşevikleri sorumlu tuttu.

Martov ve Troçki el ele vererek Alman sosyal Demokrat Parti'sinin yayın organlarında Bolşevikleri yeren yazılar yazdılar. Martov yazılarında Bolşeviklerin Avrupa sosyal demokratlarının örgüt ve taktik anlayışlarından koptuğu söyleyerek, Bolşeviklerin devrimci örgüt anlayışını "Blankist ve anarşist kültürsüzlü-

ğün Marksist kültür üzerinde zaferi” olarak nitelendirdi. Troçki Menşevikler ile Bolşeviklerin mücadelesini “*politik olarak olgun olmayan proletarya üzerinden nüfuz mücadelesi*” olarak nitelendirdi. Troçki’nin 1905’ten beri değişmeyen bu söylemi Rus devriminin tarihi gerçekliğiyle uyuşmuyordu. Çünkü mücadeleyi burjuva düzen içine, parlamenter ve sendikal bir çerçeveye sıkıştırmış Avrupa sosyal demokrat partilerin aksine, “olgun olmayan” Rus proletaryası devriminin bayrağını taşıyordu.

Troçki’nin başka bir savı da “*Menşevizm ve Bolşevizm’in proletaryanın derinliklerinde kök saldığı inancının “bir yanılısama” olduğu, gerçekte ise “işçi kitlelerinin bu iki hizbi de kendi mücadelesi dışında gördüğü”*ydü. Troçki bununla yetinmedi, daha da ileri giderek partinin dağıldığını iddia etti. Troçki’nin bu iddiasının altındaki temel saik, Rusya proleter hareketinde kendisinin bir alternatif olabileceği imajını yaratarak, Avrupa sosyal demokratlarına desteğini sağlamaktı.

Liberal burjuvaziyle ittifakı savunan Martov, başka bir yazısında, Bolşeviklere köylülükle ittifak sorunu üzerinden yüklendi. Avrupa’nın tersine “Rusya’da köylülüğün kapitalizmin ağır sonuçlarını hissetmediğini” bu nedenle de Proletaryanın köylülükle ittifak kuramayacağını, “işçi köylü devrimci diktatörlüğünün” Rusya’nın ekonomik gelişmesi seyrine ters düştüğünü yazdı. Martov ve Troçki’nin Bolşevikleri eleştirdiği bir diğer konu da boykot sorunuydu. Martov, boykotu “anarşistlerin ve sendikalistlerin yöntemi” olarak nitelendi. Troçki ise, Bolşevizmin tarihinin “boykotculuk tarihi” olduğunu yazdı. Parlamenterizmi temel mücadele alanı olarak gören Martov’un boykotu anarşizm olarak nitelendirmesi anlaşılabilir bir şey değildi. Ancak, Bolşevizm’in tarihini boykotculuk tarihi olarak niteleyen Troçki açıkça bu tarihi çarpıttıyordu. Tam tersine Bolşevikler 1905’de Çarın devrimi boğmak için ilan ettiği Buligin Duma’sını boykot ederek devrimin en tepe noktaya, silahlı ayaklanmaya taşınmasını

sağladılar. Devrimci çalkantının devam ettiği 1906'nın başında I. Duma'da boykot taktiğini sürdürdüler. Ama değişen koşulları dikkate alarak II. Duma seçimlerine katıldılar. Menşevikler bu seçimlerde Kadetler'le ittifakı kurarken, Bolşevikler böyle bir ittifakın devrimci mücadeleye ihanet olduğunu savundu. Bolşeviklerin tarihinin boykotçuluk tarihi olduğunu söyleyip, Bolşevik grupta boykotu savunan Otvovistler ve Ültimatomcularla birlikte Bolşeviklere karşı ittifak kurması ancak Troçki'nin anti Bolşevik tutumu ile açıklanabilir. Troçki bu tutumunu V. Kongreden hemen sonra "Przeglad Social- Demokratyezny (Rosa Luxemburg'un Polonya'da çıkardığı gazete) de yazdığı" yazıyla açıkça ortaya koydu, *"Menşevizm'in ihtilal düşmanı yanları tamamıyla ortaya çıkarken, Bolşevizm'in ihtilal düşmanı yanları yalnızca bir ihtilal zaferinde ortaya çıkmak tehlikesini gösteriyor"* (Troçki, Issac Deutscher 216)

Martov Troçki ittifakının başka bir girişimi, birlik görüşmelerinde Bolşeviklerin parti kasasına aktardığı ve Alman sosyal Demokrat Partisi'nin üç yöneticisine (Kautsky, Rosa ve Mehring) emanet edilen paraya el koymak için harekete geçmesi oldu. Troçki ve Martov gizlice Kautsky'le görüştüler Kautsky kabul etse de Rosa ve Mehring kabul etmeyince Parti parasına el koymak girişimi de sonuçsuz kaldı. (söz konusu para Kamo'nun Tiflis soygununda elde ettiği paraydı, paranın seri numaraları alınmıştı bu yüzden kullanılamadı.)

RSDİP MK plenumunda alınan birlik kararının Menşevikler tarafından çiğnenmesinden sonra "birlik yanlısı" Troçki, eleştirdiği halde, Menşevikler, tasfiyeciler ve Vperıodcularla birlikte hareket etti. Menşevik gazeteler, Golos ve Naşa Zarya'da Bolşeviklere hücum eden yazılar yazdı. Martov Troçki'nin bu tutumunu şöyle değerlendirdi. *"(...) Menşevizm ile Bolşevizm arasında bir sentez bulmak için ortaya attığı birçok makul tekliflere rağmen olayların mantığı Troçki'yi Menşeviklerin arkasından gitmeye zorluyor. ... Kendisini yalnız "Tasfiyeciler kampında" bulmakla*

kalmıyor; aynı zamanda bu kampta Lenin'e karşı en "saldırgan" tutumu da alması gerekiyor. Oysa, onu izleyenler ... tedirgin" (Troçki, Isaac Deutscher -237)

1912'de Rusya'da işçi hareketi yeniden yükselmeye başladı. 1910 sonbaharında Tolstoy'un ölümüyle birlikte Üniversiteler hareketlendi. Boykotları sokak gösterileri izledi. 1911 başında öğrenci hareketi yaygın boykotlarla devam etti. Öğrenci eylemlerini ekonomik temelli işçi grevleri izledi. Nisan 1911 başında Lena altın madeninde çalışan 6.0000 işçi greve çıktı. Grevci işçilerin üzerine ateş açıldı ve 500'e yakın işçi öldürüldü. Lena katliamına karşı başlayan gösteriler, grevler, demokratik Cumhuriyet sloganı adı altında büyüdü ve yaygınlaştı. Kasımda Riga işçileri Sivastopol'da bahriyelilerin idamını ve hapishanelerde siyasi tutuklulara yapılan işkenceleri protesto için sokaklara çıktı. Lenin büyüyen sokak hareketlerini ve grevleri Rusya'da devrimci yükselişin başlangıcı olarak değerlendirdi ve bunun 1905'ten daha ileride bir başlangıç olduğunu belirtti. Bu koşullarda partiyi yeniden ayağa kaldırmak sadece bir görev değil bir zorunluluktur. Nihayet Ocak 1912'de Bolşevikler kendilerini geriye çeken bütün ayak bağlarını koparıp atma, yaşanan krizi aşma ve partiyi yeniden ayağa kaldırmak için Prag'da Parti Konferansını toplama kararı aldı. Konferansa partiye sadık Menşevikler (Plehanovcular) de çağrıldı. Plehanov çağırışı kabul etmeyince Konferans Bolşeviklerin konferans olarak gerçekleşti. Konferansa Rusya'da faaliyet gösteren 10 örgütü temsil eden 14 delege katıldı. Konferans tasfiyeciliğe karşı kararlı mücadele, illegal parti örgütünün pekiştirilmesi, sendikalarda, derneklerde kooperatiflerde, legal çalışmanın, legal ve illegal yayının, ajitasyon propagandanın güçlendirilmesi kararı alındı. Konferansta, Lenin, Zinovyev, Ordjonikidze, Goloşekin, Spandaryan, Schwartzman ve (sonradan polis ajanı oluğu ortaya çıkan) Malinovski'den oluşan yeni MK belirlendi. Konferansın ardından Stalin MK'ya koopte edildi. Rusya'da hareketi yürütecek Stalin, Ordjonikidze ve Spandaryan'dan oluşan üç kişilik bir

komite oluşturuldu. Nisan 1912’de Pravda gazetesi Petersburg’da yayın hayatına başladı ve yayınını Temmuz 1914’te kapatılana kadar sürdürdü. Pravda isminin Bolşevikler tarafından kullanılmasına öfkelenen Troçki, Bolşevikleri “hırsızlık” ve “yağmacılık”la suçladı ve “birtakım tedbirlere” başvurmakla tehdit etti. Gerçekte Bolşevikler partinin yayın organına sahip çıkmışlardı. Çünkü Pravda gazetesi 1910 MK plenumunda parti yayını olarak tescil edilmişti.

Pravda ismini kaybetmesi ve 1912 Bolşevik Prag konferansı Troçki’yi yeniden harekete geçirdi ve bütün Bolşevik karşıtlarının bir araya getirilmesi görevini üstlendi Menşevik Örgütlenme Komitesi’ni harekete geçirerek, Ağustos 1912’de Viyana’da bir konferans toplanmasını sağladı. “Ağustos Bloku” olarak adlandırılan Konferansa (Troçkistler, Menşevikler (Motorcular), tasfiyeciler, Bund grubu, Vperyodcular, Letonya sosyal demokratları ve bir kaç küçük grup katıldı. Aralarında ideolojik, politik ve örgütsel hiçbir ortak nokta olmayan konferans katılımcılarının tek ortak noktası Bolşevik karşıtlığıydı. Konferans toplandığı anda dağılmaya başladı. Plehanov grubu konferansa katılmayı reddetti. Vperyodcular konferansın birinci günü toplantıyı terk ettiler. Troçkistler, Martovcular, tasfiyeciler, Letonya sosyal demokratları ve küçük gruplarla devam eden konferansta genel oy savunusu, III. Duman’ın tarım raporunun revizyonu, liberal aydınların (Kadetler) desteklenmesi ve örgütsel alanda legal işçi hareketinin yeniden biçimlenmesi gibi talepler öne çıkarıldı. Letonyalılar’ın 1914’teki kongrelerinde Ağustos Bloku’nu tasfiyeci olarak nitelendirip ayrılmasıyla Blok tümünden çıktı.

Troçki Ağustos Bloku’yla istediği sonuca ulaşamasa da Bolşeviklere karşı mücadeleden vazgeçmedi. İçinde Troçki’nin de olduğu Tasfiyeci grup ve Rosa Luxemburg’un Tyszka grubu, RSDİP’de birliği sağlama amacıyla Aralık 1913’te Uluslararası Sosyalist Büro ’ya (USB) başvurdu. USB bu başvuruyu Aralık 1913 Londra oturumunda ele aldı. USB Raportörü yine Kauts-

ky'di. Kautsky Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki görüş ayrılıklarının çok önemli olmadığını, Lenincilerin tasfiyecileri sosyal demokrat kabul etmediğini, Rusya'da eski sosyal demokrasinin öldüğünü, geçmişe takılıp kalınmaması gerektiğini vb. tekrarladı. Rosa, Kautsky'nin Rusya'da sosyal demokrasinin öldüğü söylemini protesto etti. Tartışmalar sonucunda USB, tüm sosyal demokratlara Temmuz 1914'te, Brüksel'de birlik konferansı toplanması çağrısı yaptı. Bolşevikler Konferansa bir temsilciyle katıldı. Konferans geçmişin tartışılmasını verimsiz, zararlı olarak nitelendirdi. Görüş ayrılıklarının üzeri örtüldü. Ve parti kongresi toplanmasına karar verildi. Bolşevik ve Letonya sosyal demokrasisinin temsilcileri oylamaya katılmadı. Kongre toplanması kararı savaşın başlaması nedeniyle uygulanamadı.

Menşevikler ile Bolşevikler arasındaki ideolojik, politik ve örgütsel sorunları içeren mücadele RSDİP'in II. Kongresinde başladı. Başlangıçta mücadele Martov'la Lenin arasındaydı; daha sonra Menşevik safa geçmesiyle karşı cepheye Plehanov eklendi. Kongre sonrasında anti Bolşevik cephenin sözcülüğünü Troçki üstlendi. 1912'de kurmaya çalıştığı Ağustos Bloku'nun çökmesiyle ağır bir darbe aldı ve bu tarihten sonra üstlendiği rolü daha düşük bir enerjiyle Haziran 1917'ye kadar sürdürdü. Troçki II. Kongre'de Lenin'le karşı karşıya geldiğinde bu kavgadan galip çıkacağından çok emindi. Kongre sonrasında Bolşeviklerin işinin bittiğini ilan etti. *"Rus Sosyal Demokrasisi 'nin İkinci Kongresi 'nde bu adam bütün enerji ve kendine özgü marifetleriyle bir oyunbozan gibi davrandı... Kongre çalışmasının ikinci döneminde, Lenin'in arkasında güvercin "Iskracılar"a karşı şahin "Iskracılar"ın yeni sağlam bir çoğunluğu vardı. Biz, Sibirya Birliği delegeleri olarak güvercinler arasındaydık... devrimci sicilimizi lekelediğimizi düşünmüyoruz. Yoldaşlar, ertesi gün Iskra'yı gömdük... O zamandan beri Iskra 'nın yerinde yeller esiyor. Artık ona geçmiş zamanla gönderme yapabiliyoruz"* (Tony Cliff Troçki-I-50)

Gericilik yıllarında Bolşevik ve Menşeviklerin işçi hareketi içinde kök salmadığını, hiçbir güçlerinin olmadığını iddia etti. Troçki'nin "bölücü" olarak nitelendirdiği Bolşevikler 1912'de kendi fraksiyonlarını parti olarak örgütleyip işçi hareketinde önemli bir güç haline geldiklerinde ise bunu ("*Çok sayıda ileri işçi, politik olarak tam bir kafasızlık durumunda, sık sık bölünmenin gayretli ajanları haline geliyorlar*") diyerek) "çok sayıdaki ileri işçilerin" "kafasızlığıyla "açıkladı.

RSDİP'deki iç mücadeleyi ele aldığımız bu tarihsel kesitte Toçki savundukları ve yaptıklarıyla tam bir çelişki yumağıdır. Rusya'da devrimin başlangıçtan itibaren sosyalist bir devrim olması zorunluluğunu savundu, ama bu devrimin bir burjuva devrimi olduğundan hareketle iktidar sırasının burjuvazide olması gerektiğini savunan Menşeviklerle birlikte hareket etti. II. Kongrede Menşeviklerin liberal burjuvaziye koşullu destekleme önerisinden yana oy kullandı, sonrasında liberal burjuvaziyle ittifakı ihanetle suçlayıp, şiddetle reddetti, ama liberal burjuvaziyle seçim ittifakı kuran Menşeviklerle birlikteliğini sürdürdü. Örgütsel alanda, her ne kadar "tanrı disiplinin belasını versin" dese ve Avrupa tipi daha gevşek (II. Kongre'de tüzüğün 1. maddesindeki tavrı), bir kitle partisini savunsa da illegal partinin dağıtılmasına karşı durdu, ama illegal partiyi reddeden tasfiyecilerle birlikteliğini sürdürdü. Hizipler üstü olduğunu ifade etti. Bu motto altında kendi hizbini yaratmaya çalıştı. 1903'ten 1917'ye kadar partideki Bolşevik karşıtı hizipleri bir araya getirmek için çalıştı, onlarla birlikler kurdu.

Troçki'nin bu çelişkili yolculuğu salt Lenin karşıtlığıyla açıklanamaz. İyi bir hatip olduğu, insanları kolayca etkileyebilecek bir kapasiteye sahip olduğu, kuşku götürmez. Buna rağmen onda eksik olan örgüt kurmadaki yeteneksizliğidir. Bütün çabalarına rağmen 1903-1917 yılları boyunca kendisinin dayayacağı bir örgüt kuramamıştır. Bu yetmezlik, eleştirilerine rağmen Troçki'yi Menşeviklerle işbirliğine mecbur etmiştir. Yukarda Martov'dan

yaptığımız alıntı da bunu kanıtlıyor.

Troçki RSDİP içinde üstlendiği Bolşevik karşıtı bu rolü, 1929'da yazdığı “Sürekli Devrim” kitabının ön sözünde söyle gerekçelendirdi; *“Parti içi duruşum uzlaşmacı bir duruştu. Bazı anlarda kesinlikle bu temelde gruplaşmalar kurmak için uğraşmışım. Benim uzlaşmacılığım bir çeşit toplumsal- devrimci kadercilikten kaynaklanıyordu. Sınıf mücadelesinin mantığının, her iki hizbi de aynı devrimci çizgiyi izlemeye zorlayacağına inanı-yordum. Lenin ’in politikasının, uzlaşmaz ideolojik sınırların çizilmesinin ve gerektiğinde gerçek devrimci partinin çekirdeğinin birleştirilip çelikleştirilmesi amacıyla bölünme politikasının büyük tarihsel önemi, benim için hâlâ belirsizdi...*

Ne pahasına olursa olsun, birlik uğruna didinirken, istemeden ve kaçınılmaz olarak Menşevizm ’in merkezci eğilimlerini idealize etmişim. Üç kez tekrarladığım aralıklı çabalarıma rağmen Menşevikler ’le ortak görevde buluşamadım; zaten buluşamazdım da. Ne var ki eşzamanlı olarak uzlaşmacı çiz-gim beni Bolşevizm ’le daha sert bir çatışmaya soktu. Çünkü onlar, Menşevikler ’in aksine uzlaşmacılığı amansızca redde-di-yordu ve zaten başka bir şey de yapamazdı. Uzlaşmacılık platformunda hiçbir hizbin kurulamayacağı belliydi.

İşte alınan ders: Kaba uzlaşmacılığa dayalı amaçlarla bir si-yasal çizgiyi parçalamak ya da zayıflatmak bağışlanamaz ve vahimdir. Zikzaklar çizerek sola kaydığında, merkezçiliği şi-rin göstermek bağışlanamaz. Merkezçiliğin arkasında dola-nırken, gerçek devrimci düşünce ortaklığı içinde olduğumuz kişilerle görüş ayrılıkları abartılıp şişirilemez. Troçki ’nin gerçek hatalarının gerçek dersleri bunlardır.” (Sürekli Devrim-57)

1912’de Bolşeviklerin kendi fraksiyonlarını parti olarak örgütlemesiyle birlikte Bolşeviklerle Menşevikler ve Troçkistler arasındaki bu mücadele parti içi bir mücadele olmaktan çıktı. Ama Bolşevik parti içinde özellikle Ekim devrimi öncesin de başlayan iç mücadele devam etti. (devam edecek)

Demokratik ve Sosyalist Devrim Üzerine (Tartışma)

Söz ve Eylem

Devrimci ve Komünist hareket içinde demokratik devrim - sosyalist devrim tartışmasının yüz yıllık bir geçmişi var. Bu tartışmada ileri sürülen tezleri üç başlık altında toplamak mümkündür; 1- Burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı, bu yüzden işçi sınıfının önündeki devrimci aşamanın demokratik devrim aşaması olması gerektiği, 2- Geniş bir küçük burjuva kitlenin bulunduğu bir ülkede, bu küçük burjuvaziyle ittifak kurmadan iktidarın alınamayacağı, küçük burjuvazinin sınıf konumu gereği sosyalizm mücadelesinden uzak duracağı, böyle bir durumda sosyalist devrimin savunulamayacağı.3- İşçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyinin sosyalist bir devrimi gerçekleştirmek için yeterli olmadığı tezleridir.

1848 devrimlerine gelindiğinde, feodalizm ya Fransa’da olduğu gibi, tamamen tasfiye edilmiş, ya da İngiltere’de olduğu gibi bazı ritüellere indirgenmişti. Farklı kapitalist gelişme aşamalarında bulunan Avrupa’nın diğer ülkelerinde ise feodalizm şu ya da bu biçimde iktidardaydı. 1848 ‘de Fransa’da başlayan devrim, bütün Avrupa’yı devrim dalgası içine çekti ve iktidar sorununu

ilk kez proletaryanın önüne pratik bir sorun olarak koydu. Başlangıçta işçi sınıfı monarşiye karşı burjuvaziyle aynı safı paylaştı. Burjuvazinin monarşi ile ittifaka yönelmesi, yeni toplumun iki sınıfı arasında ilk büyük çarpışmayı başlattı. İşçiler, burjuvaziye ancak silahlı bir devrimle yenebileceklerini içgüdüleriyle kavradılar; burjuvazinin silahsızlandırma girişimine silaha daha fazla sarılarak cevap verdiler. 1848 devrimlerinde proletaryanın *“proleter bir bilince sahip olmadan yaptığı bir diğer proleter iş de burjuva devletin karşısına kendi devletini koyması oldu. Şubat devriminde “biçim bakımından abartılmış, içerik olarak çocuksu, bu yüzden de burjuvaca olan hak istemleri” için burjuvazinin ardından yürüyen proletaryanın Haziranda burjuvazinin denetiminden kurtulup özgürleşmesinin ardındaki sloganı: “burjuvazinin devrilmesi! İşçi sınıfı diktatörlüğü!”* oldu. (Marx, Fransa’da Sınıf Savaşları, Sol Yay. s.59)

Ancak bu devrimler başta Almanya olmak üzere burjuvazinin ihanetine uğrayarak sonuca ulaşamadı. Almanya’da feodal soyluluk eski ayrıcalıklarının önemli bir bölümünü, en önemlisi de feodal toprak mülkiyeti egemenliğini korudu. Lenin, Marx’ın 1848 tarihli Neue Rheinische Zeitung gazetesinde 1848 devrimleri üzerine yazdığı makalelerden şu sonuçları çıkardı; *“Bu bize dört önemli önerme getiren çok öğretici bir bölümdür. 1- Tamamlanmamış Alman devrimi tamamlanmış Fransız devriminden yalnızca Alman burjuvazisinin genel olarak demokrasiye ihaneti ile değil, özel olarak da köylülere ihaneti bakımından da ayrılır 2- Özgür bir köylüler sınıfının yaratılması demokratik devrimin kesin sonucuna götürülmesinin temelidir 3- Böyle bir sınıfın yaratılması ve feodal hizmetlerin ortadan kaldırılması, feodalizmin yıkılması demektir; ama henüz sosyalist devrim demek değildir. 4- Köylüler, burjuvazinin, yani gericiliğe karşı onlar olmaksızın “güçsüz” kalan demokratik burjuvazinin “en doğal” müttefikleridirler”* (Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü –Sol

Yay.35

İşçi sınıfından olan korkusuyla burjuvazinin kendi devrimine ihanet ederek feodal soyluluğa sığınması, Avrupa’da yeni bir süreci, feodalizmin yavaş yavaş tasfiyesi sürecini başlattı. Kapitalizm geliştiği ölçüde feodal toprak mülkiyeti çözülmeye yüz tuttu. Bu çözülme süreci aynı zamanda köylülük içinde, yoksul, küçük, orta ve zengin köylülük olmak üzere ayrışmayı da hızlandırdı. Avrupa’da feodalizmin çözülme süreci 1800’lerin son çeyreğinde büyük ölçüde tamamlandı. Geriye kalan kimi feodal ayrıcalıklardı. Nitekim 1869’da kurulan Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin Erfurt programında Almanya’da bir demokratik devrimden söz bile edilmedi. Lenin Almanya’da 1848 devrimi ile daha sonraki durumu karşılaştırarak şunları yazdı; *“Somut siyasal amaçlar, somut koşullar içerisinde belirlenmelidir. Her şey görelidir, her şeyi akıp gider ve her şey değişir. Alman sosyal demokrasisi, cumhuriyet istemini programına koymuyor. Almanya’da durum öyledir ki, bu sorun pratikte sosyalizm sorunundan ayrılamaz. (Engels, Almanya için, 1891 Erfurt Programı’nın taslağını yorumlarken cumhuriyetin ve cumhuriyet için savaşımın öneminin küçümsenmesine karşı uyarılarda bulunmuş olsa bile!) Rus sosyal demokrasisinde cumhuriyet isteminin program ve ajitasyon dışı bırakılması diye bir sorun hiçbir zaman olmamıştır bile, çünkü ülkemizde cumhuriyet sorunu ile sosyalizm sorunu arasında ayrılmaz bir bağ olduğu sorunu bizde söz konusu edilemez. 1848’in Alman sosyal demokratının cumhuriyet sorununa özel bir ağırlık vermemiş olması oldukça doğaldır ve bu, ne bir şaşkınlığa ve ne de bir suçlamaya neden olabilir. Ama 1848 de cumhuriyet sorununu arka plana iten bir Alman sosyal demokrasi düpedüz bir devrim haini olurdu. Soyut gerçek diye bir şey yoktur. Gerçek her zaman somuttur.”* (age. 27-28)

. Rusya’ya gelince, Rusya’da, kapitalizmin belirli bir gelişme düzeyine rağmen iktidar feodal soyluluğun (çarlık) elindeydi ve

feodal mülkiyet sistemi egemendi. Nasıl ki, Almanya’da “1848 de cumhuriyet sorununu arka plana iten bir Alman sosyal demokratı düpedüz bir devrim haini” idiyse, Otokrasinin iktidarda olduğu Rusya’da, demokratik devrimi atlayan bir sosyal demokrat da aynı kaderi paylaşmış olurdu.

Rusya’nın bu somut durumu (çarlığın iktidarda oluşu) Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin (RSDİP) programına, Avrupa’daki diğer partilerin programından farklı olarak, minimum ve maksimum program olarak yansıdı. Rusya’da çarlığın yıkılarak yerine işçi sınıfıyla köylülüğün ittifakına dayalı, toprağı köylüye verecek, ulusal sorunu UKKTH çerçevesinde çözecek demokratik bir cumhuriyetin kurulmasını öngören minimum programda işçi sınıfıyla ilgili önlemler sekiz saatlik işgünü ve siyasal özgürlüklerin tanınmasıydı. Devrimin kesintisiz bir biçimde gelişerek proletarya diktatörlüğünün kurulması maksimum programı oluşturuyordu. Nihai amaç ise komünizmdi. Bu program ilk sınavını 1905 devriminde verdi. İşçi sınıfı ve köylülüğün mücadelesi çarlığı sarsmış olsa da yıkamadı, yani burjuva demokratik devrim tamamlanamadan kaldı.

Lenin, “Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği” broşüründe 1905 devrim deneyimini dikkate alarak Bolşeviklerin taktiğini yeniden değerlendirdi; Rusya’nın o günkü objektif ve subjektif koşullarının “işçi sınıfının hemen ve tam kurtuluşunu olanaksız kıldığı” (1) somut durumundan hareketle, sosyalizm amacına varabilmek için, proletaryanın gelişmekte olan burjuva devrimine katılmakla kalmayıp, bu devrimi kesintisiz olarak, “kesin devrimci amaca” (2) (işçi -köylü devrimci demokratik diktatörlüğü) bağlayarak, çarlığa karşı savaşımında kesin zaferden çıkarı olan köylülük üzerinde hegemonyasını kurmak zorunda olduğunu, feodal gericiliğin iktidarda olduğu bir ülkede sosyalizmi başka bir yoldan gerçekleştirmenin olanaksızlığını belirtti.

Çarlığa karşı savaşında yer alan güçlerin sınıfsal konumlarını ve amaçlarını göz önünde tutarak, “*Rusya’nın ekonomik ve politik düzeninin burjuva demokratik doğrultuda oluşup dönüşme*”sinin kaçınılmaz olduğunu ve bu dönüşümün iki farklı biçimde sonuçlanabileceğini vurguladı: “*a) ya her şey çarlığa karşı devrimin kesin zaferiyle sonuçlanacaktır; b) ya da kesin zaferi sağlayacak olan güçler yeterli olmayacak ve her şey burjuvazinin en tutarsız, en bencil öğelerinin çarlıkla uzlaşmasıyla sonuçlanacaktır.*” (3)

Kapitalizmin, emperyalizmin tam ve doğru bir çözümlemesine dayanan, Lenin’in kesintisiz devrim tezi “İki Taktik” te konulduğu biçimiyle, genel olarak kapitalizmden sosyalizme geçişin bir teorisi değil, Rusya’nın o günkü koşullarının değerlendirilmesine dayanan bir çözümlemedir ve ancak bu çerçevede, kapitalist ilişkilerin varlığına rağmen feodal sınıfın iktidarda olduğu ülkelerle sınırlı bir geçiş teorisi olma özelliğine sahiptir. Lenin’in şu sözleri bu saptama için yeterince açıklayıcıdır. “*Avrupa’da sosyal demokrat çalışmanın gerçek siyasal içeriği, devletle tüm egemenliği elinde tutan burjuvaziye karşı proletaryayı iktidar savaşına hazırlamaktır. Rusya’da ise sorun sadece modern bir burjuva devleti yaratmaktır. Bu devlet (çarlığın demokrasi üzerinde zafer elde etmesi durumunda bir junker monarşisine, (1905 devrimindeki gibi - ya da demokrasinin çarlık üzerinde zafer kazanması durumunda) köylü demokratik cumhuriyete benzeyecektir. Bugünkü Rusya’da demokrasinin zafer kazanması, ancak köylü yığınlarının, hain liberallerin değil ama devrimci proletaryanın önderliği altında gitmesiyle mümkündür. Tarih henüz bu soru hakkında kararını vermiş değil, Rusya’da henüz burjuva devrimleri tamamlanmamıştır.*” (4)

Tarih Şubat 1917’de kararını verdi. Çarlık yıkıldı, ama somut durum Bolşeviklerin öngördüğü biçimde gerçekleşmedi. Daha doğrusu Lenin’in öngördüğü olası biçimlerden, “*ya da kesin zaferi sağlayacak olan güçler yeterli olmayacak ve her şey burjuvazi-*

nin en tutarsız, en bencil öğelerinin çarlıkla uzlaşmasıyla sonuçlanacaktır.” en kötüsü gerçekleşti.

Burjuvaziyle küçük burjuva partilerden (Kadetler, Menşevikler ve Sosyal Devrimciler) oluşan bir burjuva hükümet kuruldu. Bu hükümet, eski toplumun devlet aygıtı, ordusu ve bürokrasisine dayanıyordu. Hükümetin arkasında ise Çarlığı yıkan işçi, asker ve köylü Sovyetleri vardı. Çarlığı yıkan işçi, asker ve köylü Sovyetleri ve iktidarı gaspeden burjuva hükümetten oluşan ikili iktidar uzun süre yan yana var olamazdı. *“Rusya’da proletaryanın siyasal yetersizliği, yetersiz bilinç ve örgütlenme derecesi”, iktidar ikiliğinin burjuvazi lehine çözülmesine yol açtı.*

Lenin 1917 Şubat devriminde ortaya çıkan bu yeni durumdan hareketle, yeni durumda partinin ana şiarının sosyalist devrim olması gerektiğini ortaya koydu. Lenin 1905’te kaleme aldığı İki Taktik broşüründe bunu önceden haber vermişti; *“Rus otokrasisine karşı savaşımın son bulacağı ve Rusya’da demokratik devrim döneminin geçmişte kalacağı bir zaman gelecektir; o zaman, proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü vb. konusunda “irade birliği”nin sözünü etmek bile gülünç olacaktır. O zaman geldiğinde, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü sorununa doğrudan değineceğiz ve bundan daha ayrıntılı bir biçimde söz edeceğiz”*.(Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü –Sol Yay.28)

Rusya’nın koşullarındaki hangi değişim böyle bir strateji değişikliğine yol açmıştı ?

Şubat devrimi kendi görevlerinin hiçbirini çözememiştir (toprak sorunu, ulusal sorun, sekiz saatlik işgünü vb. olduğu gibi kaldı). İşçi sınıfı ve yığınların durumunda hiçbir iyileşme sağlanamadığı gibi, devrimden sonra açlık, Rusya’nın bir numaralı sorunu haline geldi. Devrimle birlikte yığınların bilinç düzeyinde bir değişiklik olmasına rağmen, bu değişim bilinçte bir sıçrama noktasına varamadı. Bunun en açık kanıtı fiili iktidarı elinde tu-

tan Sovyetlerin büyük çoğunluğunun (Menşevik ve SD çoğunluğunun) kendi isteğiyle burjuva hükümeti desteklemeye devam etmesiydi.

Ne var ki tüm bu gerçekleşmeyenlere karşın Rusya'nın toplumsal yapısında köklü bir değişim gerçekleşmiş, iktidar feodallerin elinden burjuvazinin eline geçmişti. Lenin'in yeni stratejisini dayandırdığı ana nokta işte buydu.

Lenin bu yeni durumu kavrayamayan, eski tezde ısrar eden Bolşeviklere karşı şu temel argümanları ileri sürerek kendi tezini savundu. Önce Rusya'nın eski ve yeni durumu arasında bir karşılaştırma yaparak değişenin ne olduğunu ortaya koydu.

Lenin, 1917 Devrimi öncesi ve sonrası somut durumu ele alarak bu yeni taktiği şöyle açıkladı: *“O tarihlerde (1917 Şubat devrimine kadar olan süre kastediliyor-y) burjuva devriminin öngününde ya da tamamlanmamış bir burjuva devriminin akışı içinde bulunuyorduk ve görev her şeyden önce bu devrimi krallığın yıkılmasına kadar götürmektir. Şimdi krallık yıkılmış bulunuyor. Rusya'nın, başında Kadetler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler bulunan bir demokratik cumhuriyet haline gelişi ölçüsünde burjuva devrimi tamamlanmıştır.... Yalnız proletarya ve köylüler krallığı devirebilirler, o çağda bizim sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi bu olmuştur. Ve bu ilke doğru idi. 1917 Şubat ve Mart ayları bu ilkeyi bir kez daha doğrulamaktan başka bir şey yapmadı. Yalnız proletarya en yoksul köylüleri (...) yöneterek savaşı demokratik bir barışla sona erdirebilir (...) ve sosyalizme doğru mutlak olarak zorunlu olan, acil bir hale gelen adımları atabilir. Şimdi sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi budur.”* (5)

Lenin'in bu tezine karşı çıkanların dayandıkları ana nokta; 1917 Şubat devriminin öngörüldüğü gibi (“Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü”) biçiminde gerçekleşmediği, bu devrimin önüne koyduğu hiçbir sorunu çözemediği, dolayısıyla henüz “burjuva demokratik devrimin tamamlanmadı-

ğı” tezidir. Bu tez dün ve bugünde demokratik devrimi savunanların dayandıkları en temel argüman olmaya devam ediyor.

Bu noktada sözü Lenin’e bırakalım:

“Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur. Bu sorun aydınlatılmadıkça devrimde kendi rolünü bilinçli bir biçimde oynamak ve hele devrimi yönetmek söz konusu edilemez.

Devrimimizin, bir iktidar ikiliğine yol açmış olmak gibi büyük bir özgünlüğü var. Önemi her şeyden önce kavranması gereken bir olgu bu, onu anlamadan ileri gitmek olanaksız. Eski “formül”leri, örneğin bolşevizmin eski formüllerini tamamlayıp düzeltmesini bilmek gerek, çünkü bu formüller genellikle doğru çıkmakla birlikte, somut uygulamaları farklı oldu. Bir iktidar ikiliğini eskiden ne kimse düşünür, ne de düşünebilirdi.” (6)

“Bugünkü Rusya’ya özgü olan şey, proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyinin yetersizliğinden ötürü, iktidarı burjuvaziye vermiş olan devrimin birinci aşamasından, iktidarı proletarya ve köylülüğün yoksul katlarına devredecek olan ikinci aşamasına geçiştir.” (7)

“Şubat - Mart 1917 devriminden önce devlet iktidarı, Rusya’da eski bir sınıfa, başında Nikola Romanov’un bulunduğu feodal toprak soylularına aitti.

Bu devrimden sonra, iktidar başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, burjuvaziye ait bulunuyor.

İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamında olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir.

Burjuva devrimi, ya da burjuva demokratik devrim, Rusya’da, bu bakımdan tamamlanmıştır.

Şimdi, burada, kendilerine ‘eski bolşevikler’ demekten hoşlanan karşı-görüşlülerden yükselen itirazları duyuyoruz: her zaman burjuva demokratik devrimin ancak “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı” son bulabileceğini söylemedik mi?

Bu, tam tersine, henüz başlamış bir olay değil midir?

Yanıt veriyorum: Bolşeviklerin fikirleri ve sloganları, bütünü içinde, tarih tarafından doğrulanmışlardır; ama somut gerçek olaylar, bizim önceden görebildiğimizden başka şekilde oldu: daha özgün, daha çeşitli biçimde geçti.

Bunu bilmemek ya da unutmak, yeni ve canlı gerçeğin özgünlüğünü incelemek yerine, ezberlenmiş bir formülü ahmakça yineleyerek, partimizin tarihinde bir kere daha tatsız can sıkıcı rol oynayan bu “eski Bolşevikler” gibi davranmak olurdu.

“Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı”, Rus devriminde daha önceden gerçekleşmiş (belli bir biçimde ve belli bir noktaya kadar) bulunuyor, çünkü bu formül sadece sınıflar arasındaki ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut siyasal bir kurumu değil. Hayatın gerçekleştirdiği “işçi ve asker vekilleri Sovyetleri”, işte, “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı”

Her kim ki, bugün “Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü”nden başka söz etmez, hayatın gerisinde kalır ve bu yüzden de, pratik olarak, proletarya sınıfının mücadelesine karşı küçük-burjuvaziye geçer ve “bolşevik” devrim-öncesi meraklı şeyler arşivine, (“eski Bolşevikler” arşivlerine de denilebilirdi) kaldırılması gerekir.” (8)

Lenin, Kamanev’in, “Lenin yoldaşın genel şemasına gelince, bu şema, şu burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olduğu tezinden hareket etmesi bakımından ve bu devrimin derhal sosyalist devrime dönüşmesine dayanması yüzünden bize kabul edilmez bir şema olarak görünüyor” biçimindeki, bugün de karşımıza çıkan o çok meşhur “demokratik devrim tamamlanmamıştır” itirazını ise şöyle yanıtlar.

“Burada iki büyük yanlış var. Birincisi, burjuva demokratik devrimin tamamlanmış ya da tamamlanmamış olduğunu anlama sorunu yanlış konulmuştur. Sorun şeylerin yalnız bir yanı-

nı dikkate alan, nesnel gerçeğe uygun düşmeyen soyut ve yalın bir biçimde konmuştur. Kim ki sorunu böyle koyar, kim ki bugün “burjuva demokratik devrim tamamlanmış mıdır?” diye sorar, en azından, son derece karışık ve hiç olmazsa iki yön içeren bir gerçeği anlamak olanağından kendini yoksun kılar; teoride bu böyle. Pratikte ise acınacak bir şekilde küçük burjuva devrimciliğine teslim olur.”(9)

Lenin burjuvazinin iktidara geldiği bu koşullarda devrimin bir sonraki aşamasına geçişi sosyalist devrim şiarıyla somutladı. Partiyi bu sloganın yanlış kullanılmasına karşı da uyardı. Sovyetlerde çoğunluğun Menşevik ve Sosyal Devrimciler’de olduğu sürece bu sloganın hemen bir ayaklanmaya çağrı şiarı olmadığını, tersine Sovyetlerde çoğunluğu kazanmadan bir ayaklanmanın zaferi getiremeyeceğini söyledi. Ayrıca iktidar Sovyetlere şiarının bir hükümet değişikliği anlamına gelmediğini vurguladı; “Ama, İktidar Sovyetlere sloganı, eğer çoğu durumda değilse, sık sık son derece yanlış bir biçimde, “Sovyetlerde çoğunluğu sahip partiler tarafından kurulmuş hükümet” anlamında anlaşılmaktadır; ve biz işte bu son derece yanlış kanı üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde duymak istiyoruz.

“Sovyetlerde çoğunluğa sahip partiler tarafından kurulmuş bir hükümet” demek, tüm eski hükümet aygıtı, tepeden tırnağa bürokratik, tepeden tırnağa antidemokratik, hiçbir ciddi reformu, hatta Sosyalist devrimciler ile Menşeviklerin programında yer alan reformları bile gerçekleştirmekte yeteneksiz bir aygıt olarak kalmak üzere, hükümet bileşimi içindeki ilişkilerin değişmesi demektir.(77) ...Bu, “sosyalistler”in katıldıkları tüm “koalisyon” hükümetlerinde, “sosyalistler”in aslında yararsız ya da halk öfkesine karşı burjuva hükümette paravana, paratoner hizmeti gören bir süsten, hatta aralarında bazıları son derece iyi niyetli olsalar bile, yığınları bu hükümet yardımıyla bir aldatma aracından başka bir şey olmadıklarını açıklar. 1848’de Louis Blanc ile

böyle oldu; İngiltere ve Fransa’da sosyalist katılımlı hükümetler ile onlarca kez böyle oldu; 1917’de Çernov ve Çereteli ile böyle oldu ve burjuva rejim sürdükçe ve eski burjuva bürokratik devlet aygıtı olduğu gibi kaldıkça da böyle olacaktır. (78)...

“İktidar Sovyetlere”, bu tüm eski devlet aygıtının, her türlü demokratik girişkenliği engelleyen bürokratik aygıtın kökten bir düzeltilmesi; bu aygıtın ortadan kaldırılıp, yerine yeni, halkçı, gerçekten demokratik bir aygıt, Sovyetlerin, yani, işçiler, askerler ve köylüler, örgütlü ve silahlı halk çoğunluğunun aygıtının geçirilmesi; halk çoğunluğuna, yalnızca milletvekillerinin seçimi için değil, ama devlet yönetiminde reformların uygulanması ve toplumsal dönüşümlerde de girişkenlik ve bağımsızlık gösterme yetkisinin verilmesi anlamına gelir. ...(77)

Oysa, işçi, asker ve köylü temsilcileri Sovyetlerinin büyük değişimlerinden biri de, son derece yüksek, ölçüştürülemeyecek biçimde daha demokratik, yeni tip bir devlet aygıtını temsil etmelidir”. (Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü –Sol Yay.77 – 79)

Burjuvazinin iktidara gelmesiyle birlikte devrimin önündeki demokratik sorunların (toprak, özgürlükler, UKKTH sorunu vb.) çözülememiş olması, bizzat bu devrimin önderliği ve bu önderliğin feodal gericilikle uzlaşmasıyla bağlantılıdır. Bu durum sadece Rus devrimiyle ilgili değil, 1848 sonrası Avrupa devrimlerinin genel çizgisidir. Bu sorunlar ya Almanya’da olduğu gibi, kapitalizmin gelişmesine paralel olarak, burjuva iktidarlar tarafından süreç içinde tasfiye edilmişlerdir. Ya da Rusya’da olduğu gibi, sosyalist devrim tarafından çözülmüşlerdir. Buradan kalkarak demokratik devrimin tamamlanmadığı tezine sarılmak, Lenin’in eleştirdiği eski Bolşevikler gibi davranmak olur.

İkinci tez küçük burjuvazinin konumuyla ilgilidir. Bu teze göre nüfusun büyük bir kesimini küçük burjuvaların oluşturduğu bir ülkede sosyalist devrim programı ile küçük burjuvaziye ka-

zanmak, harekete geçirmek mümkün değildir. Her şeyden önce ne ölçüde gelişmiş olursa olsun (gelişmiş, ya da gelişmekte olan) sadece proletarya ve burjuvaziden oluşan saf kapitalizm yoktur. Kapitalizmde bu iki temel sınıf arasında dar ya da geniş bir küçük burjuva kesimi yer alır. Bu küçük burjuva kesimi, varlığını ücretli emeğin sömürüsüne dayandıran (küçük işletme sahibi, orta ve zengin köylü vb.), ya da geçim araçlarına sahip olmakla birlikte ücretli emeğin sömürüsüne dayanmayan (esnaf, zanaatçı, dükkâncı, küçük köylü vb), iki ana kesime ayırmak mümkündür. Küçük burjuvazinin burjuvaziyle proletarya arasındaki bu aracı konumu onun niteliğini belirler. *“Burjuvazinin konumunu özler, ama en küçük bir talih tersliği, bu sınıf bireylerini proletarya saflarına düşürür.”* (Engels- Almanya’da Burjuva Demokratik Devrim, 275)

Burjuvazi ve proletaryadan oluşan saf bir kapitalizm olamayacağı gibi, salt proletaryaya dayanan saf bir devrim de mümkün değildir. Proletarya bugüne kadarki tüm devrimlerin zaferi ve yenilgisinde önemli bir rol oynayan küçük burjuvaziye görmemezlikten gelerek, onu burjuvazinin kollarına iterek iktidar savaşını zafere taşıyamaz. Özellikle küçük burjuvazinin nüfusun büyük bir kesimini oluşturduğu bir ülkede, proletaryanın bu kesimi kazanması, ya da en azından tarafsızlaştırması bir seçim değil, bir zorunluluktur. Peki, proletarya kendi programından taviz vermeden küçük burjuvaziye nasıl kazanabilir?

Küçük burjuvazinin sosyalizm hedefine kazanılamayacağına dair itirazın temelini şu görüş oluşturuyor; “Sosyalist devrim programı bir sınıf olarak tüm burjuvaziye, burjuva mülkiyeti tasfiye etme programıdır. Sosyalist devrim programı, yalnızca büyük burjuva mülkiyetini değil, küçük burjuva mülkiyeti de tasfiyeyi önüne hedef olarak koyan programdır.”

Yukardaki alıntıda doğrularla yanlışlar birbirine karışmış durumdadır. Sosyalizm üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine

dayanır. Proletarya iktidarı aldıktan sonra tüm üretim araçlarının mülkiyetini toplumsallaştırmakla yükümlüdür. Bu noktada mülkiyetin küçük ya da büyük olması bir ayrıcalık yaratmaz. Komünistler proletaryanın iktidarı aldığı anda üretim araçlarının özel mülkiyetine son vereceğini asla gizlemez, küçük de olsa üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti savunmazlar, “*çünkü bireysel mülkiyetin var olduğu yerde ve var olduğu ölçüde ortak mülkiyetin olanaksız*” olacağını bilirler. Ancak proletarya iktidarı aldıktan sonra üretim araçlarını bir çırpıda toplumsal mülkiyete geçiremeyeceklerini de bilirler. Çünkü sosyalizm ancak kapitalizminden devralınan miras üzerinde kurulabilir. Birincisi, proletarya milyonlarca küçük üreticiyi görmemezlikten gelerek proleter devrim gerçekleştirilemeyeceği gibi, devrimin ilerlemesi de sağlanamaz, yani proletaryanın devrimi gerçekleştirmek için ittifaklara ihtiyacı vardır. Bu ittifakların başında da zaten kapitalizmin gelişmesiyle hergün yok olan, proleterleşen yoksul köylüler, şehir ve kent küçük burjuvazisi (esnaf, dükkan sahipleri, küçük köylüler ve tarım gündelikçileri) gelir. Kapitalist üretim karşısında yok olmaya mahkum olan bu kesimin kapitalizmle olan çelişkileri, onların, mülk sahibi olmaları nedeniyle proletaryayla olan çelişkilerinden daha güçlüdür. İkincisi proletarya iktidarı aldıktan sonra üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti bir çırpıda ortadan kaldıramaz, bu işi ancak, üretici güçleri geliştirdiği oranda ve ölçüde gerçekleştirebilir. Küçük üretimin yerine bir şey koymadan onu toplumsal mülkiyete dönüştürmek proletaryaya kazançtan çok zarar verir. Engels’in de belirttiği gibi, Komünistlerin küçük burjuvazinin yok oluşunu önceden görmüş olmaları, bu yok oluşu çabuklaştırmalarını gerektirmez.

Engels Almanya’da Burjuva Demokratik Devrim’de tam da bu sorunu ele aldı; “*Peki, kırsal nüfusun bu bölüntüleri arasında Sosyal Demokrat Parti’nin kazanabileceği bölüntüler hangileridir? ... Küçük köylüden başlayalım, Küçük köylü genellikle, Batı*

Avrupa için, sadece tüm köylülerin en önemli olmakla kalmaz, ayrıca tüm bu sorun bakımından bize bunluklu (cascritique- eleştirel-y) örneği de sağlar. Eğer küçük köylü karşısındaki konumumuzu saptarsak kırsal nüfusun öbür ögeleri karşısındaki tutumumuzu belirlememizi sağlayan işaret noktasına da sahip oluruz. (age.-Sh.410)

Küçük köylüden, burada, onun ailesi ile birlikte düzenli olarak işleyebileceğinden daha büyük ve ailesinin beslenmesi için zorunlu olandan da daha küçük olmayan bir toprak parçasının sahibi ya da kiracısını -özellikle sahibini- anlıyoruz. Öyleyse bu küçük köylü, küçük zanaatçı gibi, modern proleterlerden, çalışma araçlarını henüz elinde bulundurması bakımından ayrılan bir emekçi, yani aşılmış bir üretim biçiminin bir kalıntısıdır. ... kısacası, bizim küçük köylümüz, aşılmış bir üretim biçiminin her tür kalıntısı gibi, çaresiz bir biçimde yıkıma mahkumdur. Gelecekteki bir proleterdir.” (age.-sh.411-412)

“Bu bakımdan sosyalist propagandayı can kulağı ile dinlemesi gerekir. Ama içine işlemiş bulunan mülkiyet duygusu onu bundan alıkoyar. Kendi küçük toprak parçasını korumak için ne kadar sert bir biçimde savaşıp vermek zorunda kalır, umutsuzluk onu oraya ne kadar sıkı bir biçimde kenetlerse, toprak mülkiyetinin ortaklaşa mülkiyete geçirilmesinden söz eden sosyal demokrat da, ona o kadar, tıpkı tefeci ve avukat gibi, tehlikeli bir düşman olarak görünür. Sosyal demokrasi bu ön yargıyı nasıl yok edebilir? Kendi kendine ihanet etmeksizin, ölmekte olan küçük köylüye ne verebilir?” sh.416-

“Sosyalizmin çıkarı bireysel mülkiyeti sürdürmekte değil ama yok olduğunu göstermektir çünkü bireysel mülkiyet var olduğu yerde ve var olduğu ölçüde ortak mülkiyeti olanaksız kılar. ...Küçük toprak üzerinde çalışan köylülere, kapitalist üretimin üstünlüğü karşısında onları bireysel mülk ve işletmelerinin sahipleri olarak koruyacağımız vaadinde bulunamayız. Onlara sadece,

onların mülkiyet ilişkilerine, onların isteğine karşı, kaba güç yardımıyla karışmayacağımızı vaat edebiliriz. Ayrıca, kapitalistler ile büyük toprak sahiplerinin küçük köylülere karşı savaşımının, daha bugünden itibaren, daha dürüst araçlarla yürütülmesi ve bugünkü dolaysız soygun ve dolandırıcılığın olanak ölçüsünde engellenmesi için elimizden geleni de yapabiliriz. ... Ve biz, kesinlikle küçük köylüden yana olacağız; yazgısını daha katlanabilir kılmak, eğer akli yatmışsa kooperatife geçişini kolaylaştırmak, ve hatta, akli yatmamışsa ona kendi küçük toprak parçasının sahibi olarak düşünme zamanı bırakmak için, elden gelen her şeyi yapacağız. Önce kendi hesabına çalışan küçük köylünün, güçlü olarak bizden olduğunu düşündüğümüz, sonra da partimizin çıkarına olduğu için, böyle davranıyoruz”. (age.-sh.426)

“Proletarya içine düşüşlerini önleyeceğimiz, henüz köylü olarak kazanabileceğimiz köylülerin sayısı ne kadar büyük olursa, toplumsal dönüşüm de o kadar hızlı ve kolay olacaktır. Bu dönüşüm için kapitalist üretimin her yerde son vargılarına kadar gelişmesine, son küçük zanaatçının, son küçük köylünün, büyük kapitalist işletmenin kurbanları durumuna düşmelerine dek beklemeye zorlanmak, bize hiç de yarar sağlamaz.” (age.-sh.427)

Engels aynı eserinde proletaryanın orta, büyük köylülük ve büyük toprak sahipleri karşısındaki tutumu için de şunları yazdı; “Orta ve büyük köylüler, orta ve büyük köylüler olarak var oldukları sürece, ücretliler olmaksızın işlerini yürütemezler. Öyleyse küçük topraklı köylülere varlıklarını küçük köylüler olarak sürdüreceklerini vadetmek, eğer bizim için sadece bir budalalık- sa, aynı şeyi orta ve büyük köylülere vadetmek, hemen hemen dolaysız bir ihanet olur.” (age.-sh.429)

“Eğer bu köylüler bugünkü üretim biçimlerinin kaçırılmaz yıkılışını anlarlar, eğer bunlardan gerekli sonuçları çıkartırlarsa, bize geleceklerdir ve onların dönüşmüş üretim biçimine geçişlerini elimizden geldiğince kolaylaştırmak da bizim işimiz olacaktır.

Böyle olmazsa, onları kendi yazgılarına bırakmak ve bizim de onların çağrılarımıza kulak verecek olan ücretlilerine yönelmemiz gerekecektir. Çok olanaklıdır ki, zorla kamulaştırma burada da söz konusu olmayabilecek ve bu biraz kalınca kafaları sağduyuya açmak için burada da iktisadi gelişmeye güvenilebileceğiz.” (age. -sh.430)

“Ancak büyük mülkiyete ilişkin olaraktır ki, her şey çok yalındır. Burada karşımızda açık bir kapitalist işletmeden başka hiçbir şey yok ve herhangi bir iç tedirginliği de söz konusu olamaz. Önümüzde tarımsal proleter yığınlarını görüyoruz ve bu da ödevimizi çok açık duruma getiriyor. Partimizin iktidara geçerek geçmez yapması gereken şey, tıpkı büyük sanayiciler gibi, büyük toprak sahiplerini de mülksüzleştirmektir. Bu kamulaştırmanın karşılık ödenerek ya da ödenmeyerek yapılması ise, özünde bize değil, ama iktidara geçme koşullarımıza ve özellikle de büyük toprak sahibi efendilerin tutumuna bağlı bulunacaktır. Bir zarar ödentisinin her durumda kabul edilemez bir şey olduğunu hiç mi hiç düşünmüyoruz; eğer tüm bu çeteden kurtarmalık vererek kurtulursak, kendisine göre bunun bize daha ucuza mal olacağını Marx bana kaç kez söyledi bilmem. Ama bizim buradaki işimiz bu değil. Böylece topluluğa mal edilen büyük mülkler, topluluğun denetimi altında, kooperatifler biçiminde örgütlenmiş olarak, daha o andan itibaren onları işleyen tarımsal işçilere verilmelidirler.” (age. -sh.430)

Lenin, Engels’in bu açıklamalarını birçok yazısında (Proletarya ve Köylüler, Köylüler ve İşçiler, Moskova Parti Militanları Toplantısı’nda sunduğu rapor vb.) ele alarak geliştirdi. Bu yazılarında proletaryanın küçük, orta, zengin köylülük, büyük toprak sahipleri ve aydınlar karşısındaki tutumunun ne olması gerektiğini açıkladı.

Yine Lenin, Komünist Enternasyonal’in İkinci Kongresi’nde tarım sorunu ile ilgili sunduğu taslak tezlerde konuyla ilgili ola-

rak şunları belirtti; *“Yalnız Komünist Partisi tarafından yönetilen kentlerin sanayi proletaryası, köylülerin çalışan yığınlarını sermayenin, büyük toprak ağalığının boyunduruğundan, kapitalist düzen varlığını sürdürdükçe kaçınılmaz olan emperyalist savaşların tahribatından kurtarabilir. Köylülerin çalışan yığınları için kurtuluşu, ancak onların devrimci proletarya ile kuracakları birlikte, büyük toprak ağaları ve burjuvazinin boyunduruğunun kırılması için proletaryanın mücadelesinin kayıtsız şartsız desteklenmesi ile sağlanabilir.”* ...

Lenin tezlerinde, köylülük içindeki ayrışma ile ilgili olarak da şunları yazdı; *“Kent proletaryasının mücadeleye katmak, hiç olmazsa kendi davasına kazandırmak zorunda olduğu köylülerin sömürülenleri ve emekçi yığınları, bütün kapitalist ülkelerde aşağıdaki sınıflara bölünür:*

1-Tarım proletaryası- (yıllık ya da mevsimlik işe alınan gündelikçiler, ya da çiftlik yanaşmaları) kapitalist tarım işletmelerinde ücretli emek karşılığında geçimlerini kazanan ücretli işçiler. ...

2-Yarı-proleter ya da yarı köylüler - yani yaşantılarını kısmen kapitalist nitelikte tarımsal ve sanayi işletmelerde ücretli çalışma suretiyle sürdürenler; kısmen de, kendilerine ait ya da kiraladıkları ve ailenin ihtiyaçlarının bir bölümüne ancak karşılık veren bir küçük toprak parçası isteyerek sağlayanlar. Bütün kapitalist ülkelerde böyle köy emekçisi pek çoktur. ...

3- Küçük köylüler - yani iş gücü kiralamadan işlediklerinin ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıkları küçük toprakların sahibi bulunan ya da bu toprakları icarla tutan küçük tarım üreticileri. Bu kategori bir bütün olarak proletaryanın zaferinden hiç şüphesiz ki kazançlı çıkar;

Bütünüyle ele alındığında bu üç köylü tabakası bütün kapitalist ülkelerde köy nüfusunun çoğunluğunu meydana getirmektedir. Bu nedenle kentlerde olduğu gibi köylerde de proletarya devriminin başarısı tamamiyle sağlama alınmıştır. ...

4-Orta köylülere gelince, sözcüğün ekonomik anlamıyla çok büyük sayılmayacak toprak parçalarının sahibi ya da onları kiralayan küçük çiftçileri anlamak gerekir; bununla birlikte 1- Devrimci proletarya, hiç olmazsa yakın bir gelecekte proletarya diktatörlüğü döneminin başlangıcında, bu toplumsal tabakayı kendi tarafına kazanmayı bir amaç olarak göremez; ancak onu etkisiz kılmakla yetinmek, yani proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadeleden bu tabakanın tarafsız kalmasını sağlama almak zorundadır. ... Kapitalist ülkelerin çoğunluğunda, proletarya iktidarı, özel mülkiyeti derhal ve toptan ortadan kaldırma yolunu asla tutmamalıdır; her durumda, bu iktidar, küçük ve orta köylülere, yalnız kendi topraklarının mülkiyetini değil, ayrıca (kiranın kaldırılmasıyla) mutlak olarak kiraladıkları toprakların bütünüünün mülkiyet hakkını da güvence altına alacaktır. ... Böyle, derece derece, büyük bir ihtiyatla, proletarya devletin iktidarı, orta köylülere karşı en küçük bir zor kullanmaksızın, verdiği örneklerden sağladığı güçle kolektif tarıma geçişi gerçekleştirmelidir.

5-Büyük toprak sahibi köylüler, tarımın kapitalist müteşebbisleridirler; bunlar, genel kural olarak, yanlarında birçok ücretli işçi çalıştırırlar ve “köylülükle” ortak yanları, ancak düşük kültür seviyeleri, yaşayış tarzları, bir de kendi işletmelerinde bizzat çalışmalarıdır. Devrimci proletaryaya açıkça ve kesin bir şekilde düşman olan burjuva katları içinde en kalabalığı budur. ,,

6-Devrimci proletarya, soylulara ve büyük toprak sahiplerine ait olan topraklara derhal, hiçbir şart tanımaksızın el koymalıdır. ...”(İşçi ve Köylü İttifakı –Sol Yay.210-217)

Engels ve Lenin’den bu aktarmaları yaptıktan sonra şimdi de sınıf mücadelesinin pratik deneyimini ele alalım; bilindiği gibi Şubat- Mart 1917’de yeniden ortaya çıkan Sovyetler, işçi sınıfıyla köylülüğün bağlaşıklığını temsil ediyordu. Henüz iç ayrışmanın başlangıcında olan köylülük, o tarihte Sovyetlerde bir bütün olarak yer almıştı. Çoğunluğunu Sosyal Devrimciler ve Menşevikle-

rin oluşturduğu Sovyetlerde, Rusya'daki mevcut partilerin hemen hepsi, Kadetler, Bolşevikler, Menşevikler, Sosyal Devrimciler vb. şu ya da bu ölçüde temsil ediliyordu. Kadetler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimci'lerin oluşturduğu ve Sovyet çoğunluğunun desteklediği burjuva iktidarın uygulamaları Rusya'da kapitalizmin gelişmesinde gözle görülür bir ilerleme sağlayamasa da siyasal bilinci yükseltti ve toplumsal ayrışmayı hızlandırdı. Sovyetler içinde hem çoğunluk grup değişti, hem de, köylük içindeki ayrışma hızlandı.

Ekim devrimi öncesinde sosyalist devrim ifade eden "Bütün İktidar Sovyetlere " şiarı Sovyetlerde bir değişimi öngörüyordu. Bu değişim devrim öncesinde gerçekleşti, siyasal çoğunluk Bolşeviklere, toplumsal çoğunluk da küçük ve yoksul köylülere geçti. Sosyalist devrim bütün bu değişimin sonucu, yani, işçi sınıfıyla yoksul ve küçük köylülüğün Bolşevik parti önderliğinde birleşmesiyle gerçekleşti.

Bu deneyim bize, mülkiyet sorunu çözülmeden de (ileride kooperatif mülkiyete geçişle çözülmek üzere) sosyalist devrim hedefiyle işçi sınıfıyla küçük burjuva arasında bir ittifakın kurulabileceğini gösteriyor.

Üçüncü teze, - işçi sınıfının bugünkü bilinç ve örgütlülük düzeyinin sosyalist bir devrimi gerçekleştirmek için yeterli olmadığı tezine gelince, bu tez bizde, demokratik devrimin daha geri bir bilinç ve örgütlülük düzeyiyle gerçekleştirebileceği kanısını uyandırıyor ki, bu nereden bakılırsa bakılsın, anlamsız duruyor. Çünkü demokratik de olsa bir devrim sadece işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak açısından değil, işçi sınıfının bağlaşıklarını yönetip yönlendirmesi bakımından da işçi sınıfından yüksek bir bilinç ve örgütlenme düzeyi ister. Hegemonya bilincine ulaşamamış bir işçi sınıfı ne kendini devrimci bir sınıf düzeyine çıkartabilir, ne de bağlaşıklarını amacı doğrultusunda yönetebilir. Eğer işçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyi geriye bu durumda bırakalım

sosyalist devrimi, önüne ne sıfat eklenirse eklensin bir devrimin gerçekleşmesi mümkün değildir, gerçekleşse bile yaşaması olanaksızdır.

1- Lenin, İki Taktik, TKP Yay. s.12

2- Lenin, Tarım Sorunları I, Sol Yay., s.274

3- Lenin, İki Taktik, s.34

4- Rusya’da Parti İçi Savaşımın Tarihsel Anlamı, Lenin, Tasfiyecilik Üzerine, Sol Yay., s.156

5- Lenin, Nisan Tezleri, Sol Yay., s.43

6- Ekim Devrimi Dosyası , Sol yay. s. 42)

7- Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi- Sol Yay.s. 10)

8- age. s.-19-20

9- age. s.25-26

Bir Tartışma Yazısı ve Tavrımız

Yeni Dünya İçin Çağrı

Bu sayımızda Söz ve Eylem dergisinden arkadaşların “Demokratik Devrim/Sosyalist Devrim” başlıklı bir yazısını yayınlıyoruz.

Burada yürütülen tartışma yazıda da belirtildiği gibi yeni değil, uzun bir geçmişi olan tartışmadır. Yazıda neden demokratik devrim değil de sosyalist devrim sorusuna verilen cevapta getirilen argümanlar da yeni değildir.

Bu konuda Kuzey Kürdistan-Türkiye’de Bolşevikler içinde program tartışması çerçevesinde derinlemesine bir tartışma yürütülmüş, Kuzey Kürdistan-Türkiye’de bugünkü şartlarda sosyalist devrimin yolunu açmak için demokratik halk devriminin hâlâ gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Bolşevik saflarda yürüyen tartışmaların esas belgeleri 2011 yılında H. Yeşil tarafından derlenerek, devrimci kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. () Okuyucularımıza aslında bu tartışmada bütün önemli tezlerin gerekçelendirmelerin yer aldığı bu kitabı öneriyoruz.

Bunun dışında bu tartışma bağlamında şu noktalara dikkat çekmek istiyoruz:

* Tartışmada önce sosyalist devrimden ve sosyalizmden söz edebilmek için siyasi ön şartın ne olduğu konusunda açık olunmak zorundadır.

Sosyalist devrimden söz edebilmek için ön şart, o devrimin işçi sınıfının iktidarı hedefiyle yürütülmesi ve işçi sınıfını iktidara getirmesidir. Dolaysız iktidar hedefi proletarya diktatörlüğü olmayan bir devrim sosyalist devrim değildir. İşçi sınıfının tek başına –iktidarı hiçbir burjuva sınıfla paylaşmadığı– iktidarı; proletarya diktatörlüğü sosyalizmin, sosyalist inşanın olmazsa olmaz ön şartıdır. Proletaryanın iktidarının olmadığı bir yerde sosyalizmden, sosyalist inşadan vb. söz etmek yanlıştır.

Proletarya diktatörlüğü, siyasi iktidarda kendi yanında burjuvazinin hiçbir kesimine yer vermeyen, iktidarı burjuvazinin hiçbir kesimiyle paylaşmayan işçi sınıfının iktidarının adıdır. Proletarya diktatörlüğü hiçbir şekilde “Proletaryanın önderlik ettiği” ya da “Proletaryanın ağırlıkta olduğu” bir iktidar değildir. O sınıfın tek başına, doğrudan iktidarındır. Buradaki tek başınalık tabii, sömürücü olmayan, burjuva olmayan emekçi katmanların diğer kesimleri ile ittifakı dışlayan bir tek başınalık değildir. Tersine proletarya diktatörlüğü bu emekçi katmanlarla ittifakı öngörür ve sağlar.

* Bu bağlamda Dünya Komünist Hareketi’nin tarihinde, “Halk diktatörlükleri”nin, proletarya diktatörlüğünün özgün bir biçimi” olarak görülmüş olmasının çok önemli bir yanlışı olduğunu düşünüyoruz.

İkinci Dünya Savaşı ertesinde bilindiği gibi Çin’de ve bir dizi Doğu Avrupa ülkesinde “Halk demokrasisi devletleri”, “Halk iktidarı”, “Demokratik Halk Cumhuriyetleri” ortaya çıktılar.

Çin Halk Cumhuriyeti, kendini Çin Halk Cumhuriyeti’nin bayrağında da (Komünist Partisi’ni temsil eden bir kırmızı yıldızın etrafında toplanan dört yıldız) simgelendiği gibi “dört dost sınıfın” (işçi sınıfı, köylülük, küçük burjuvazi ve milli burjuvazi) devleti olarak görüyor, bunu açıkça da ifade ediyordu. Küçük

burjuvazi ve milli burjuvazi de doğrudan kendi temsilcileri üzerinden devlet iktidarı içinde yer alıyordu. Doğu Avrupa’da –Yugoslavya ve Arnavutluk dışında– Alman Nazi işgalinden esasta Sovyetler Birliği sayesinde kurtulan ülkelerde kurulan demokratik halk iktidalarında anti-faşist mücadeleye şu veya bu ölçüde katılmış burjuvazi de kendi partileri tarafından temsil edilerek yer alıyordu. Bunların hiç biri kurulduklarında proletarya diktatörlüğü oldukları iddiasında değildiler. Anti-faşist, demokratik iktidalar olduklarını açıklıyorlardı. Bu gerçeğin doğru ifadesi idi. Fakat sonraki gelişme içinde, iktidaların bileşiminde hiçbir değişiklik olmadan, halk demokrasisi devletlerinin aslında “proletarya diktatörlüğünün bir biçimi” olduğu savunulmaya başlandı. İlk önce Bulgaristan Komünist Partisi’nin 5. Kongresi’nde, Bulgaristan için savunulan ve onaylanan bu görüş, giderek Dünya Komünist Hareketi’nin ortak görüşü oldu. Böylece proletarya diktatörlüğü, proletaryanın önderliğine ve iktidar içinde ağırlıkta olmasına indirgendi. Demokratik halk iktidaları kaşla göz arasında proletarya diktatörlüğünün özgün bir biçimi oluverdiler. Bu işçi sınıfının bilincini karartan bir tavidir. Bu, leninist proletarya diktatörlüğü öğretisinden açık bir sapma idi. Pratikte burjuvaziye karşı sınıf mücadelesini iyice geriye çeken, âdeta gereksiz hâle getiren –burjuvazinin iktidarda yer alan kesimi zaten sosyalizmi coşku ile karşılıyor, sosyalizmin inşasına katılıyordu!!!– bir yaklaşımdı, yaklaşımdır.

Proletarya diktatörlüğünün olmadığı yerde, sosyalizmden, sosyalizmin inşasından söz edilmesi de yanlıştı. Bu ülkelerde artık tek başına burjuvazi egemen değildi, bunlar burjuvazinin tek başına egemenliği anlamında artık burjuva diktatörlükleri değildi. Fakat henüz proletarya da tek başına egemen değildi. Proletarya bu ülkelerde iktidarda yer alan Komünist Partisi/İşçi Partisi/Emek Partisi vb. üzerinden iktidarda önemli bir güce sahipti. Fakat iktidarı burjuvazinin bir kesimiyle paylaşmak durumunda idi.

Bu ülkelerde iktidarların “demokratik halk iktidarı” olarak adlandırılması bu gerçeğin ifadesi idi. Yapılması gereken işçi sınıfının bu durumun bilinciyle donatılması, iktidar içinde yer alan burjuva kesimlerin iktidardan dışlanması için yoğun sınıf mücadelesi için örgütlenmesi idi. Bu yapılacak yerde “biz zaten proletarya diktatörlüğünün bir biçimiyiz” teorisiyle sınıf mücadelesi geri çekildi.

Sosyalizmden, sosyalist ekonomiden, ekonomide sosyalist sektörden, sosyalist inşadan vb. söz edebilmenin ilk şartı, işçi sınıfının iktidarı, proletarya diktatörlüğünün varlığıdır. Bunun olmadığı yerde “kamusal” mülkiyetin, devlet mülkiyetinin sosyalist olduğunu söylemek yanlıştır.

Üretim araçları üzerinde “kamusal mülkiyet” ve devlet mülkiyeti ancak devletin proletaryanın devleti olduğu şartlarda sosyalist mülkiyettir. Proletaryanın tek başına egemen olmadığı bir devlette, devlet mülkiyeti o devlette iktidar olan sınıfın/sınıfların mülkiyetidir. Mülkiyetin niteliğini belirleyen devletin sınıfsal niteliğidir.

Bu bağlamda çokça özel mülk, kişilere ait mülk olmayan, kamusal (örneğin belediye mülkleri) ve devletsel mülkün, “halkın mülkü” olduğu, âdeta kendiliğinden sosyalist olduğu yanlış yapılmaktadır. Burjuvazinin egemen olduğu ülkelerde devlet mülklerinin ve kamusal mülklerin özelleştirilmesine karşı yürütülen kimi kampanyalarda savunulan “Halkın mülkünü sattırmayacağız” sloganları bunun ifadesidir.

* Proletarya diktatörlüğünün varlığı şartlarında da, devlet mülkiyeti yanında var olan kolektif mülkiyetin de “toplumsal-sosyalist mülkiyetin bir biçimi” olduğu tespiti sorunlu bir tespittir. Kolektif mülkiyet evet kişisel, özel mülkiyet değildir, fakat genel toplumsal mülkiyet te değildir. Kolektifin üyesi olan alan bir grup insanın mülkiyetidir. Grup mülkiyetidir. Bu mülkiyetin sosyalist mülkiyetin bir biçimi olduğu tespiti pratikte bu mülkiyet biçiminden daha üst biçimlere geçilmesi için zorunlu olan sınıf mücade-

lesini zayıflatan bir rol oynamıştır.

* Paris Komünü dışta tutulduğunda, –ki o proletarya diktatörlüğü yönünde atılmış bir ilk adım, 72 gün süren ilk deneydi–, bugüne dek proletaryanın tek başına iktidar olması, proletarya diktatörlüğünü kurması 1917 Ekim Devrimi ile Rusya’da gerçekleşmiştir.

20. yüzyılda proletarya diktatörlüğünün kurulduğu ve iktidar bütünüyle revizyonistlerin eline geçene kadar (SBKP XX. Parti Kongresi’nde Kruşçev revizyonizminin kesin egemenliği) sürdüğü tek ülke Sovyetler Birliği’dir. Devrimin gelişmesi içinde Şubat Devrimi ertesinde ikili iktidar durumunun çıkması; Sovyetler somutunda İşçilerin-Köylülerin Demokratik Diktatörlüğünün kurulmuş olması; liberal burjuvaziyi, köylülüğü, küçük burjuvaziyi temsil eden siyasi partilerin devrime sırt çevirmeleri sonucunda iktidarın tek başına Bolşeviklere kalması sonucu ortaya çıkan bir durumdur bu. Geçmişte kendileri sosyalizmden, sosyalist inşadan vb. söz eden, bizim de söz ettiğimiz, halk demokrasisi ülkelerinin hiçbirinde, hiçbir dönemde iktidar proletarya diktatörlüğü olmamıştır. Çin’de Kültür Devrimi sırasında ve ertesinde kısa bir süre proletarya diktatörlüğüne doğru bir yönelimden söz edebiliriz. Ancak burada da geçmişte savunulan ve uygulanan “Çin’in özel şartlarında burjuvazinin bir bölümü ile sosyalizm inşası” teorisi ile gerçek bir hesaplaşma yoktur. Sonucu biliyoruz: Bürokrat burjuva revizyonistlerin zaten iç içe geçmiş parti ve devlette kesin egemenliği. Bugün Çin Halk Cumhuriyeti’nde kendine komünist diyen bir bürokrat burjuva devlet partisi önderliğinde dünyanın emperyalist büyük güçlerinden biri.

* Demokratik halk iktidarlarının, anti-faşist iktidarların vb. proletarya ile burjuvazinin belli kesimlerinin ortak iktidarı olduğunun kabul edilmediği noktada; kapitalist dünyada iki diktatörlük vardır, ya burjuva ya da proletarya diktatörlüğü dendiği noktada demokratik devrim mi/sosyalist devrim mi tartışması

anlamsız bir tartışmadır. Burada dünya gerçekliği ret edilir. Var olan anti-faşist iktidarlar, ya da halk demokrasisi iktidarları ya proletarya ya da burjuva diktatörlüğü ilan edilir.

Dünya gerçekliği şu ki, pratikte 20. yüzyılda devrimler, Sovyetler Birliği'nde yaşanan devrim dışında, eğer bu devrimlerde proletarya önemli bir rol oynadı ise, hep proletarya ile burjuvazinin belli kesimlerinin iktidar paylaşımı ile sonuçlandı. Ve ne yazık ki, süreç içinde bizzat proletaryanın temsilcilerinin önemli bölümünün de revizyonistleşmesi ile iktidar içinde yer alan burjuvazinin değil, proletaryanın iktidardan tasfiye edilmesi bu devrimlerin sonu oldu.

Aynı mantıkla eğer kapitalizm egemense, burjuvazi iktidarda ise sosyalist devrim; eğer burjuvazi değil de, feodaller iktidarda ise demokratik devrim aşaması gündemdedir teorik kalıbı içinde sorun çözülür; daha doğrusu çözülmüş görünür.

Dünya gerçekliği şu ki bugün kapitalizmin egemen olmadığı, bugün burjuvazinin iktidarda olmadığı ülke yok gibidir. Bu anlamda kapitalist ekonomi+burjuvazinin iktidarı=sosyalist devrim kalıbı içinde kolaylıkla bugün hemen bütün ülkelerde devrim aşamasının sosyalist devrim olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bununla sonuçta hiçbir sorunu çözmez. Çünkü ülkeler arasında, ülkelerde egemen olan burjuvaziler, kapitalizmin gelişmişliği, emperyalizm ile bu ülkeler arasındaki bağımlılık ilişkilerinin gücü ve biçimleri, burjuvazinin siyasi iktidarının niteliği vb. noktalarında büyük farklılıklar vardır. Bütün bunlara ve tek tek ülkelerdeki kültürel –töresel– tarihsel özgünlüklere bağlı olarak işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin bilinç ve örgütlenme seviyeleri arasında da büyük farklılıklar vardır. Gelişmiş, burjuva devrimini tamamlamış emperyalist ülkelerdeki burjuva diktatörlükleri ile iktisaden geri, burjuva devriminin bir dizi görevi hâlâ çözülmemiş, burjuvazinin iktidarını ancak faşizmle ayakta tutabildiği emperyalizme bağımlı bir dizi ülkedeki burjuva diktatörlüklerinin konumları,

dolayısı ile bunlara karşı devrimin güncel görevleri, yolu arasında büyük farklılıklar vardır. Birçok ülke siyasi olarak bağımsız devlet statüsündedir; fakat mali, iktisadi, askeri açılardan şu veya bu emperyalist güce binlerle bağla bağlı, bağımlıdır. Bağımsız siyasi ve iktisadi aktör olarak hareket alanı olağanüstü sınırlıdır. Diğer bazıları bağımlı güç olmaktan kurtulup, bağımsız bir emperyalist güç olma yönünde adımlar atmaktadır vs. Biz bu bağlamda dünyanın kapitalist ekonomi+burjuvazinin iktidarı= sosyalist devrim kalıbı içine sığmadığını düşünüyoruz. Dünyayı açıklama, kavrama, değiştirme açısından bu kalıp sonuçta her ülkede devrim stratejisinin o ülkenin somut durumunun somut çözümlenmesi, devrim stratejisinin bu temelde çizilmesini gereksiz kılan bir basitleştirmedir.

* Devrim aşamasının belirlenmesinde, “burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı”, çözülecek bir dizi demokratik devrim görevinin varlığı, bizce tayin edici bir gerekçe değildir. Eğer belli tarihi şartlarda proletaryanın önüne tek başına iktidar olma şansı/imkânı çıkarsa, proletarya diktatörlüğünün kurulması, dolayısı ile sosyalist devrim dolaysız görev hâline gelir. 1917’de Rusya’da ikili iktidarın var olduğu şartlarda, Sovyetler iktidarı somutunda işçilerin köylülerin devrimci diktatörlüğünün varlığı ve Sovyetler içindeki küçük burjuva temsilcilerinin objektif olarak Bolşeviklere karşı burjuvazinin iktidarının yanına geçtiği şartlarda bu imkân ortaya çıkmış ve Bolşevik Parti bu imkânı değerlendirmiştir. Ekim Devrimi ertesi kurulan iktidar sonuçta işçi sınıfının iktidarı hiçbir burjuva sınıf kesimi ile paylaşmadığı proletarya diktatörlüğüdür. Bu diktatörlük altında devrimin ilk yıllarında çözülen görevler ağırlıklı olarak demokratik devrimin çözülmemiş görevleridir. Sosyalist iktidar altında bu görevler Lenin’in deyimiyle “geçerken” çözülen görevlerdir.

* Bizim açımızdan bir ülkede devrim aşamasının belirlenmesinde birçok faktör birlikte rol oynar.

Sonuçta belirleyici soru şudur: İşçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyi onun tek başına –burjuvazinin şu veya bu kesimi ile iktidarı paylaşmamak, ona iktidar içinde yer vermemek anlamında tek başına– iktidar olmasına izin verecek yeterlilikte midir?

Şu anda bütün dünyada aslında proletaryanın bu yeterlilikte olduğu bir ülke yok. Fakat bu “o zaman bütün ülkelerde sosyalist devrim” bugün gündemde olan devrim aşaması değil sonucuna götürmemeli bizi.

Çünkü her ülkede bu “yetersiz”liğin değişik nedenleri, temelleri var.

Kimi ülkelerde, en başta gelişmiş, demokratik devrim görevlerini tamamlamış kapitalist ülkelerde proletaryanın sosyalist devrimi gerçekleştirecek, tek başına iktidarı ele alacak bilinç ve örgütlenme seviyesinde olmamasının temel nedeni, komünist örgütlenmenin, komünist partilerinin güçsüzlüğüdür. Objektif olarak bu ülkelerde proletarya oldukça uzun bir dönem burjuva demokrasisini yaşamış, demokratik bir bilince sahiptir. İktidarı tek başına ele alacak güce sahiptir. Küçük burjuvaziyle iktidarı paylaşmak zorunda değildir. Bu yüzden bu ülkelerde sosyalist devrimin/proletarya diktatörlüğünün dolaysız ilk hedef olarak konması – bu hedefe varmak için daha gidilecek çok yol olması- na rağmen doğrudur.

Kimi ülkelerde ise, demokratik devrimin çözülmemiş bir dizi görevi vardır; işçiler, emekçilerin burjuva demokrasisi deneyimleri zayıftır, demokratik bilinçleri görece geridir. Gelişmiş kapitalist ülkelerle karşılaştırıldığında işçi sınıfı görece zayıftır. Bu ülkelerin bir bölümünde faşizm hüküm sürmektedir. Kimi ülkelerde küçük burjuvazi toplumda çok geniş bir kesimi oluşturur. Emperyalizme karşı tavrı milliyetçi/bağımsızlıkçı, emperyalizmle iç içe olan büyük burjuvaziye karşı tavrı devrimcidir. Bu gibi ülkelerde sosyalizme giden yolu temizlemek için önce bir anti-faşist demokratik halk devrimi aşaması, işçi sınıfının iktidarı

küçük burjuvaziyle bir süre bilinçli olarak paylaştığı, paylaşmak zorunda kaldığı bir aşama gerekli olabilir. Bu gibi ülkelerde gündeme gelmesi normal olan “halk iktidarları”nın, yani işçi sınıfının burjuvazinin bir kesimi ile birlikte iktidarlarının “özü itibarıyla proletarya diktatörlüğü” ilan edilmesinden daha zararlı bir şey yoktur.

* Somut olarak Kuzey Kürdistan-Türkiye’ye gelirsek bu bağlamda sorulması ve cevaplanması gereken sorular şunlar:

– Bugün Kuzey Kürdistan-Türkiye’de işçi sınıfının, sosyalist/komünist bilinci bir yana bırakalım, demokratik bilinci ne seviyededir? Bırakalım sosyalizm/komünizm için mücadeleyi, kendi en somut hakları için mücadelede konumu nedir?

– Bugün Kuzey Kürdistan-Türkiye’de işçi sınıfının ve emekçi halkın burjuva demokratik bilincinin gelişmişlik seviyesi nedir?

– Kuzey Kürdistan-Türkiye’de burjuvazinin diktatörlüğünün uygulamada olan biçimi nedir? Faşizme karşı mücadelenin Kuzey Kürdistan-Türkiye devriminde oynadığı rol nedir?

– Kuzey Kürdistan-Türkiye’de çözülmemiş demokratik devrim görevlerinden biri olan ulusal sorunun proletaryanın birliği, kendisi için bir sınıf olmasının önünde engel olma durumunun devrimde oynadığı rol nedir?

– Aslında bir cemaatler toplamı olan Kuzey Kürdistan-Türkiye toplumunun önemli bölümünü oluşturan küçük-burjuvaziyi üretim araçları üzerindeki tüm özel mülkiyeti ortadan kaldırma programına, burjuvaziye ve ücretli emek sömürsünü bütünüyle ortadan kaldırma, burjuvaziye sınıf olarak tasfiye etme programına sahip bir devrim için kazanma, ya da en azından tarafsızlaştırma imkânı var mıdır?

– Bugün Kuzey Kürdistan-Türkiye’de gerçek bir komünist partisinin gücü nedir? Komünistlerin işçi sınıfı içindeki gücü nedir? Bugün ve orta vadede gerçek bir komünist partisinin, sosyalist bir programla tek başına iktidara gelme imkânı var mıdır?

Bugün devrimci diyebileceğimiz saflarda egemen olan kimlerdir? Bunlar hangi sınıfın çıkarlarının temsilcisidir?

Biz bu vb. sorulara doğru cevaplar verildiğinde varılacak sonucun kaçınılmaz olarak şu olacağı görüşündeyiz.

Bugün ve önümüzdeki orta vadede Kuzey Kürdistan-Türkiye’de sosyalizme giden yolun temizlenmesi için demokratik devrimci bir iktidarı, bir halk iktidarı içinde işçi sınıfının temsilcilerinin ve küçük burjuvazinin anti-faşist/anti-emperyalist devrimci kesiminin temsilcilerinin yer aldığı bir iktidar gerçekçi tek alternatiftir. Bu yüzden önümüzde duran devrim aşaması sosyalist devrim değil, anti-faşist/anti-emperyalist/demokratik halk devrimidir. Bu devrimin yıkacağı hedef T.C.’deki egemen sınıf(-ları)n () faşist iktidarı, kuracağı iktidar demokratik halk iktidarı olacaktır. Halk iktidarından proletarya diktatörlüğüne geçiş, halk iktidarı içinde yer alan burjuva kesimlerine karşı sınıf mücadelesi yoluyla –işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme seviyesi buna izin verdiği ölçüde ve zaman dilimi içinde– olacaktır.

Büyük Bir Yazar Yiğit Bir Aydın Sabahattin Ali

Yusuf Erdem

Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf, Kürk Mantolu Madonna, İçimizdeki Şeytan... gibi romanlarıyla, çoğu usta besteciler elinde türküleşmiş dilimizden düşmeyen şiirleri ile ve özellikle de kitaplar dolusu öyküleri ile toplumcu gerçekçi edebiyatımızın en yetenekli, en üretken ve en seçkin birkaç temsilcisinden biriydi.

Sabahattin Ali, aynı zamanda yüksek sorumluluk sahibi, namuslu bir aydıydı. Düşünüyor, araştırıyor, sorguluyor, yüzeyde görünenin altında asıl görülmesi gerekenleri gösteriyor, üstü örtülmek ve gizlenmek isteneni açığa çıkarıyordu. Tıptı Aziz Nesin,

Rıfat Ilgaz'ın da aralarında bulunduğu değerli mücadele arkadaşları gibi ve onlarla birlikte. İlerici ve devrimci bir aydın olarak elbette ezilen, sömürülen ve haksızlığa uğrayan geniş emekçi yığınların yanında saf tuttu. Bütün zenginlikleri, bütün gücü ve iktidarı elinde tutan zalimlere karşı kalemini keskin bir kılıç gibi kullandı. Namuslu, yiğit ve ilkeli bir aydın olarak bir sürü soruşturmalar geçirmesine, işinden ekmeğinden edilmesine, zindanlara atılmasına, yazdığı gazetelerin ve dergilerin kapatılmasına rağmen korkmadı, yılgınlığa düşmedi, susmadı ve asla sözünü sakınmadı. Bilindiği gibi bunun bedeli de çok ağır oldu.

Sabahattin Ali, Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz Markopaşa adını verdikleri çok etkili muhalif mizah dergisini çıkarırlar, derhal kapatılır. Bu kez 'Merhumpaşa' çıkıyor, onu kapatıyorlar, Malûmpaşa çıkıyor, onu da kapatıyorlar... Paşa adı bulmaktan kolay ne var:- Yedi sekiz Hasan Paşa, Bizimpaşa, Hür Markopaşa...

1946'dan 1950'ye kadar sürüyor bu inatçı kavga. Sabahattin Ali'nin payına düşen, kısa süreli hapislik, geçim zorlukları ve sürekli izlenmenin verdiği sınırları yıpratın tedirginlikten kurtulmak için Bulgaristan'a geçmek isterken hudut boyunca katlediliyor. Yani bu büyük yazar, yiğit bir aydın olmanın bedelini ne yazık ki canıyla ödüyor. Alçakça tezgâhlanan ve hunharca işlenen cinayet; ailesi, yakınları, dostları ve okurlarını derin acılara boğdu. Sabahattin Ali de birçok başka ilerici devrimci aydın ve sanatçı gibi burjuva devletin karanlık ve "nizami" bir cinayetiyle 2 Nisan 1948'de öldürüldü.

Evett, bu ülkede namuslu bir aydın olmak çok çileli, zor ve tehlikelidir. Barışı savunmak bile Tahir Elçi'nin dediği gibi "kelleyi koltuğa almayı gerektirir."

Belki de Sabahattin Ali anmanın en anlamlı biçimi, onun aşağıdaki yazısını okumak:

Ne Zor Şeymiş Meğer!

Namuslu olmak ne zor şeymiş meğer! Bir gün Almanların pabucunu yalayan, ertesi gün İngilizlere takla atan, daha ertesi gün de Amerika'ya kavuk sallayan soysuzlar gibi olmak istemedik.

Yalnız ve yalnız bir tek milletin önünde secdeye vardık. O da kendi cefakeş milletimizdir.

Meğer ne büyük günah işlemişiz! Kanunlu, kanunsuz baskılar altında ezile ezile pestile döndük.

Bugünün itibarlı kişileri gibi, kese doldurmadık, makam peşinde koşmadık. İç ve dış bankalara para yatırmadık, han, apartıman sahibi olmak, sağdan soldan vurmak ve milleti kasıp kavurmak emellerine kapılmadık. Bütün kavgamızda kendimiz için hiçbir şey istemedik. Yalnız ve yalnız, bu yurdun bütün yükünü omuzlarında taşıyan milyonlarca insanın derdine derman olacak yolları araştırmak istedik.

Bu ne affedilmez suçmuş meğer! Neredeyse, yoldan geçerken mide uşakları arkamızdan bağıracaklar: “Görüyor musun şu haini! İlle de namuslu kalmak istiyor ve ahengimizi bozuyor...”

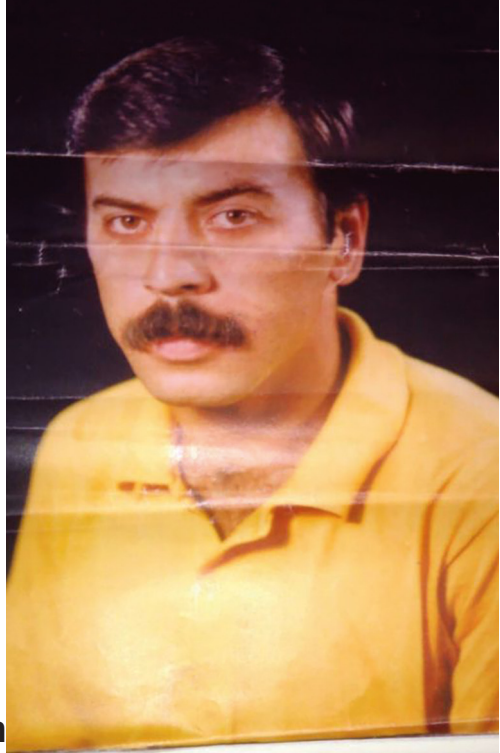
Çalmadan, çırpmadan, bize ekmeğimizi verenleri aç, bizi giy-direnleri donsuz bırakmadan yaşamak istemek bu kadar güç, bu kadar mihnetli, hattâ bu kadar tehlikeli mi olmalı idi?

Namuslu olmak ne zor şeymiş meğer! Bereket, zora katlanmasını bilen bu millet de namuslu.

Sabahattin Ali – Ne Zor Şeymiş

Ali Baba, (1), 25 Kasım 1947

Yaşamı On Yıla Sığdıranlar Osman Dinçer

——— **Mustafa Özkan**

Samsun sokaklarında eski giysilerle dolaşan birini görünce ürkerdiniz bir zamanlar. Bazen ayağında eski bir ayakkabı, bazen de yalın ayak! Bazı çocuklar, annelerinin eline sımsıkı sarılırdı, ürktükleri için. Ama o hiçbir zaman kimseyle göz göze gelmez, çocuklar ürkmesin diye de koşar adım karşı kaldırıma geçerdi. Zamanla kimseye zararı olmadığı anlaşılrsa da, insanlar ürkerdi ilk karşılaştıklarında!

Oysa Osman Dinçer'in bir çok mücadeleleri vardı bu sokaklarda. Mücadele arkadaşları da. Dostları, yoldaşları, arkadaşları vardı. Onu tekrar yaşamın içine sokmak isteyen bir sürü sevenleri vardı çoğu insanın olmadığı kadar, belki daha da fazla. Bir çok

insandan daha çok onu seven ve yanında duran ailesi de vardı. Ama o birkaç özel sevdiklerinin dışında hiçbir kimseyle yan yana gelmek istemiyordu. Tedavilere yanıt vermiyor, hatta tedavi istemiyordu.

Kendince bir yaşam kurmuştu sokaklarda ve edindiği herhangi bir kuytuda. Yemeği nasıl kabul ederdi, kendince dik duruşuna rağmen bilinmez! Çok sevdiği bazı insanlarla birlikte kendi mekanında yemek yediği oluyordu ama her zaman nasıl bulup yaşıyordu? Yeni giysi istese vermek için can atan birçok dostu, akrabası ve arkadaşları olmasına rağmen kabul etmiyordu. Ve günün birinde sokakları da terk etti bir daha geri gelmemek üzere... Osman Dinçer de, Kavak Mezarlığı'nda sessizliğe büründü!

Karadeniz Dev-Genç'in, dolayısıyla Kurtuluş siyasetinin önemli simalarından biriydi aslında Osman Dinçer. Aslan yürekliydi. Korkusuz olmasına rağmen, savaşımını ertelemişti, çoğu insanın bilmediği nedenlerden dolayı. Başka boyuta geçirmişti mücadelesini. Belki de yeni yaşamı kendine ve herkese karşı pasif bir mücadele biçimiydi onunkisi. Anlaşılması zor olsa da bir şekilde mücadele ediyordu kendince. Sokakları terk etmiyordu işte. Ama tek başına, sürdürüyordu savaşımını, toplumsal mücadelenin ta içinden gelmesine rağmen...adına mücadele denebilirse!

Osman Dinçer, mücadele yıllarındaki aslan yürekliliğini, 12 Eylül diktatörlüğüne karşı da sergilemiş bir devrimciydi. Yoldaşlarını sorgularda sonuna kadar korumuş, onurundan vazgeçmemişti işkence tezgahlarında! Dik duruşunu sonuna kadar sürdürmüş biriydi, sorgularda ve cezaevi koşullarında.

Günler geçip tutsaklıklar da bitmişti işte. Ama burjuvazi ve onun kiralık katilleri boş durmuyor, en çok da yürekli ve direngen olanların peşine düşüyordu. Onlara duvarları olmayan bir cezaevi

oluşturmak için her yolu deniyorlardı. Dışarıdaki direnişler, içerdekilere daha zor oluyordu. Örgütler de çekip gitmişse, daha zor oluyor! Gölgelerine alışmak zor oluyor, en direngen olanlardan bile olsun!

Osman Dinçer'i de rahat bırakmamıştı alçaklar! Birden çok gölge koymuşlardı arkasına, önüne, sağına ve soluna. Geriye çekildikçe, daha koyulaşan gölgeler! İçeride işkencelere göğüs gerip, dışarı çıkınca rahat bırakmayarak, yoldaşlarını isteyen gölgeler! Vermeyince, dünyaları dar eden ve dar etmenin de ötesinde tehditler savuran gölgeler!

Buna dayanmak, işkencelere göğüs germekten daha zor oluyor belki de. Zor olduğu için, aslan yürekli Osman Dinçer, arkadaşlarını feda etmektense, kendisini feda etmeyi seçerek, yaşayan bir ölüye sokmuş belki de kendini! Soyutlamış, dünyadan ve sevdiklerinden kendini ki, zarar gelmesin onlara!! Kendisi zarar görmüş, görmemiş ne çıkar? Kendince bir yol bulmuş işte!

Kalabalıkların arasında tek kalmak çok zor oluyor. Örgütleri dağıtılmış olan örgütlü insanların örgütsüz yaşaması daha zor! Ne yapacağına kendinin karar vermesi zor oluyor, örgütsüz kalınca, örgütlü yaşamaya alışmış insanlar için yaşam! Hele bir de hazırlıklı değil veya hazırlanamamışsa o günlere!

Osman Dinçer, arkasında kimsenin bilmediği ama çoğu tahminlerin doğru olduğu bir yaşamı seçerek, göçüp gitti bu dünyadan. İdam sehpaalarında, dağ başlarında alçak bir kurşunla veya işkence tezgahlarında ölmedi belki; dışarı çıkıp çoğu yiğit insanlar gibi, her türlü saldırıları savuşturmayı da beceremedi! Ama kendince, bir yöntem bularak bu dünyadan göçüp giderken kendini feda etti, yine kendince bir yöntem bularak sevdikleri, arkadaşları ve yoldaşları için!

12 Eylül Diktatörlüğü'nün ve burjuvazinin diğer zamanlardaki saldırıları sonucu yaşama veda eden tüm devrimciler gibi, yaşamın belirli aşamalarında, kendilerini feda etmek zorunda kalan, yanlış da olsa kendilerine göre farklı bir kurtuluş yolu seçen tüm devrimcilere de ayrı bir parantez açmak gerek! Onlar belki de bu savaşımın içerisindeki en mağdur olanlar! Onları unutmamak lazım...